

Hur stor del av brottsligheten i Sverige står invandrarna för?
Är de överrepresenterade vad gäller brottslighet och vad beror
det i så fall på?

Rapporten *Invandrares och invandrares barns brottslighet* är en
statistisk analys av ett omfattande datamaterial. I rapporten
görs ett försök att bringa klarhet i hur det faktiskt förhåller sig
med såväl invandrarnas som invandrarnas barns brottslighet.

ISSN 1100-6676
ISBN 91-38-30588-7

FRITZES

POSTADRESS: 10647 STOCKHOLM
FAX 08-205021, TELEFON 08-6909190

Invandrares och invandrares barns brottslighet

2011:
1.643

Invandrares och invandrares barns brottslighet

En statistisk analys

Jan Ahlberg

Invandrares och invandrares barns brottslighet

En statistisk analys

Jan Ahlberg

BRÅ-rapport 1996:2

Brottsförebyggande rådet
Box 6494
113 82 Stockholm
Tel. 08-401 87 00

Denna bok kan beställas
hos bokhandeln eller hos
Fritzes Kundtjänst
106 47 Stockholm
Tel. 08-690 91 90
Fax 08-20 50 21

Butik:
Fritzes InformationsCenter
Regeringsgatan 12
Stockholm

© Brottsförebyggande rådet
ISSN 1100-6676
ISBN 91-38-30588-7
PRINTUS 4620606, Gotab, Stockholm 1996

Innehåll

Förord	5
Inledning	7
1. Uppläggning	13
Individuppgifter	14
Analysmetoder	20
2. Svenskars brottslighet	25
Kön	25
Ålder	26
Bostadsort	27
3. Invandrares brottslighet	29
Andel av brottsligheten	29
Participation i brottslighet	40
Socioekonomisk status	45
Invandrade kvinnors brottsparticipation	46
Svenska respektive utländska medborgare	47
Brottsparticipation fördelad efter invandringsår	48
Participation i brottslighet fördelad på olika ursprungsländer	50
Invandrade kvinnors brottslighet fördelad på ursprungsländer	65
Om fördomars relevans	67
4. Invandrares barns brottslighet	71
Andel av brottsligheten	71
Olika brottstyper	73
Participation i brottslighet	75
Olika brottstyper	75

Överrepresentation efter kontroll för kön, ålder och bostadsregion	78
Socioekonomisk status	80
Unga män i storstadsregioner	80
Invandrades barns brottslighet i relation till graden av utländskt ursprung	81
Föräldrar från olika ursprungsländer	82
5. Sammanfattning, Diskussion	87
Litteratur	93
Bilagor	
1. Tabeller	95
2. Tabeller	103
3. Standardpopulationsmetoden	111
4. Felmarginaler	113
English Summary	117

Förord

Huvudparten av den anmälda brottsligheten i Sverige står svenskarna för. I den kriminalpolitiska debatten är dock invandrades brottslighet föremål för ett särskilt intresse. Avsaknaden av relevanta uppgifter har därvid utgjort ett problem. Föreliggande rapport ingår i ett samarbetsprojekt mellan Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och Centrum för invandringsforskning (CEIFO), Stockholms universitet, med titeln *Internationell migration och brottslighet: förövare och offer mot bakgrund av etniska reaktioner, kulturskillnader och livssituationer*. Projektet finansieras av arbetsmarknadsdepartementet, socialvetenskapliga forskningsrådet och Riksbankens jubileumsfond.

I rapporten redovisas en statistisk analys av invandrades och invandrades barns brottslighet. BRÅ:s och CEIFO:s förhoppning är att denna skall utgöra ett bättre underlag än hittills varit möjligt för fortsatta studier och mer ingående analyser av deras brottslighet och orsakerna till den.

Professor Anders Lange och professor Charles Westin vid CEIFO har bistått BRÅ i arbetet med rapporten.

Inledning

Efter andra världskriget började Sverige bli ett invandrarland. Invandringens karaktär har varierat över tid. Direkt efter kriget var invandrarna i huvudsak flyktingar från Baltikum, Östeuropa och Centraleuropa. Under 1950- och 1960-talen dominerade s.k. arbetskraftsinvandring. Invandrarna kom då från länder som Finland, Italien, Grekland, Jugoslavien och Turkiet. Under 1970- och 1980-talen ändrades bilden och invandringen kom alltmer att bestå av flyktinginvandring.

Sedan mitten av 1970-talet har gruppen invandrare från Norden legat på en relativt konstant nivå, drygt 300 000 personer. Antalet invandrare från Europa (utom Norden) har under samma period ökat måttligt från cirka 180 000 år 1975 till 230 000 år 1992. Däremot har antalet invandrare från utomeuropeiska länder ökat kraftigt, från cirka 50 000 år 1975 till nästan 300 000 år 1992.

Invandrare och brott har blivit ett alltmer aktuellt ämne. Frågor som ofta ställs är hur stor del av brottsligheten som invandrarna står för, om de är överrepresenterade vad gäller brottslighet och vad detta i så fall beror på. Det finns dock i dag i stort sett inga svar på någon av dessa frågor. Fältet har lämnats fritt för subjektiva bedömningar och tyckanden. Avsikten med denna rapport är att med hjälp av en statistisk analys försöka bringa klarhet i hur det faktiskt förhåller sig med invandrares brottslighet.

Osäkerheten om de faktiska förhållandena har berott på att det saknats data för att utreda dessa. Statistiska centralbyrån (SCB) har visserligen presenterat statistik över antalet *utländska medborgare* som misstänks eller lagförs för brott i Sverige. För misstänkta personer delas statistiken även upp på folkbokförda respektive icke folkbokförda utländska medborgare. Här finns dock ett grundlägg-

gande problem. Vare sig man använder kategorin folkbokförda eller icke folkbokförda utländska medborgare så handlar det bara delvis om den grupp som kan definieras som invandrare.

Det finns många olika sätt att definiera begreppet invandrare. I denna rapport används den gängse definitionen enligt vilken invandrare är en *person som är född i annat land och folkbokförd i Sverige*.

Kategorin *icke folkbokförda utländska medborgare* i SCB:s statistik utgörs av bland annat turister, tillfällig arbetskraft och asylsökande. Kategorier som alltså inte på något sätt kan betecknas som invandrare. Även narkotikakurirer och "turnerande tjuvar" kommer, om de registreras för brott, att ingå i statistiken över icke folkbokförda utländska medborgare som begått brott i Sverige.

Kategorin *folkbokförda utländska medborgare* omfattar de invandrare som inte är svenska medborgare. Cirka hälften av alla invandrare i Sverige har dock erhållit svenskt medborgarskap och ingår därför inte i kategorin. Gruppen folkbokförda utländska medborgare kan alltså inte användas för analyser av invandrades brottslighet. Det är däremot möjligt att de folkbokförda utländska medborgarnas brottslighet kan användas som en indikator på invandrarernas brottslighet, något som kommer att diskuteras i denna rapport. Det kan vara så att det inte finns någon substantiell skillnad i brottslighet mellan invandrare *med* respektive *utan* svenskt medborgarskap.

I dag finns ingen svensk forskning om *invandrades* brottslighet.¹

Däremot finns det en del forskning som studerat *utländska medborgares* brottslighet i Sverige, t.ex. Sveri, 1987; Martens, 1990; von Hofer 1989 och 1994.

Martens visar att utländska medborgare är överrepresenterade i statistiken över lagförda och misstänkta personer. Andelen utländska medborgare bland lagförda personer ökade under perioden 1983–1988 från drygt 15 procent till knappt 18 procent. Dessa siffror innehåller såväl folkbokförda som icke folkbokförda utländska medborgare. Under samma period utgjorde de utländska medborgarna cirka 5 procent av befolkningen. En jämförelse som dock haltar något eftersom gruppen utländska medborgare som lagförts för brott även innefattar bl.a. turister.

Om man i stället använder statistiken över misstänkta personer kan brottsligheten för enbart folkbokförda utländska medborgare studeras. I Martens analys visar det sig att andelen folkbokförda utländska medborgare som registrerats för brott ökade från 13,0 procent till 14,6 procent under perioden 1983–1988. Mot bakgrund av befolkningsandelen på 5 procent, en tydlig överrepresentation således.

¹ Artikeln *Att möta det mångkulturella* (von Hofer, H., Sarnecki, J. och Tham, H.) publicerades våren 1996.

Det som benämns brottslingsfrekvensen, antalet misstänkta per 10 000 invånare, visar i rapporten ett värde på omkring 85 för svenska medborgare mot omkring 280 för utländska medborgare som är kyrkobokförda i Sverige. Frekvensen är alltså cirka 3 gånger högre för utländska medborgare jämfört med svenska. Mellan medborgare från övriga nordiska länder och icke-nordiska medborgare råder, enligt Martens, däremot ingen skillnad.

Folkbokförda utländska medborgare är således överrepresenterade i statistiken över misstänkta personer. Frågan är om dessa resultat även gäller för gruppen invandrare.

Von Hofer har i två studier analyserat personer lagförda för brott under åren 1988 och 1993. Ett viktigt resultat i den senare av dessa rapporter är att det saknar betydelse om man baserar analyser av folkbokförda utländska medborgares brottslighet på registret över misstänkta personer eller på registret över lagförda personer. För jämförbara brottskategorier erhålls samma andel folkbokförda utländska medborgare som är misstänkta respektive lagförda för brott.

Även i von Hofers rapport jämförs folkbokförda utländska medborgare med svenska medborgare med avseende på brottslingsfrekvensen. Resultatet ger, till skillnad från Martens resultat, en överrepresentation för de utländska medborgarna på cirka två gånger. Motsvarande siffra i Martens undersökning var ju drygt tre gånger. Främsta orsaken till denna skillnad är att de utgått från olika befolkningsstal. Martens beräknar brottslingsfrekvensen på antalet invånare *15 år och äldre* medan von Hofer beräknar brottslingsfrekvensen på antalet invånare *15–59 år*. Eftersom svenska medborgare i högre grad än utländska medborgare är 60 år och äldre ger detta ett kraftigt utslag på resultaten. De svenska medborgarnas brottslighet per 10 000 invånare minskar i avsevärt högre grad jämfört med de utländska medborgarnas om även åldersgrupperna över 60 år räknas in. Detta i sin tur får till följd att överrepresentationen för de utländska medborgarna blir högre.

En annan faktor som också i någon mån bidrar till olikheterna i resultat, är att von Hofer till skillnad mot Martens inkluderar brott mot vägtrafikförfattningar. Eftersom de utländska medborgarnas överrepresentation är förhållandevis låg för dessa brott minskar von Hofers överrepresentationstal något jämfört med Martens.

Andra resultat från von Hofers undersökning är bland annat att överrepresentationen i registrerad brottslighet för folkbokförda utländska medborgare är högre för kvinnor än för män. Den är också högre för äldre personer (26–59 år) än för yngre (15–25 år).

Sveri har bland annat studerat återfall i brott och jämfört svenska och utländska medborgare. Tendensen är att svenska medborgare i något högre utsträckning än utländska medborgare återfaller i grövre brott. Ser man till återfall i lindrigare brott blir förhållandet det omvända.

Internationellt har man vanligtvis funnit att invandrare är överrepresenterade i den officiella statistiken över misstänkta personer (Junger, 1989). Det gäller i det tidigare Västtyskland, Nederländerna, Belgien, Frankrike, Storbritannien och USA. Däremot finns det enligt von Hofer (1990) ingen överrepresentation i kriminalstatistiken för invandrarna i Norge och Danmark.

En fråga som också debatterats mycket är invandrares barns (andragenerationsinvandrare) brottslighet. Som invandrares barn räknas här en *person som är född och folkbokförd i Sverige och har minst en förälder som är född i annat land*. Detta är också SCB:s definition. Internationellt är den allmänna bilden att invandrares barn är mera brottsliga än sina föräldrar. Den enda svenska undersökningen av invandrares barn behandlar barn till finska invandrare i Sverige (Suikkila, 1983). Suikkila finner att finska invandrares barn har begått fler brott än inhemska ungdomar.

För att kunna avgränsa kategorierna används följande definitioner i denna rapport:

Invandrare. Personer som är födda i annat land och folkbokförda i Sverige.

Invandrares barn. Personer som är födda och folkbokförda i Sverige och har minst en förälder som är född i annat land. Dessa personer brukar något oegentligt benämnas andragenerationsinvandrare.

Svenskar. Personer som är födda och folkbokförda i Sverige och vars båda föräldrar är födda i Sverige, dvs. personer som är folkbokförda i Sverige men inte är invandrare eller barn till invandrare.²

Sverigefödda. Personer som är födda och folkbokförda i Sverige, dvs. invandrares barn plus svenskar.

Utländska medborgare. Personer som har utländskt medborgarskap.

Det primära syftet med denna statistiska analys är *inte* att *studera orsakerna* till invandrares över- eller underrepresentation eftersom resultaten i ett senare skede skall följas upp av mer kriminologiskt inriktade analyser. Vissa hypoteser som förekommer i debatten om invandrares över- eller underrepresentation i brottslighet analyseras dock redan här. Det har exempelvis diskuterats om invandrare löper större risk än svenskar att upptäckas och registreras för brott. Det har också diskuterats om invandrare jämfört med svenskar vad avser brottslighet har en ogynnsam köns-, ålders- eller regional fördelning. I och med att invandrare koncentreras till storstadsregionerna, där risken att hamna i brottslighet är större än på landsorten, skulle detta t.ex. missgynna invandrare.

²Begreppet svenskar är oegentligt för enbart denna kategori men används här av praktiska skäl.

I föreliggande undersökning avser vi

- 1) att analysera om invandrare och/eller invandrares barn är över- eller underrepresenterade vad avser brottslighet av olika slag,
- 2) att skatta den andel av brottsligheten, fördelad på olika brottskategorier, som invandrare och/eller invandrares barn står för,
- 3) att studera olika nationalitetsgruppers över- eller underrepresentation vad gäller olika former av brottslighet.

När det gäller den sistnämnda punkten är det viktigt att understryka att avsikten *inte* är att bidra till befastandet av eventuella existerande stereotyper rörande sambandet mellan nationalitet och brottslighet eller "brottspecialisering" (grupp x begår brott av typ y). Det bör betonas att det mellan människor som kategoriseras efter ursprungsland föreligger en rad skillnader i andra avseenden, om vilka föreliggande undersökning endast ger begränsad information.

Indelningen av materialet efter ursprungsland möjliggör dock en mera nyanterad bild av den studerade brottsligheten, en bild som frångår den lika vanliga som olämpliga hopslagningen av människor under etiketten "invandrare". Indelningen tillhandahåller även ett bättre underlag för bedömningar av och hypoteser om flera viktiga frågeställningar, t.ex. hur den kulturella bakgrunden, skälen till migrationen, avsikten att stanna eller återvända samt hur man bemöts i det nya landet påverkar brottsbenägenheten.

1

Upplägning

Den registrerade brottsligheten för en grupp personer som bodde i Sverige har studerats under femårsperioden 1985–1989. Populationen togs ur Folk- och bostadsräkningen 1985 (FoB85). I FoB85 ingår samtliga personer som var folkbokförda i Sverige den 1 november 1985. Bortfallet är procentuellt sett mycket litet, varför det kan lämnas utan avseende. Populationen omfattar samtliga personer som var födda åren 1945–1974, sammanlagt 3,5 miljoner personer. Dessa följdes upp vad beträffar registrerad brottslighet under perioden 1985–1989.

Eftersom populationen skulle följas upp under en femårsperiod, är en felkälla att vissa personer som ingår i undersökningen inte bodde i Sverige under hela perioden. Utländska medborgare kan utvisas på grund av brottslighet och ett antal personer emigrerar varje år. Denna felkälla diskuteras nedan.

Om man först ser till utvisning på grund av brottslighet innebär det att en del brottsbelastade utländska medborgare som ingår i undersökningen inte har bott i landet under hela femårsperioden. Denna felkälla är dock försumbar. Under femårsperioden 1985–1989 utvisades totalt 1 329 personer på grund av brott. Satt i relation till att 309 000 invandrare ingick i undersökningen, kan *maximalt* 4 promille ha haft en förkortad observationsperiod beroende på utvisning. Resultat som gäller den procentandel som begår brott påverkas således inte nämnvärt av denna anledning. Viss reservation gäller för de analyser som inriktas på antalet brott, eftersom det kan antas att flera av de personer som utvisats är återfallsbrottslingar (recidivister).

Vad beträffar utvandringen är andelen invandrare som emigrerar varje år avsevärt mycket större än andelen svenskar som emigrerar. Det innebär att resultaten i vissa avsnitt (de som tar upp brottsparticipationer för invandrare och svenskar, och de som jämför invandrares och svenskars brottsdeltaganden) i någon mån

kan underskatta invandrades brottslighet jämfört med främst svenskars men även i viss mån jämfört med invandrades barn. Vad gäller gruppen invandrare som helhet är dock underskattningen marginell.

Individuppgifter

FoB85 innehåller flera olika uppgifter om varje individ i befolkningen. Förutom att det här har tagits med de uppgifter som är relevanta för undersökningen har varje individ kompletterats med uppgifter om registrerad brottslighet. I det följande görs en genomgång av de individuppgifter som omfattas av undersökningen.

Kategoritillhörighet

Populationen delades primärt upp efter vilken grupp de tillhörde, dvs. om de var invandrare, barn till invandrare eller svenskar, se sid 10. Uppdelningen gjordes på följande sätt.

Som *invandrare* räknas personer som är födda i annat land och folkbokförda i Sverige. Eftersom det i denna grupp endast ingår personer som är folkbokförda i Sverige ingår personer på flyktingförläggningar i princip inte i undersökningen. De är visserligen bosatta i Sverige, men de är oftast inte kyrkobokförda.

Att identifiera dem som skulle räknas som *invandrades barn* var komplicerat. Vid tiden för urvalet fanns inga möjligheter att identifiera denna grupp, dvs. personer, som är 15 år och äldre, födda och folkbokförda i Sverige och med minst en förälder som är född i annat land. Detta gällde både Folk- och bostadsräkningarna och andra register över Sveriges befolkning. Ingenstans fanns uppgifter om föräldrarnas födelse-land. I folk- och bostadsräkningarna finns dock en notering om antal barn (med personnummer) under 16 år som ingår i hushållet. Invandrades barn definieras i datauttaget som barn som är födda och folkbokförda i Sverige och som tillhör hushåll där det finns minst en person som är gammal nog att vara individens förälder (minst 15 års ålder) och där minst en av dessa "föräldrar" är född i annat land.

Barn (i hushåll) födda åren 1945–1960 erhöles från FoB60, barn födda åren 1961–1970 erhöles från FoB70 och barn födda åren 1971–1974 från FoB80. Efter samkörning med FoB85 bibehölls endast de som bodde i Sverige år 1985.

En konsekvens av definitionen av invandrades barn blir att vissa barn med ensamstående föräldrar inte definieras som invandrades barn även om de i praktiken är det. Om den kvarvarande föräldern är född i Sverige och den andra, den som lämnat hushållet, är född i annat land kommer barnet således inte att ingå i denna kategori.

Övriga, som enligt FoB85 bodde i Sverige år 1985, dvs. de som inte definierades som invandrare eller invandrades barn definierades som *svenskar*, dvs. personer som är födda och folkbokförda i Sverige och vars båda föräldrar är födda i Sverige.

1985 års befolkning (födda åren 1945–1974) fördelade sig på följande sätt:

Kategori	Antal individer	Procent
Invandrare	308 581	8,7
Invandrades barn	315 423	8,9
Svenskar	2 920 700	82,4

Om man jämför ovanstående fördelning med fördelningen i den officiella befolkningsstatistiken är överensstämmelsen i stort sett perfekt såväl vad gäller invandrare som antalet personer som är födda i Sverige, dvs. svenskar plus invandrades barn. Antalet barn till invandrare är dock något för stort jämfört med befolkningsstatistiken. Enligt denna var det uppskattningsvis 290 000 personer med minst en förälder född i annat land i de aktuella åldrarna som var folkbokförda i landet år 1985, att jämföra med de 315 000 i tabellen ovan. Eftersom siffran från befolkningsstatistiken inte på långt när är exakt, kan det tyckas att en differens på 25 000 personer inte är så märklig. Det är möjligt att siffran 315 000 är mer rättvisande. Mot bakgrund av att invandrades barn i denna undersökning inte direkt kunnat identifieras efter föräldrarnas födelse-land utan efter de vuxna personer som tillhörde hushållet, är det möjligt att vissa barn felaktigt definierats som invandrades barn.

Denna eventuella feldifferens kan ha viss effekt när det gäller de skattningar som görs av invandrades barns andel av brottsligheten (avsnitt 8). Den kan endast ha marginella effekter vid de analyser som baseras på invandrades barns brottsparticipation (avsnitt 8).

Ålder

Endast personer födda åren 1945–1974 ingår i undersökningen. Den undre gränsen sattes för att invandrades barn från tidigare år inte kunde identifieras. Eftersom personer upp till och med 15 års ålder noterades som barn i hushållen är år 1945 det tidigast möjliga födelseåret som kan användas för att identifiera dessa personer i FoB60. Personer födda år 1945 var under uppföljningsperioden i åldrarna 40–44 år, en ålder då brottsaktiviteten i de allra flesta fall klingat av högst väsentligt. Den undre gränsen, år 1945, innebär således ingen nackdel.

Den övre gränsen, år 1974, sattes eftersom personer under 15 år inte registreras för brottslighet. De som fötts år 1974 fyllde 15 år under det sista året av uppföljningsperioden (1989).

Födelseland, medborgarskap

Födelseland och medborgarskap för invandrare samt föräldrars födelseland och medborgarskap för invandrares barn kategoriserades enligt en indelning i nationalitetsgrupper gjord i samarbete med CEIFO. Ett villkor för indelningen var att de nationer som ingick i varje nationalitetsgrupp skulle vara relativt lika i kulturellt avseende. Ett annat villkor var att ingen grupp skulle innehålla mindre än cirka 2 000 personer. Möjligheterna att resultaten skulle påverkas av slumpen reduceras därmed. Undantag gjordes för Colombia och dåvarande Sovjetunionen, som bibehölls som egna grupper, trots att antalet invandrare från dessa länder endast uppgick till cirka 1 000 personer eftersom dessa länder bedömdes som särskilt intressanta.

Vad gäller grupperna med invandrares barn kan vissa av dem innehålla färre än 2 000 personer, vilket har beaktats vid analyserna.

Följande nationalitetsgrupper definierades:

Tabell 1. Olika nationalitetsgrupper. Antal personer födda i annat land, antal personer som är barn till invandrare med enbart modern eller enbart fadern född i annat land och antal personer där båda föräldrarna kommer från samma nationalitetsgrupp. Födda perioden 1945-1974. År 1985.

Nationalitetsgrupp	Invandrare födelseland	Invandrares barn		
		Fadern svensk moderns födelseland	Modern svensk faderns födelseland	Båda födda i annat land
Danmark	14 065	10 886	13 427	4 630
Finland	114 356	53 679	20 508	34 925
Norge	13 026	21 368	12 378	2 388
Estland	0	4 118	4 636	2 744
Grekland	7 848	143	807	1 786
Italien	2 095	491	2 308	602
Jugoslavien	20 532	581	2 343	5 892
Polen	15 976	2 122	1 663	1 357
Portugal, Spanien	3 779	587	1 077	498
Rumänien, Bulgarien	1 923	233	291	97
Storbritannien	5 787	1 546	1 619	69
Tjeckoslovakien	2 943	860	1 011	619
Föbundsrep. Tyskland	8 200	15 010	11 137	4 186
Ungern	4 778	848	2 572	1 945
Österrike	2 091	1 336	2 414	427
Sovjetunionen	1 233	1 109	1 315	777
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	3 023	38	389	123
Etiopien	2 601	34	78	6
USA	4 751	3 456	3 827	32
Argentina, Uruguay	3 139	153	153	12
Bolivia, Peru, Ecuador	1 992	77	79	6
Chile	8 169	43	72	8
Colombia	947	28	61	1
Bangladesh, Pakistan	1 881	0	54	10
Indien	2 923	209	317	40
Irak	3 234	13	19	7
Iran	7 075	57	147	12
Jordanien, Palestina, Syrien	2 612	12	146	69
Taiwan, Kina, Japan	2 032	390	397	42
Republiken Korea	4 281	55	17	35
Libanon	3 277	16	46	28
Thailand	1 887	15	9	1
Turkiet	13 348	47	347	649
Vietnam	2 753	28	17	1
Övriga Afrika, exkl. Uganda	3 892	279	582	36
Övriga Europa	7 167	2 989	4 242	974
Övriga Asien	4 094	158	278	15
Övriga länder	2 801	271	222	13

Bostadsort

I vissa sammanhang indelas Sverige i sex områden efter tätortsgrad, s.k. H-regioner. H-regionsindelningen kan beskrivas på följande sätt:

H-region 1 = Stockholm/Södertälje A-region.³

H-region 2 = Göteborgs A-region och Malmö/Lund/Trelleborg A-region.⁴

H-region 3 = Kommuner med mer än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum.

H-region 4 = Kommuner med mer än 27 000 och mindre än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum samt med mer än 300 000 invånare inom 100 kilometers radie från samma punkt.

H-region 5 = Kommuner med mer än 27 000 och mindre än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum samt med mindre än 300 000 invånare inom 100 kilometers radie från samma punkt.

H-region 6 = Kommuner med mindre än 27 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum.

För varje person i denna undersökning registrerades i vilken H-region vederbörande var folkbokförd.

Socioekonomisk indelning

För varje person registrerades s.k. socioekonomisk status, en kategorisering baserad på det yrke personerna uppgivit i Folk- och bostadsräkningen. Indelningen görs efter 14 yrkesgruppskategorier som kan grupperas i fem huvudgrupper (s.k. SEI-kod). Dessa är *arbetare* (facklärd respektive ej facklärd i varu- eller tjänsteproduktion), *tjänstemän* (tjänstemän på lägre nivå, mellan- och högre nivå samt i ledande befattningar), *företagare* (fria yrkesutövare/akademiska yrken, lantbrukare och övriga företagare), *ej förvärvsarbetande* och *övriga* (oklassificerbara samt de för vilka uppgift saknas).

³ Följande kommuner ingår: Upplands-Väsby, Vallentuna, Österåker, Värmdö, Järfälla, Ekerö, Huddinge, Botkyrka, Salem, Haninge, Tyresö, Upplands-Bro, Täby, Danderyd, Sollentuna, Stockholm, Södertälje, Nacka, Sundbyberg, Solna, Lidingö, Sigtuna och Nynäshamn.

⁴ Följande kommuner ingår: Kungsbacka, Härryda, Partille, Öckerö, Stenungsund, Tjörn, Göteborg, Mölndal, Kungälv, Ale, Lerum, Vårgårda, Alingsås, Staffanstorps, Burlöv, Vellinge, Kävlinge, Lomma, Svedala, Malmö, Lund och Trelleborg.

Invandringsår

För invandrarna noterades invandringsår för varje person. Vissa invandrare har emigrerat men senare kommit tillbaka. För dem registrerades det senaste året för invandring. En begränsning är att invandringsår enbart registrerats från och med år 1968. Uppgifter om invandringsår för dem som invandrat före år 1968 saknas alltså.

Registrerad brottslighet

De dryga 3,5 miljoner personer som var i de aktuella åldersgrupperna och som var folkbokförda i Sverige den 1 november 1985 studerades med avseende på registrerad brottslighet⁵ under perioden 1985–1989. Registret över samtliga personer samkördes med SCB:s register över misstänkta personer under perioden 1985–1989.

För att en person skall registreras som misstänkt för ett brott krävs att han eller hon är *skäligen misstänkt* för brottet; åklagare eller polis skall ha beslutat att inleda förundersökning. Ett alternativ till registret över misstänkta personer är registret över lagförda personer. Det huvudsakliga skälet till att här använda registret över misstänkta personer är att indelningen i olika brottskategorier är mer finfördelad där. Brotten kategoriseras efter en specificerad brottskod. Brottskategorisering i registret över lagförda sker däremot efter det lagrum brottet kan hänföras till. Exempelvis kategoriseras det stora flertalet stöldbrott som "stöld". I registret över misstänkta personer är det däremot möjligt att t.ex. skilja på olika typer av stöldbrott som cykelstölder, stöld ur och från motorfordon, källar- och vindsinbrott samt bostadsinbrott. Detsamma gäller för våldsbrott där man t.ex. kan skilja på kvinnomisshandel och gatumisshandel av män.

Med största sannolikhet innebär det inte någon skillnad i resultathänseende om statistiken över lagförda eller misstänkta används. Internationellt har man visserligen redovisat resultat som tyder på att en viss (etnisk) diskriminering äger rum på åklagar- och domstolsnivå, men inte på polisnivå (Junger, 1989). Om detta skulle gälla även för Sverige skulle det vara bättre att använda statistiken över misstänkta personer än statistiken över lagförda, där alltså en viss snedvridning kan ha skett. Emellertid har det visat sig att för gruppen kyrkobokförda utländska medborgare erhålls samma resultat oavsett om man använder sig av

⁵ Med brott avses de brott som ingår i den officiella statistiken över anmälda brott, dvs. brott mot brottsbalken (utom 3 kap. 8 §, 8 kap. 8 § och 16 kap. 16 §), brott mot trafikbrottslagen (utom 1 § 1st. och 2 §), brott mot narkotikastrafflagen och brott mot övriga specialstraffrättsliga författningar för vilka fängelse ingår i straffskalan.

Mer bagatellartade brott som exempelvis den stora mängden brott mot olika vägtrafikförfattningar ingår således inte.

registret över misstänkta eller lagförda (von Hofer, 1994). Detta torde då även gälla för gruppen invandrare. Om inte, skulle alltså någon form av diskriminering föreligga för de invandrare som blivit svenska medborgare men inte för de invandrare som är utländska medborgare. Något som är uppenbart orimligt.

Analysmetoder

De olika gruppernas brottslighet har studerats utifrån två skilda infallsvinklar. Först har respektive grupps *andel av de registrerade brott som ingår i datamaterialet* studerats, dvs. de brott som personerna i populationen registrerats som skäligen misstänkta för. Detta har lett till en skattning av den andel av de *anmälda brotten* som begåtts av invandrare, invandrares barn och svenskar.

Den övervägande delen av analyserna baseras dock på gruppernas participation i olika typer av brott. En grupps brottsparticipation är den *andel av individerna i gruppen som någon gång under den femåriga uppföljningsperioden registrerats för brott eller för vissa typer av brott*. Beräkningar av över- eller underrepresentationer baseras på jämförelser mellan brottsparticipationer. Generellt kan sägas att den registrerade participationen skattar andelen gärningsmän i respektive grupp.

Skillnaden mellan de båda sätten att mäta brottsligheten i olika grupper kan uttryckas som att *andelen av brotten* ger en uppfattning om den mängd brott som respektive grupp står för, medan *brottsparticipationen* ger en uppfattning om hur många brottslingar det finns i respektive grupp.

Andel registrerade brott

Vid analyser av brottslighet på grund av brottsstatistik kan man tala om tre nivåer; *faktiska brott*, *anmälda brott* och *brott med känd gärningsman*. Av samtliga brott som begås i ett samhälle, de faktiska brotten, anmäls en del till polisen och de blir därigenom synliga i statistiken över *anmälda brott*. Till vissa av dessa anmälda brott kan en misstänkt person knytas, varvid en viss del av gärningsmännen blir synliga i statistiken. Dessa brott benämns i fortsättningen *de på person registrerade brotten*.

Materialet i denna undersökning består av brotten i den sistnämnda kategorin, dvs. de brott som personer i de olika grupperna blivit skäligen misstänkta för. Dessa brott används för skattningar av den andel av de *anmälda brotten* som begåtts av olika grupper. En hög validitet i dessa skattningar förutsätter att sannolikheten att registreras för ett begånget anmält brott inte varierar med grupp-tillhörighet. I kapitel 3 analyseras denna eventuella felkälla. Slutsatsen blir att det inte är rimligt att det skulle finnas några substantiella skillnader i sannolikheter

mellan t.ex. invandrare och svenskar vad gäller registrering för ett begånget anmält brott.

För vissa brottstyper kan de på person registrerade brotten även användas för att skatta olika gruppers andel *av den faktiska brottsligheten*. Validiteten i detta fall beror dels på om det finns skilda sannolikheter för olika grupper för att brott blir anmälda, dels på om sannolikheten att bindas till ett anmält brott varierar. Validiteten blir alltså sämre om det finns olikheter i dessa avseenden.

Participation

Den övervägande delen av analyserna i denna undersökning baseras på olika gruppers brottsparticipation. Eftersom möjligheterna finns är det fördelaktigt att anlägga ett epidemiologiskt synsätt vid dessa analyser. Fördelen är dels att de mått som används, t.ex. överrepresentationen, kan förankras i redan beprövade metoder, dels att analyserna kan tillföras ett antal parametrar som används inom epidemiologin.

Epidemiologin är läran om sjukdomars förekomst i befolkningen. Sjukligheten studeras och relateras till förekomsten av olika exponeringsfaktorer eller egenskaper hos individerna. I denna undersökning är egenskaperna att personerna är invandrare, invandrares barn eller svenskar. Vidare kan man rent tekniskt dra paralleller mellan att bli sjuk (i någon viss sjukdom) och att begå brott. (Den som begår brott kan sägas övergå från stadiet inte brottsbelastad till stadiet brottsbelastad. Motsvarande vad gäller sjukdomar är en övergång från att inte vara sjuk till att vara sjuk.)

Den uppläggnings som används här, dvs. att under en tidsperiod studera de olika grupperna med avseende på registrerad brottslighet, kan med epidemiologins språkbruk betraktas som en *kohortundersökning*. Ett vanligt mått på sjukdomsförekomst i olika grupper är den s.k. *kumulativa incidensen (KI)*. Denna definieras som antalet personer som insjuknar under en period dividerat med antalet individer vid periodens början. Motsvarande storhet i denna undersökning blir antalet personer som minst en gång registrerats för brott under uppföljningsperioden dividerat med antalet individer vid periodens början. Resultatet blir således *andelen* personer som registrerats för brott under uppföljningsperioden, vilket är detsamma som brottsparticipationen. Denna andel uttrycks här i procent eller promille.

Att registreras för brott under en viss tidsperiod innebär ett visst mått av slumpmässighet. Man kan tänka sig att de brott vissa personer begår fördelar sig slumpmässigt i tiden. Att de begår brott under uppföljningsperioden har därmed ett visst inslag av slumpmässighet. Inverkan av slumpen medför därför att resultaten innehåller en viss s.k. statistisk osäkerhet.

I bilaga 4 redovisas hur den statistiska felmarginalen för brottsparticipationen (den kumulativa incidensen) kan beräknas.

Osäkerheten beror dels på antalet individer i den grupp för vilken participationen beräknas, dels på andelen brottsregistrerade.⁶

När man inom epidemiologin jämför sjukdomsförekomsten mellan olika grupper är det vanligaste måttet det som benämns *den relativa risken* (RR). Denna beräknas som kvoten mellan gruppernas incidenstal (i detta fall den kumulativa incidensen). Den relativa risken, vad avser registrerad brottslighet för invandrare eller invandrades barn jämfört med svenskar, ger det som i kriminologiska undersökningar och i denna undersökning benämns som *över- eller underrepresentation*.

Även för den relativa risken (över- eller underrepresentation) kan den statistiska osäkerheten beräknas (Miettinen; 1976). Osäkerhetsintervallet blir, till skillnad från vad fallet är för den kumulativa incidensen, inte symmetriskt. Beräkningsmetod för osäkerhetsintervallet för den relativa risken, över- eller underrepresentation, redovisas i bilaga 5.

De statistiska osäkerheterna anges när de kan ha betydelse för tolkningen av resultat. Generellt gäller dock att *samtliga resultat som diskuteras i denna rapport vad beträffar participationen och över- eller underrepresentationer när det gäller brottslighet är statistiskt säkerställda på 5-procentnivån.*

I avsnittet om invandrades barns brottslighet används ett epidemiologiskt mått som benämns *den etiologiska fraktionen* (EF). Den etiologiska fraktionen mäter vilken roll en viss egenskap (eller exposition) har spelat för sjukdomsförekomsten, eller i detta fall brottsparticipationen, i den grupp som har denna egenskap. Närmare bestämt hur stor andel av personerna med egenskapen som etiologiskt kan hänföras till denna.⁷

Kontroll för demografiska faktorer

Vid jämförelser mellan olika grupper brottslighet finns ett antal demografiska faktorer som kan påverka jämförbarheten. Om olika grupper skiljer sig åt beträffande faktorer som kön, ålder och bostadsort kan detta vara förklaringen till olikheter i brottslighet.

Kvinnor begår avsevärt färre brott än män och brottsnivån är generellt sett högst i relativt unga år för att sedan avta med stigande ålder (se t.ex. Wikström,

⁶ Om exempelvis en grupp innehåller 2 000 personer, vilket i denna undersökning vanligtvis är fallet vid de nationella jämförelserna, och andelen brottsregistrerade är 10 procent, en genomsnittlig siffra, blir den statistiska osäkerheten +/- 1,3 procentenheter.

⁷ Det kan visas att den etiologiska fraktionen kan beräknas som:

$$EF = (RR - 1) / RR$$

där RR=relativa risken eller det som här benämns som överrepresentationen.

1987). Sådan kunskap måste man ta hänsyn till vid jämförelse av olika gruppers brottslighet. Är det så att någon grupp till stor del består av män i brottsaktiva åldrar, så kommer denna grupp också att bli överrepresenterad vad gäller brottslighet.

En annan faktor som påverkar skillnader i brottsnivå är bostadsort. Risken att inleda en brottskarriär är avsevärt större i storstadsregionerna än på landsorten (se t.ex. Wikström, 1994). Även bostadsort är således en faktor att ta hänsyn till när man jämför olika gruppers brottslighet.

Att kontrollera för faktorn bostadsort är dock inte helt invändningsfritt. Bostadsorten kan vara ett val, men den kan också vara ett resultat av förhållanden man själv inte kan styra. Det kan också vara så att personer med särskild risk för kriminalitet tenderar att söka sig till storstäderna (se Tham, 1983). Man kontrollerar i så fall för en faktor, vars fördelning delvis genererats av det man vill undersöka, i detta fall brottsligheten. Här antas dock att bostadsorten till en liten del, speciellt vad gäller invandrarna, påverkats av sistnämnda faktor.

För att kontrollera för olika fördelningar av kön, ålder och bostadsort används en metod som är relativt vanlig vid epidemiologiska undersökningar. Metoden, som benämns *standardpopulationsmetoden*, presenteras i bilaga 3. En förutsättning för att kunna använda denna metod, speciellt vid jämförelser mellan olika nationalitetsgruppers brottslighet, där antalet personer kan vara så pass litet som 1 000, är att respektive faktor kan indelas i ett mindre antal klasser. Klasserna bör kunna skiljas åt inbördes med avseende på den faktor som studeras, i detta fall participationen i brottslighet.

Faktorn kön kan ges som exempel på en "färdigindelas" faktor. Det finns bara två klasser (män och kvinnor) och participationen i brottslighet skiljer sig markant mellan dessa. Det återstår alltså att finna lämpliga klassindelningar av faktorerna ålder och bostadsort (H-region). Vid dessa förberedande analyser utgör svenskarnas brottslighet i olika åldersgrupper och i olika regioner utgångspunkten.

Ytterligare en faktor som, förutom kön, ålder och bostadsregion, skulle kunna vara med är socioekonomisk status. Den har dock uteslutits av två skäl. Dels går det inte att kontrollera för hur många faktorer som helst eftersom slumpen då kan få för stort spelrum. Faktorerna kön, ålder och bostadsort har således prioriterats före socioekonomisk status. Dels torde den socioekonomiska statusen i högre grad än t.ex. bostadsort genereras av individens brottslighet. En kategori i indelningen av socioekonomisk status är t.ex. arbetslösa. Det statistiska samband som råder mellan arbetslöshet och brottslighet kan sannolikt till stora delar sägas vara omvänt kausalt, dvs. man har svårare att få arbete om man lever som kriminell.

Eftersom undersökningen avser att jämföra invandrades och svenskars brottslighet, är det dessutom diskutabelt om den socioekonomiska statusen i Sverige

för dessa grupper mäter samma sak. Många invandrare som tillhör en viss yrkeskategori i hemlandet kommer, efter att ha bosatt sig i Sverige, att tillhöra en annan. Frågan är om det är den aktuella yrkestillhörigheten eller den tidigare yrkestillhörigheten i ursprungslandet som påverkar individens brottslighet.

2

Svenskars brottslighet

Vid analys av svenskarnas participation i brottslighet efter fördelning på kön, ålder och bostadsort, används fyra olika brottskategorier. Först *samtliga brott*, dvs. den andel av personerna som registrerats för brott över huvud taget, därefter brottsbalksbrott över huvud taget, brott mot person (3–7 kap. BrB) och stöldbrott (8 kap. BrB). Analysen avser alltså den procentandel som någon gång under undersökningsperioden registrerats för minst ett brott inom respektive kategori.

Under den femåriga undersökningsperioden registrerades 5,8 procent av de 2,9 miljoner svenskarna för något brott över huvud taget. Andelen som registrerades för något brottsbalksbrott var 4,2 procent, medan 2,2 procent registrerades för stöldbrott och 1,2 procent för brott mot person.

Kön

Att könsskillnaderna är stora vad gäller den registrerade brottsligheten framgår av nedanstående tabell.

Tabell 2. Procentandel svenskar som under perioden 1985–1989 någon gång registrerats för brott inom kategorierna samtliga brott, brottsbalksbrott, brott mot person och stöldbrott. Fördelade på kön.

Kategori	Antal personer	Brottskategorier, procent			
		Samtliga brott	Brottsbalksbrott	Brott mot person	Stöldbrott
Män	1 498 117	9,3	6,6	2,1	3,3
Kvinnor	1 422 583	2,1	1,7	0,2	1,1

Drygt 9 procent av männen och 2 procent av kvinnorna i gruppen svenskar registrerades för något brott under perioden. Det innebär en övervikt på närmare 5 gånger för männen. Skillnaderna mellan könen är ännu större vad gäller brott mot person. Här handlar det om att 10 gånger fler män än kvinnor någon gång har registrerats för våldsbrott. För stöldbrotten blir skillnaden mindre, 3 gånger fler män än kvinnor har registrerats för sådana brott.

Ålder

Andelen svenskar som någon gång under uppföljningsperioden registrerades för brott uppdelade på olika ålderskategorier framgår av följande tabell.

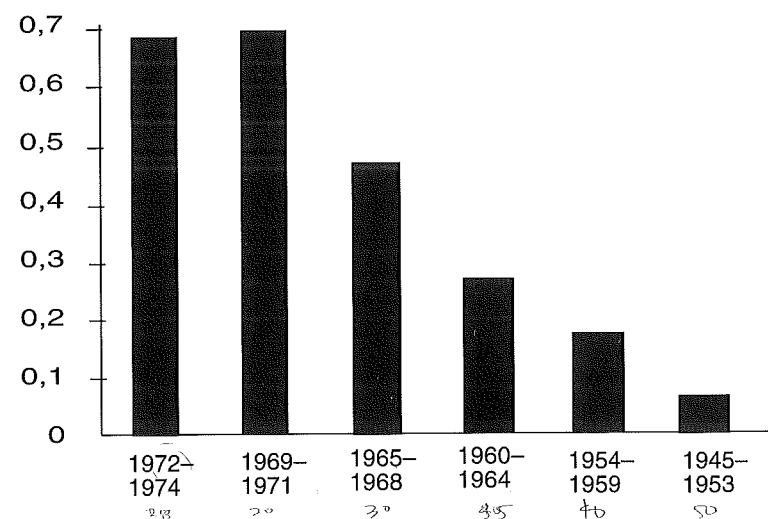
Tabell 3. Procentandel svenskar som under perioden 1985–1989 någon gång registrerades för brott inom kategorierna samtliga brott, brottsbalksbrott, brott mot person och stöldbrott. Fördelade efter födelseår.

Födelseår	Antal personer	Brottskategorier, procent			
		Samtliga brott	Brottsbalksbrott	Brott mot person	Stöldbrott
1972–1974	280 358	4,1	3,0	0,1	2,2
1969–1971	276 509	9,8	7,6	1,5	5,3
1965–1968	403 915	9,4	7,2	1,8	4,0
1960–1964	463 687	6,7	4,9	1,5	2,2
1954–1959	542 466	4,8	3,4	1,1	1,5
1945–1953	953 765	3,7	2,4	0,9	1,0

Brottsparticipationen i registrerad brottslighet skiljer sig endast marginellt åt mellan personer födda åren 1969–1971 och personer födda åren 1965–1968. Dessutom är skillnaden mellan personer födda åren 1954–1959 och personer födda åren 1945–1953 inte så stor. Vid kontroll för åldersfaktorn används därför klassindelningen födda åren 1972–1974, 1965–1971, 1960–1964 och 1945–1959.

Tabell 3 redovisar alltså andelen personer inom olika åldersgrupper som registrerades för minst ett brott under perioden 1985–1989. De yngsta åldersgrupperna har dock inte kunnat registreras för brott under hela perioden eftersom man inte registreras före 15 års ålder även om man bundits till ett brott. (För klassindelningen som skall användas vid kontroll för åldersfaktorn spelar detta ingen roll.) Det innebär att tabellen ger en felaktig bild av den andel som begår brott i olika åldersgrupper. I figur 1 redovisas därför andelen som registrerats i relation till antalet observationsår för respektive åldersgrupp.

Figur 1. Skattad fördelning i olika åldersgrupper (efter födelseår) som någon gång per observationsår registrerats för brott. Baserat på perioden 1985–1989.

Figuren understryker det faktum att participationen är koncentrerad till unga år och att den avklingar med stigande ålder.

Bostadsort

Andelen svenskar inom respektive H-region som registrerats för brott under uppföljningsperioden framgår av nedanstående tabell.

Tabell 4. Procentandel svenskar som under perioden 1985–1989 någon gång registrerats för brott inom kategorierna samtliga brott, brottsbalksbrott, brott mot person och stöldbrott. Fördelade på H-region.

H-region	Antal individer	Brottskategorier, procent			
		Samtliga brott	Brottsbalksbrott	Brott mot person	Stöldbrott
1	496 313	6,5	4,9	1,3	2,7
2	413 573	6,3	4,5	1,3	2,4
3	1 048 545	5,7	4,2	1,2	2,2
4	597 776	5,2	3,7	1,1	1,8
5	187 124	5,5	3,9	1,1	2,1
6	177 369	5,6	3,9	1,2	1,9

Den stora skillnaden ligger mellan de två storstadsregionerna och övriga riket. I Stockholms- och Göteborg/Malmöregionen har 6,5 respektive 6,3 procent registrerats för brott någon gång under perioden 1985–1989. Motsvarande siffror

i övriga regioner varierar mellan 5,2 och 5,7 procent. När bostadsort används som kontrollfaktor görs därför enbart distinktion mellan Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionen respektive övriga landet.

Brottsuppleringen ökar med minskad urbaniseringsgrad (se Ahlberg och Knutsson, 1987). Det är alltså större risk att bli registrerad för ett begånget brott om man bor i glesbygd än om man bor i större tätorter. De regionala skillnaderna vad avser faktisk brottslighet är alltså större än vad den registrerade brottsligheten visar.

3

Invandrares brottslighet

Andel av brottsligheten

Samtliga brott

Av samtliga brott i undersökningsmaterialet var *15,4 procent registrerade på invandrare*. Andelen är högre för brott mot person, 19,9 procent, och något lägre för stöldbrott, 14,9 procent.

Andelen av samtliga brott som registrerats på någon viss grupp, i detta fall invandrarna, ger en dålig skattning av hur stor andel av samtliga *anmälda* brott som begåtts av gruppen. Det beror på att kategorin samtliga brott utgör en blandning av olika brottskategorier med mycket olika upplklaringsandel.

Om exempelvis en grupp personer registrerats för 10 cykelstölder kan man anta att de i praktiken begått cirka 500 anmälda cykelstölder. Upplklaringsandelen är endast 2 procent, vilket innebär att i genomsnitt klaras bara var femtionde cykelstöld upp (10/0,02). Har de däremot registrerats för 10 butiksstölder, där upplklaringsandelen är 75 procent, kan man anta att de begått cirka 13 anmälda butiksstölder (10/0,75). Antag nu att grupp A registrerats för 10 brott och grupp B för 5 brott. Det ser alltså ut som om grupp A begått fler brott än grupp B. Om det nu visar sig att grupp A:s 10 brott är butiksstölder medan grupp B:s brott är cykelstölder, så kan man med stor säkerhet påstå att grupp B i själva verket begått avsevärt fler anmälda brott än grupp A. Skattningarna resulterar ju i att, medan grupp A begått 13 anmälda butiksstölder, har grupp B begått 250 anmälda cykelstölder. Således en minst sagt annorlunda bild av relationen mellan gruppernas brottslighet.

Generellt gäller alltså att om en grupp har sin brottslighet mer koncentrerad till brott med hög upplklärung ser det i registren ut som om de står för en större

andel av samtliga anmälda brott än de i själva verket gör. Motsatta förhållandet gäller för en grupp som tenderar att begå brott med låg uppkläring.

En relevant skattning av de andelar i undersökningspopulationen som står för den *anmälda* brottsligheten (samtliga brott) måste baseras på en sammanvägning av antalet brott i de enskilda brottskategorierna. Lämpliga vikter för respektive brottskategori är då, liksom i exemplet ovan, det inverterade värdet av andelen brott inom brottskategorin som klaras upp genom att någon person bundits till brottet (dessa andelar är skattningen av sannolikheten att registreras för ett begånget anmält brott). Genom att göra en sådan skattning av antalet begångna anmälda brott brottstyp för brottstyp, dels för invandrare, dels för personer födda i Sverige, erhålls efter summering skattningar av antalet anmälda brott som begåtts av respektive grupp i undersökningspopulationen. (I gruppen personer födda i Sverige avses då svenskar och invandrades barn.) Därmed erhålls också en skattning av andelen begångna anmälda brott inom respektive grupp.

En förutsättning för att skattningarna inte skall snedvridas är att det inte föreligger några skillnader i risk att registreras för ett begånget *anmält* brott mellan invandrare och övriga. Något som kan antas gälla för det stora flertalet brottskategorier, se kapitel 3.

Skattningen av invandrarnas andel av de anmälda brott som begåtts av undersökningspopulationen resulterar i att invandrarna stod för 12,8 procent av dessa. Som vikter har då använts den genomsnittliga uppkläringen för varje brottskategori under perioden 1985–1987. Anledningen till att skattningen ger en lägre andel än andelen på person registrerade brott (12,8 mot 15,4 procent) är att invandrarna är mer överrepresenterade i vissa stora brottskategorier med en hög uppkläring, t.ex. våldsbrott och butiksstölder.

Om nu beräkningarna skall avse situationen i hela samhället, dvs. inte enbart de brott som begåtts av personerna i undersökningen, måste man ta hänsyn till ytterligare ett antal faktorer. Dels att det har skett en emigration vilket innebär att inte alla personer i undersökningen haft möjlighet att begå brott i Sverige under hela femårsperioden. Denna utflyttning är proportionellt sett större för invandrarna än för dem som är födda i Sverige. Antalet invandrare, men även antalet födda i Sverige, har ökat i landet under perioden 1985–1989. Denna ökning är större för invandrarna.

Beräkningar av andelen brott i samhället, vilka tar hänsyn till dessa faktorer, resulterar i att 14,5 procent av de anmälda brott som begicks av folkbokförda personer under perioden 1985–1989 kan hänföras till invandrarna. Beräkningarna baseras på statistik över befolkningsförändringar (Statistisk årsbok, 1995). Enligt dessa uppgifter kan man beräkna att cirka 7 000 invandrare per år ur undersökningspopulationen har emigrerat under perioden 1985–1989. Motsvarande siffra för personer födda i Sverige i undersökningspopulationen är 4 000 per år. Dessutom har antalet invandrare i Sverige ökat med 20 procent under

perioden 1985–1989, medan motsvarande siffra för födda i Sverige är 0,6 procent.

Skattningsmetoden baseras på två förutsättningar. Dels att det genomsnittliga antalet brott per person i respektive kategori inte har förändrats under perioden (ingenting talar för en sådan förändring), dels på att de två gruppernas brottslighet relativt sett (andel av de anmälda brotten) är densamma för de grupper som står utanför undersökningspopulationen, främst personer som är yngre än 15 år och äldre än 45 år, som för dem som ingår i den.

Skattningen ovan hänförs till den andel av de anmälda brotten som begåtts av personer som var folkbokförda i Sverige under perioden 1985–1989. Det finns dock ytterligare en mängd brott som hittills inte tagits hänsyn till i beräkningarna, nämligen brott begångna av personer som inte var folkbokförda i Sverige under perioden 1985–1989. Dessa brott utgör cirka 3 procent av de anmälda brotten. Korrigerar man även för detta blir den slutgiltiga skattningen att *14 procent av samtliga anmälda brott i Sverige under perioden 1985–1989 begicks av invandrare. 83 procent av alla anmälda brott begicks av personer som är födda i Sverige.*

Skattningen avser alltså den anmälda brottsligheten. Det skulle också kunna vara av intresse att göra beräkningar av den faktiska brottsligheten, dvs. av alla brott som begås, anmälda som oanmälda.

Sådana beräkningar måste baseras på de olika brottskategoriernas mörkertal. Kunskapen om enskilda brottskategoriers mörkertal är dock i dag inte tillräcklig för att sådana beräkningar skall kunna ge ens något så när goda skattningar av den andel som står för den faktiska brottsligheten totalt sett (samtliga brott). Vad gäller de enskilda brottskategorierna kan däremot vissa slutsatser dras om andelen som står för den faktiska brottsligheten (se kapitel 3).

Situationen år 1993

Beräkningarna avser alltså femårsperioden 1985–1989. Det finns nu även möjligheter att göra framräkningar till en mer aktuell situation. Som nämnts tidigare finns ingen brottsstatistik där man kan utläsa uppgifter om invandrades brottslighet, däremot finns sådan statistik över folkbokförda utländska medborgare. Genom att använda utvecklingen av brottsligheten för folkbokförda utländska medborgare som indikator på utvecklingen av invandrarnas brottslighet finns emellertid möjligheter att bilda sig en uppfattning om invandrarnas andel av brottsligheten år 1993. Officiell statistik över misstänkta utländska medborgare finns både för perioden 1985–1989 och för år 1993.

Som utgångspunkt för framräkningen används år 1987, som ger ett genomsnitt för perioden 1985–1989. År 1987 utgjorde andelen folkbokförda utländska medborgare 4,8 procent av landets befolkning. Denna grupp stod samtidigt

för 13,4 procent av samtliga registrerade brottsdeltaganden. Från år 1987 och fram till år 1993 ökade antalet utländska medborgare från 401 000 till 507 000. Andelen utländska medborgare hade därmed vuxit till 5,8 procent av den folkbokförda befolkningen.

Om nu andelen brott som är registrerade på de utländska medborgarna har förändrats i en takt som motsvarar förändringarna av gruppens andel av befolkningen från år 1987 till 1993, skulle ökningen av andelen utländska medborgare från 4,8 procent till 5,8 procent medföra att andelen brott registrerade på utländska medborgare (av de brott som registrerats på landets innevånare 15 år och äldre) har ökat till 15,9 procent. Den faktiska andelsiffran år 1993 var emellertid 14,1 procent. Det innebär alltså att andelen brott som registrerats på folkbokförda utländska medborgare inte har ökat i en takt som motsvarar ökningen av deras andel av befolkningen.

Görs nu antagandet att motsvarande gäller för invandrarna, dvs. att deras brottslighet åtminstone inte ökat i snabbare takt än vad som motsvarar ökningen av deras befolkningsandel, kan motsvarande framräkning göras. Det finns ju knappast någon anledning att anta att invandrarna skulle skilja sig från de utländska medborgarna i detta avseende. Invandrarnas andel av befolkningen ökade från 8,2 procent år 1987 till 9,9 procent år 1993. Om andelen anmälda brott som invandrarna begått ökat i motsvarande omfattning från utgångsläget 14,5 procent så kan 17,3 procent av de anmälda brotten beräknas vara begångna av invandrare.

Om man till slut korrigerar för den mängd brott som begås av personer som inte är bosatta i Sverige (ej folkbokförda) erhålls följande skattning: 16 procent av samtliga anmälda brott i Sverige år 1993 begicks av invandrare, medan 80 procent av samtliga anmälda brott begicks av personer som är födda i Sverige.

Olika brottskategorier

Om man analyserar brottsligheten fördelad på olika brottstyper blir analyserna enklare än vad fallet var för kategorin samtliga anmälda brott. Det finns inte på samma sätt skäl att göra uppdelningar för olika former av brott som ingår i respektive brottstyp. Man kunde annars tänka sig en ytterligare uppdelning för några av de brottstyper som redovisas i tabell 5 nedan, t.ex. på olika former av bedrägerier. Det är emellertid inte sannolikt att fördelningen av brottsligheten inom brottstyperna skiljer sig markant mellan de grupper som i detta fall skall jämföras, invandrare respektive personer som är födda i Sverige (invandrades barn och svenskar).

Vid beräkningar av brottsandelarna i hela landet har däremot, i likhet med tidigare, hänsyn tagits till den emigration som kan ha skett bland personer i undersökningspopulationen samt till ökningen av antalet invandrare respektive

personer födda i Sverige (invandrades barn och svenskar) under perioden 1985–1989. Dessutom har även dessa siffror korrigerats för att en viss mängd brott begåtts av personer som inte är folkbokförda i Sverige. Procenttalen summerar alltså inte till 100, utan återstoden är den procentandel brott som beräknats vara begångna av personer som inte är folkbokförda här.

Tabell 5. Andelen (%) brott i olika brottskategorier som registrerats på invandrare (personer födda i annat land) respektive personer födda i Sverige. Dessutom skattad andel av de anmälda brotten under perioden 1985–1989, som begåtts av respektive grupp.

	Undersökningspopulationen		Skattad andel i hela riket 1985–1989	
	Personer födda i annat land (invandrare)	Personer födda i Sverige (invandrades barn och svenskar)	Personer födda i annat land (invandrare)	Personer födda i Sverige (invandrades barn och svenskar)
Mord och dråp (inkl. försök)	28	72	30	68
Misshandel mot kvinna, obekant*	19	81	21	78
Misshandel mot kvinna, bekant*	19	81	21	79
Misshandel mot man, obekant	17	83	20	79
Misshandel mot man, bekant	18	82	20	79
Brott mot frihet och frid	20	80	21	73
Våldtäkt	38	62	38	52
Övriga sexualbrott	10	90	11	87
Biltillgrepp (inkl. försök)	22	88	13	86
Stöld ur och från motorfordon	10	90	12	86
Bostadsinbrott	14	86	16	82
Rån	22	78	24	72
Butiksstöld	24	76	26	70
Bedrägeri	17	83	19	77
Skadegörelse	6	94	7	91
Rattfylleri	16	84	17	81
Övriga trafikbrott (TBL)	15	85	18	81
Narkotikabrott (NSL)	11	89	12	86

*Enbart utomhus på grund av fel i data vad gäller misshandel inomhus.

Tendensen i resultaten är att ju grövre brott desto större andel av de anmälda brotten har begåtts av invandrare. De största andelarna återfinns för våldtäkter och mord/dråp, 38 respektive 30 procent. Höga andelar relativt sett gäller även för misshandelsbrotten, 20–21 procent och rån, 24 procent. Även för butiksstölder är andelen hög, 26 procent.

Mot bakgrund av att invandrarnas andel av de anmälda brotten under perioden 1985–1989 kunde beräknas till 14 procent (tabell 5) kan det tyckas märkligt att siffran överskrids vid flertalet brottskategorier i tabellen. Det beror emellertid

på att invandrarnas andel av brotten är låg för de antalsmässigt riktigt stora brottskategorierna stöld ur och från motorfordon, skadegörelse och övriga stölder, (den stora mängd av olika stöldbrott som inte redovisas i tabellen, t.ex. cykelstölder).

Våldtäkt är den brottskategori där invandrarnas andel av den anmälda brottsligheten är högst, 38 procent av brotten har registrerats på invandrare. Vad gäller s.k. överfallsvåldtäkter utomhus är invandrarnas andel ännu högre, 47 procent.

Mot bakgrund av de höga siffrorna för invandrare vad gäller våldtäkter är det förvånande att andelssiffran vid övriga sexualbrott är så låg. Kategorin "övriga sexualbrott" kan delas upp i de två huvudkategorierna "sexuellt tvång" och den lindrigare formen "sexuellt ofredande". Andelen av de anmälda brotten där invandrare är gärningsmän kan skattas till 10 procent för båda dessa brottstyper.

Skillnaden gentemot våldtäkterna, speciellt för det "sexuella tvånget" leder till misstanken att det kan finnas en tendens till att polis/åklagare, då de gör gränsdragningen mellan sexuellt tvång och våldtäkt, oftare väljer rubriceringen våldtäkt då gärningsmannen är invandrare.

Om så vore fallet borde andelen invandrare som *lagförs* (vanligtvis döms) för våldtäkt vara påtagligt lägre än den andel som *misstänks*. Lagföring sker ju först efter en förundersökning, varför det då finns mindre utrymme för osäkra bedömningar. Det som gäller för invandrare borde då även gälla utländska medborgare. Statistiken visar emellertid ingen skillnad mellan andelen utländska medborgare som är misstänkta respektive lagförda för våldtäkt. Det torde alltså inte vara så att det finns gränsdragningskillnader mellan utlandsfödda och svenskfödda. Det verkar faktiskt förhålla sig så att invandrarnas andel vid sexuellt tvång är avsevärt mindre än vid våldtäkter.

Rånbroten, där invandrarnas andel kunde skattas till 24 procent, består av olika typer av rån, där de s.k. personrånen dominerar. Av de mer uppmärksammade rånbroten, post- och bankrån, kan 21 procent av de anmälda brotten skattas vara begångna av invandrare. Motsvarande siffra för butiksrånen är 27 procent.

Att överrepresentationen av personer med "utländsk härkomst" är stor beträffande personrånen tyder en undersökning av personrånen i Stockholm år 1991 på (Andersson, 1992). Då beräknades att minst 48 procent av personrånen i Stockholm år 1991 begicks av personer med "utländsk härkomst." Som utgångspunkt för beräkningarna låg offrens signalement på gärningsmannen. Siffran 48 procent inbegriper därför både invandrare och deras barn samt personer som inte är kyrkobokförda i Sverige. Utifrån data från denna undersökning kan man beräkna att 24 procent av de anmälda personrånen i Sverige begås av invandrare.

Bedrägeribrotten, där invandrarnas andel av de anmälda brotten kunde skattas till 19 procent, utgör en relativt heterogen samling av olika brott; kontokortsbedrägerier, checkbedrägerier, kontoöverskridanden, bedrägeri mot försäkrings-

kassa, snyltbrott m.fl. Oavsett typ av brott är dock invandrarnas andel runt de 19 procent som erhöles för bedrägeribrotten sammantaget.

Även inom kategorin trafikbrott (exklusive rattfylleribrott) är invandrarnas andel av de enskilda brottstyperna olovlig körning, vårdslöshet i trafik och smitning ungefär densamma som för brottskategorin totalt sett, dvs. cirka 18 procent.

Narkotikabrotten kan delas upp i de två brottstyperna överlåtelse och innehav. Det visar sig då att andelen brott som kan beräknas vara begångna av invandrare är något högre för överlåtelse, 15 procent, än för innehav, 10 procent. Det är tidigare känt genom studier av lagföringsstatistiken att gruppen kyrkobokförda utländska medborgare är överrepresenterad när det gäller narkotikabrott. Det är också så att överrepresentationen för denna grupp är störst för de grova narkotikabrotten.

Brottskategorin mord och dråp omfattar även försöksbrott och misshandel med dödlig utgång. Andelen anmälda brott som kan beräknas vara begångna av invandrare är relativt stor, 30 procent. En undersökning av dödligt våld i Stockholm under perioden 1950–1990 tyder på att invandrarnas överrepresentation vad gäller enbart *fullbordade* mord och dråp samt misshandel med dödlig utgång är större än siffran som inkluderar försöksbrotten (Wikström, 1994).

Kategorin "brott mot frihet och frid" innehåller bland annat brottstyperna hemfridsbrott och olaga hot. Här finns stora skillnader vad beträffar invandrarnas andel. För hemfridsbrotten kan det beräknas att invandrare står för 14 procent av brotten mot 27 procent vid olaga hot.

Nordiska respektive utomnordiska invandrare

En stor del av invandrarna är födda i ett annat nordiskt land. Inte mindre än 45 procent av invandrarna i undersökningspopulationen var födda i Norden. År 1993 var 6,5 procent av befolkningen utomnordiska invandrare.

Samtliga brott

Av samtliga brott som personerna i undersökningspopulationen registrerats för var 8,0 procent registrerade på nordiska invandrare och 7,4 procent på utomnordiska invandrare. På samma sätt som tidigare för hela invandragruppen kan den andel av den anmälda brottsligheten som begås av utomnordiska invandrare skattas. Först således genom att ta hänsyn till att sannolikheten att registreras för ett begånget anmält brott varierar kraftigt mellan olika brottstyper. Därefter genom att ta hänsyn till utflyttning och ökning av antalet utomnordiska invandrare under perioden 1985–1989. Skattningen resulterar i att 5,8 procent av de

anmälda brotten (begångna av personer bosatta i Sverige) under perioden 1985–1989 begicks av utomnordiska invandrare. Korrigerar man för att cirka 3 procent av samtliga anmälda brott begicks av utländska medborgare som inte var folkbokförda i Sverige blir resultatet att 6 procent av samtliga anmälda brott i Sverige under perioden 1985–1989 begicks av utomnordiska invandrare.

För att bedöma situationen år 1993 kontrolleras, i likhet med tidigare, utvecklingen för de utomnordiska medborgarna. De har ökat sin andel av befolkningen från 2,6 till 3,8 procent. Samtidigt har deras andel av de (på person) registrerade brotten ökat från 6,9 till 8,4 procent. Denna ökning är mindre än vad som "borde" varit fallet med hänsyn till den ökade andelen av befolkningen. Det förväntade värdet på grund av de utomnordiska medborgarnas befolkningsökning är att de borde ha registrerats för 9,8 procent.

Mot denna bakgrund blir nu antagandet att också de utomnordiska invandrarna ökat sin andel av brottsligheten i en takt som åtminstone inte överstiger vad som motsvaras av ökningen av deras numerär. Det finns ingen anledning att de skulle skilja sig från de utomnordiska medborgarna på den punkten. Antalet utomnordiska invandrare har ökat sin andel av befolkningen från 4,5 procent år 1987 till 6,5 procent år 1993.

Med hänsyn tagen till den mängd brott som begås av personer som inte är folkbokförda i Sverige blir den slutliga skattningen att *de utomnordiska invandrarna begick 8 procent av samtliga anmälda brott i Sverige år 1993.*

Olika brottskategorier

Tabell 6. Andelen (%) anmälda brott i undersökningen som invandrare från Norden respektive invandrare från övriga länder registrerats för fördelade på brottskategorier. Dessutom skattad andel av de anmälda brotten som begåtts av respektive grupp under perioden 1985–1989.

Brottskategori	Undersökningspopulationen		Skattad andel i hela riket 1985–1989		
	Personer födda i Norden	Personer födda i övriga länder	Personer födda i Norden	Personer födda i övriga länder	Personer födda i Sverige
Mord och dråp (inkl. försök)	15,3	13,0	15	15	68
Misshandel mot kvinna, obekant*	7,1	12,0	7	14	78
Misshandel mot kvinna, bekant*	9,3	9,7	9	12	79
Misshandel mot man, obekant	6,9	10,7	7	13	79
Misshandel mot man, bekant	9,3	9,2	10	11	79
Brott mot frihet och frid	7,5	12,3	8	13	73
Våldtäkt	9,2	29,1	8	30	52
Övriga sexualbrott	3,2	6,5	3	8	87
Biltillgrepp (inkl. försök)	7,4	4,1	8	5	86
Stöld ur och från motorfordon	5,9	4,3	7	5	86
Bostadsinbrott	9,0	10,6	7	9	82
Rån	10,4	11,8	10	14	72
Butiksstöld	8,7	15,5	8	18	70
Bedrägeri	9,6	7,8	10	9	77
Skadegörelse	3,9	2,1	4	3	91
Rattfylleri	10,6	5,0	10	7	81
Övriga trafikbrott (TBL)	9,7	5,7	12	6	81
Narkotikabrott (NSL)	4,3	6,5	4	8	86

*Endast utomhus på grund av fel i data vad gäller misshandel inomhus.

För kategorin samtliga brott fördelade sig andelen brott relativt jämnt mellan nordiska och utomnordiska invandrare. För enskilda brottskategorier är fördelningen dock ofta ganska ojämn.

Dominansen av utomnordiska invandrare är mycket stor för våldtäktsbrott, men även för butiksstölder. Vad gäller misshandelsbrott där gärningsmannen är obekant med offret begås en tydligt större andel av utomnordiska invandrare än av nordiska invandrare. Vad gäller misshandel mellan bekanta är fördelningen däremot jämnare. Detta gäller även mord och dråp, vilka ju också till övervägande del sker mellan bekanta (Wikström, 1992).

Andra brottskategorier där övervikten av utomnordiska invandrare är relativt stor, är rån och övriga sexualbrott andra än våldtäkt.

Det motsatta förhållandet, dvs. en övervikt av nordiska invandrare jämfört med övriga invandrare, gäller främst för rattfylleribrott, men även biltillgrepp, stöld ur och från motorfordon, skadegörelse och övriga trafikbrott. Majoriteten av de invandrare som står för dessa brottskategorier kommer från Norden. Det är generellt så att de nordiska invandrarna tenderar att överväga vid brott med låg upplärning som dessutom ofta är seriebrott. Detta faktum är en del av förklaringen till att de nordiska invandrarna kan beräknas stå för hälften av samtliga anmälda brott som begåtts av invandrare under perioden 1985–1989 samt år 1993.

Faktisk brottslighet

I föregående avsnitt har analyserna inriktats på att skatta olika gruppers andel av den *anmälda* brottsligheten. En viktig fråga är nu hur väl detta speglar den *faktiska* brottsligheten.

För att skatta exempelvis två gruppers andel av den faktiska brottsligheten utifrån data över brott som personerna i dessa grupper registreras för, krävs kännedom om gruppernas sannolikhet (den genomsnittliga sannolikheten för individerna i gruppen) att bli registrerade för ett brott. Om dessa sannolikheter inte skiljer sig åt mellan grupperna blir den registrerade brottsligheten en god skattning av den faktiska brottsligheten. Om däremot sannolikheten varierar mellan grupperna blir skattningarna snedvridna (biased).

I detta fall är det av primärt intresse om det finns skilda sannolikheter mellan invandrare och svenskar att registreras för ett begånget (faktiskt) brott. Det är främst vid denna jämförelse man kan tänka sig att det finns några skillnader. Det är även troligt att om det skulle vara så att det finns skilda sannolikheter här, så gäller denna skillnad i stort sett också vid en jämförelse mellan invandras barn och svenskar. När jämförelsen som i föregående avsnitt, görs mellan invandrare och personer födda i Sverige, skulle då eventuella skillnader bli mer utjämnade, eftersom invandrarnas barn ingår i kategorin personer födda i Sverige.

Sannolikheten att registreras för ett brott kan delas upp i två steg. I vart och ett av dessa steg kan det teoretiskt sett finnas skilda sannolikheter för olika grupper. Man kan tänka sig att

- sannolikheten att ett begånget (faktiskt brott) blir anmält kan variera för brott begångna av svenskar respektive invandrare eller med andra ord anmälningsbenägenheten kan skilja sig åt beroende på vem som begått brottet.
- sannolikheten för att bli upptäckt och registrerad (skäligen misstänkt) för ett *anmält* brott skiljer sig åt mellan grupperna.

Det är svårt att säga något generellt om huruvida sannolikheten för att ett *brott skall bli anmält* varierar beroende på om brottet begåtts av en invandrare eller en svensk. Det saknas såväl svenska som utländska undersökningar som tar upp denna aspekt. Vissa bedömningar kan dock göras för vissa brottskategorier. För de brott där offret normalt inte ser gärningsmannen (offerbrott utan interaktion), t.ex. stöldbrott, kan man konstatera att någon skillnad vad gäller anmälningsbenägenhet knappast kan förekomma annat än i undantagsfall. Dessa brott utgör den övervägande majoriteten av alla brott, varför det inte är rimligt att anta att det generellt sett föreligger påtagliga skillnader i dessa sannolikheter. Däremot när det gäller enskilda brott som butiksstöld och våldtäkt är det möjligt att en skillnad föreligger till invandrarnas nackdel.

Vad beträffar sannolikheten att bli upptäckt och registrerad för ett begånget anmält brott anser exempelvis Sveri (1973) att en rad faktorer talar för att upptäcktsrisken, dvs. risken att bindas till ett begånget anmält brott, är högre för personer med utländskt ursprung än för svenskar. Till exempel kan, enligt Sveri, vissa särdrag i fråga om utseende, språk, beteende etc. göra att en utlänning är lättare att identifiera och efterspana än en svensk.

Internationella undersökningar tyder dock på att så inte är fallet. Junger (1989) refererar till olika undersökningar i Nederländerna, tidigare Västtyskland och USA som visar att ras inte har nämnvärd betydelse i polisens efterspaning av brottslingar. Det mesta talar för att detta även gäller i Sverige. Det vore anmärkningsvärt om den svenska polisen vore mer benägen till särbehandling än t.ex. den tyska.

I dag är det vanligtvis så, att för att någon skall kunna knytas till ett brott krävs att gärningsmannen grips på bar gärning eller att offret eller vittnen kunnat identifiera denne. Det finns således relativt litet utrymme för särbehandling från polisens sida. Antingen har man en misstänkt eller så har man inte. Ett visst undantag från denna generalisering gäller de mycket grova brotten, t.ex. mord, dråp, grova våldtäkter och bankrån, där spaningsinsatser sätts in, även om ingen misstänkt finns i ett första skede.

Det är alltså mindre vanligt att personer knyts till ett brott som resultat av ett spaningsarbete. I de fall detta sker finns också mycket litet utrymme för att dra nytta av eventuella särdrag beroende på härkomst. Då en betydande del av invånarna i landet har utländsk härkomst är signalement som exempelvis säger att gärningsmannen var av "latinskt ursprung" eller "talade med finsk brytning" inte så mycket värda. Det som Sveri anför skulle kunna hänföras till den tid då inslaget av personer med utländsk härkomst var avsevärt mindre och därmed ovanligare än i dag.

Dessa resonemang leder till bedömningen att sannolikheten för att man skall bli upptäckt och registrerad som misstänkt för ett begånget anmält brott inte skiljer sig åt mellan olika grupper av individer. Detta innebär att *den brottslighet*

som registreras på personer ger acceptabla skattningar av den anmälda brottsligheten, dvs. de skattningar som gjorts i tidigare avsnitt av andelarna som begått de anmälda brotten är inte snedvridna.

När det gäller att bedöma den faktiska brottsligheten utifrån den brottslighet som registreras på person kan alltså snedvridningar förekomma för vissa brotstyper beroende på att anmälningsbenägenheten kan variera beroende på vem som begått brottet.

Participation i brottslighet

Redovisning av invandras brottslighet i föregående avsnitt har inriktats på hur stor del av brottsligheten i Sverige som begås av invandrare. Denna andel har varierat kraftigt mellan olika brottstyper. Eftersom invandrarernas andel av befolkningen är mindre än 10 procent visar resultaten att invandrarerna är överrepresenterade vad gäller brottslighet.

Här kommer denna överrepresentation att preciseras och studeras närmare. Avsikten är att genom mer ingående analyser testa olika möjliga orsaksförklaringar till överrepresentationen. Utgångspunkten är inte gruppernas andel av brottsligheten utan *hur stor andel av personerna i respektive grupp som begår brott*, den s.k. brottsparticipationen. Det finns flera orsaker till att denna infallsvinkel valts. Den ger ett mer robust mått på överrepresentationer, siffrorna riskerar inte att infekteras av seriebrottslighet. Jämförelserna kan också i viss mån förankras i epidemiologisk teori. Dessutom är brottsparticipationen den gängse mätmetoden inom kriminologin då olika grupper skall jämföras med varandra.

Samtliga brott

Även vad gäller brottsparticipationen för samtliga brott kan grupper som tenderar att begå brott med hög uppkläring missgynnas vid jämförelser och vice versa. Den eventuella effekten av detta blir dock avsevärt mindre jämfört med om man utgår från andelen brott. Personer som begår brott begår ju oftast brott av olika slag – det är sällsynt med specialister.

I detta kapitel görs jämförelser mellan invandrare och svenskar, dvs. personer som är födda i Sverige och som har föräldrar som är födda i Sverige. I kapitel 4 jämförs svenskar och den grupp som utgörs av invandras barn.

Det mått som används när man jämför olika gruppers brottslighet är enligt epidemiologiskt språkbruk den kumulativa incidensen, som här och inom kriminologin alltså brukar benämnas brottsparticipationen. *Brottsparticipationen definieras som antalet personer per hundra eller per tusen i respektive grupp som registrerats för brott, eller för brott av en viss typ, under uppföljningsperioden.* Man kan

även uttrycka brottsparticipationen som den procent- eller promilleandel som registrerats för brott. Genom att dividera participationsvärdet för de olika grupperna erhålls den relativa risken, vilken är ett mått på över- eller underrepresentation i registrerad brottslighet.

Olika brottstyper

Den promilleandel invandrare respektive svenskar som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott inom olika brottskategorier samt överrepresentation framgår av tabell 8.

Tabell 8. Promilleandel invandrare respektive svenskar som någon gång under perioden 1985–1989 registrerats för brott inom olika brottskategorier. Dessutom överrepresentationen samt ungefärligt osäkerhetsintervall för överrepresentationen.

Brottskategori	Promilleandel		Överrepresentation	Osäkerhetsintervall
	Invandrare	Svenskar		
Samtliga brott	120	58	2,1	2,1–2,1
Brottsbalksbrott	93	42	2,2	2,2–2,2
Brott mot person	29	12	2,5	2,4–2,6
Stöldbrott	53	22	2,4	2,4–2,4
Mord och dråp (inkl försök)	0,7	0,2	3,5	3,0–4,1
Misshandel mot kvinna, obekant	1,7	0,5	3,4	3,1–3,7
Misshandel mot kvinna, bekant	7,6	–	–	–
Misshandel mot man, obekant	8,0	2,0	4,0	3,8–4,2
Misshandel mot man, bekant	6,1	2,4	2,5	2,4–2,7
Brott mot frihet och frid	1	10	1,3	1,2–1,4
Våldtäkt	0,9	0,2	4,5	4,0–5,1
Övriga sexualbrott	0,2	0,1	2,0	1,4–2,7
Biltillgrepp (inkl. försök)	6,1	4,1	1,5	1,4–1,6
Stöld ur och från motorfordon	4,7	3,5	1,3	1,2–1,4
Bostadsinbrott	4,7	1,2	3,9	3,7–4,1
Rån	2,0	0,7	2,9	2,7–3,2
Butiksstöld	3,6	1,0	3,5	3,4–3,6
Bedrägeri	15	6,9	2,2	2,1–1,8
Skadegörelse	14	8,2	1,7	1,6–1,8
Rattfylleri	2	12	1,9	1,9–1,9
Övriga trafikbrott (TBL)	25	13	1,9	1,9–1,9
Narkotikabrott (NSL)	7,7	4,7	1,7	1,6–1,8

Den statistiska osäkerheten för andelen som registrerats för brott är maximalt plus-minus 1 promilleenhet för invandrarerna och 0,2 promilleenheter för svenskarna. Eftersom osäkerheten blir mindre ju mindre andel (givet att denna är lägre än 50 procent) blir den statistiska osäkerheten för de förhållandevis små brottskategorierna våldtäkt, övriga sexualbrott, rån samt mord och dråp plus minus 0,5 promilleenheter, 0,06 promilleenheter, 0,16 promilleenheter och 0,1 promilleenheter för invandrarerna samt plus minus 0,1 promilleenheter, 0,01 promilleenheter, 0,03 promilleenheter och 0,01 promilleenheter för svenskarna.

12 procent av invandrarna mot knappt 6 procent av svenskarna registrerades alltså för brott (samtliga brott). Således registrerades dubbelt så stor andel invandrare som svenskar för brott under uppföljningsperioden. Överrepresentationen är i stort sett densamma för stöldbrotten totalt som för våldsbrotten totalt. Inom dessa grupper finns dock stora variationer. *Invandrarna är överrepresenterade i samtliga brottskategorier – men det övervägande flertalet invandrare, 88 procent, har inte registrerats för något brott alls.*

Invandrarernas överrepresentation är större ju grövre brott det gäller. De högsta överrepresentationerna, mer än tre gånger, föreligger för våldtäkt, mord och dråp, gatumisshandel och bostadsinbrott, men även för butiksstöld som alltså avviker något från mönstret. För rånbrotten, ett av de grövre brotten, är överrepresentationen nästan 3 gånger.

Tendensen till en större överrepresentation för grövre brott samtidigt med en överrepresentation vid vissa enkla brott har tidigare konstaterats för kategorin utländska medborgare (von Hofer, 1994). Samma sak gäller alltså för kategorin invandrare.

Det framgår även av tabell 4 att invandrarernas överrepresentation är lägst för de bilrelaterade brotten. För biltillgrepp, stöld ur och från motorfordon och trafikbrott är överrepresentationen mindre än 2 gånger.

Kontroll för kön, ålder och bostadsort

I samtliga brottskategorier finns en överrepresentation av invandrare jämfört med svenskar. En möjlig förklaring till detta skulle kunna vara att invandrarna har en ogynnsam fördelning när det gäller faktorer som hänger samman med brottsligheten. Om det exempelvis vore så att invandrarna till en större del än svenskarna består av män i brottsaktiv ålder som bor i storstadsregioner, så skulle det kunna vara en orsak till överrepresentationerna.

Fördelning efter kön, ålder och bostadsort

Vad gäller könsfördelning är det ingen substantiell skillnad mellan invandrare och svenskar. Invandrarna i undersökningen bestod av 49,3 procent män och 50,7 procent kvinnor. Motsvarande siffror för svenskarna var 51,3 procent män och 48,7 procent kvinnor. En fördelning som något missgynnar svenskarna vid en jämförelse.

Åldersfördelningen missgynnar också svenskarna jämfört med invandrarna.

Tabell 9. Fördelning efter födelseår samt den procentandel som registrerats för brott (samtliga brott) i de olika åldersgrupperna. Invandrare respektive svenskar.

Födelseår	Åldersfördelning		Andel brottsregistrerade	
	svenskar	invandrare	svenskar	invandrare
72-74	9,6	4,9	4,1	7,2
65-71	23,3	12,8	9,6	18,0
60-64	15,0	15,9	6,7	14,8
59-45	51,2	67,3	4,1	10,6

I gruppen svenskar ingår en större andel personer i brottsaktiv ålder. Beträffande bostadsort blir dock invandrarna kraftigt missgynnade vid en jämförelse. 54,5 procent av invandrarna bodde i storstadsregionerna (Stockholm, Göteborg, Malmö) och alltså 45,8 procent i övriga landet. Motsvarande siffror för svenskarna är att endast 31,2 procent bodde i storstadsregionerna och följaktligen 68,8 procent i övriga landet.

Invandrarna är alltså missgynnade vad avser bostadsort medan svenskarna är missgynnade vad avser åldersfördelning och något missgynnade vad avser könsfördelning. Vad dessa skillnader kan innebära sammantaget kan inte utläsas direkt. För att få ett sammanfattande mått på effekterna av dessa förhållanden används den s.k. standardpopulationsmetoden.

Överrepresentationen i registrerad brottslighet för invandrare är större i högre åldrar. Överrepresentationen i den yngsta åldersgruppen är exempelvis 1,8 medan den i den äldsta är 2,6. Denna tendens gäller alltså trots att invandrarernas brottslighet minskar med tiden de bott i Sverige (se avsnittet om brottsparticipation fördelad efter invandringsår). Det innebär att invandrarernas brottslighet inte alls reduceras i samma takt med stigande ålder som fallet är för svenskar.

Detta resultat skulle kunna tala för att det finns faktorer i invandringssituationen som ökar benägenheten att begå brott, att det t.ex. finns brottsalstrande faktorer som innebär att man kan debutera i brott även i högre åldrar.

Vad som talar emot denna hypotes är att man inom den kriminologiska forskningen visat att det är sällsynt med brottsdebuter i högre åldrar i Sverige. De som begår brott senare i livet har vanligtvis debuterat i 10-14-årsåldern (Wikström, 1994).

En kanske mer sannolik förklaring till invandrarernas större överrepresentation i högre åldrar kan därför vara att det i den grupp personer som emigrerar till Sverige finns en viss överrepresentation av personer som redan debuterat i brott i hemlandet. Medan däremot invandrare som kommit till Sverige som barn och sedan vuxit upp i landet i mindre grad skiljer sig från ungdomar födda i Sverige.

Köns-, ålders- och bostadsortsstandardiserad jämförelse

Om standardpopulationsmetoden används för att få en jämförelse mellan svenskar och invandrare som eliminerar effekterna av olikheter i köns-, ålders- och regional fördelning erhålls de resultat som redovisas i tabell 10.

Tabell 10. Invandrades participation (promilleandelar) i registrerad brottslighet med eliminerade effekter av kön, ålder och bostadsort. Överrepresentation beräknad som kvoten mellan participationen för invandrare respektive svenskar. Den ostandardiserade överrepresentationen anges också som jämförelse.

Brottskategori	Standardiserad participation	Överrepresentation	Ostandardiserad överrepresentation
Samtliga brott	125	2,2	2,1
Brottsbalksbrott	98	2,3	2,2
Brott mot person	31	2,7	2,5
Stöldbrott	53	2,5	2,4
Mord och dråp (inkl. försök)	0,7	3,5	3,5
Misshandel mot kvinna, obekant	1,9	3,8	3,4
Misshandel mot kvinna, bekant	7,6	—	—
Misshandel mot man, obekant	9,4	4,7	4,0
Misshandel mot man, bekant	6,1	2,9	2,5
Brott mot frihet och frid	13	1,3	1,3
Våldtäkt	0,8	4,0	4,5
Övriga sexualbrott	0,3	1,9	1,9
Biltillgrepp (inkl. försök)	8,4	2,0	1,5
Stöld ur och från motorfordon	6,6	1,9	1,3
Bostadsinbrott	2,7	2,3	3,9
Rån	2,3	3,3	2,9
Butiksstöld	35	3,4	3,5
Bedrägeri	15	2,1	2,2
Skadegörelse	17	2,0	1,7
Rattfylleribrott	23	1,9	1,9
Trafikbrott (TBL)	28	2,2	1,9
Narkotikabrott (NSL)	7,5	1,6	1,7

Som framgår av tabellen förändras överrepresentationerna för hela invandrargruppen endast marginellt om effekterna av olikheter vad gäller kön, ålder och bostadsort elimineras. Fortfarande finns en tydlig överrepresentation för samtliga brottskategorier. *Invandrarernas överrepresentation i brottslighet förklaras således inte av en ogynnsam fördelning vad gäller kön, ålder och bostadsort.* Det framgår också att typiska ungdomsbrott som biltillgrepp, stöld ur och från motorfordon, skadegörelse och trafikbrott (utom rattfylleri) tenderar att ge större överrepresentationer efter standardisering. Som framgått tidigare var invandrarernas åldersfördelning mindre koncentrerad till unga år. Det är detta som korrigeras för och som

ger högre värden för ungdomsbrotten. Det motsatta gäller beträffande brott som vanligtvis begås av äldre gärningsmän. För exempelvis våldtäkt och bostadsinbrott minskar de standardiserade värdena jämfört med de ostandardiserade.

Socioekonomisk status

Invandrarernas överrepresentation i brottslighet beror således inte på en ogynnsam fördelning när det gäller faktorerna kön, ålder och bostadsort. En annan faktor är socioekonomisk status. Ett flertal undersökningar har visat att ju lägre individens socioekonomiska status är, desto högre tenderar participationen i brottslighet att vara (se t.ex. Wikström, 1987; Martens, 1994). Här har SEI-koden använts för att kategorisera individerna efter yrkestillhörighet

Tabell 11. Participation i brott för invandrare respektive svenskar fördelad på olika yrkesgrupper, samtliga brott, brott mot person och stöldbrott. Procent.

	Samtliga brott		Brott mot person		Stöldbrott	
	invandrare	svenskar	invandrare	svenskar	invandrare	svenskar
Arbetare	11,0	5,8	2,7	1,3	4,0	1,7
Tjänstemän	4,3	1,9	0,8	0,3	1,4	0,4
Företagare	10,2	5,4	1,8	0,9	1,3	0,4
Övriga	17,8	10,0	4,6	2,2	7,7	3,9
Ej förvärvsarbetande	15,5	8,0	3,8	1,6	7,7	4,0

Inom samtliga yrkesgrupper föreligger således en högre participation i brottslighet för invandrare jämfört med svenskar. Generellt sett är det dubbelt så många invandrare inom varje grupp som registrerats för brottslighet. Kontroll för enbart yrkestillhörighet med hjälp av standardpopulationsmetoden visar att invandrarerna, om de hade haft svenskarnas fördelning på yrkesgrupper, hade haft participationen 11,2 för samtliga brott jämfört med svenskarnas 5,8. För brott mot person blir motsvarande siffror 2,7 för invandrarerna och 1,2 för svenskarna samt för stöldbrotten 4,9 för invandrarerna och 2,2 för svenskarna. Alltså i princip dubbel representation genomgående. Det har tidigare konstaterats att invandrarernas överrepresentation i brottslighet inte beror på ogynnsam fördelning när det gäller kön, ålder eller bostadsort. Till detta kan nu läggas att *invandrarernas överrepresentation i brottslighet inte heller kan förklaras med att invandrare är sämre lottade än svenskar när det gäller socioekonomisk status.*

Den socioekonomiska statusen är dock ett grovt mått på invandrarernas sociala situation. Enligt Martens (1990) borde man, när man beskriver invandrarernas sociala situation, även ta med faktorer som t.ex. ekonomisk situation och bostads-situation. Det konsekventa resultatet i tabell 10 talar dock för att överrepresenta-

tionen skulle bibehållas även om man eliminerade effekter av sådana faktorer. Den socioekonomiska indelningen i tabell 10 torde ju exempelvis ha ett starkt samband med den ekonomiska situationen.

Det kan vidare diskuteras om det är den socioekonomiska statusen i Sverige som är den mest relevanta faktorn i detta sammanhang. Det kan vara så att det skulle vara mer relevant att kontrollera för den socioekonomiska statusen i ursprungslandet. Eftersom det stora flertalet invandrare har haft en högre socioekonomisk status i hemlandet skulle en kontroll för detta dock knappast förändra resultaten i den riktningen att överrepresentationen minskade.

En hypotes som nämnts i samband med invandrades överrepresentation i brottslighet är den "frustration" det kan skapa att, jämfört med situationen i hemlandet, flytta sig nedåt på samhällsstegen. Strävanden att kompensera för detta skulle i viss mån kunna vara brottsgenererande. Eftersom data från invandrarernas hemland saknas i denna undersökning kan en sådan hypotes dock inte prövas närmare.

Invandrade kvinnors brottsparticipation

Att kvinnor begår avsevärt färre brott än män är ett obestridligt faktum. Men är invandrade kvinnor överrepresenterade jämfört med svenska kvinnor vad gäller registrerad brottslighet? Resultatet av en ålders- och regionstandardiserad jämförelse redovisas i tabell 12 liksom en jämförelse med överrepresentationen för invandrarna totalt sett.

Tabell 12. Procentandel invandrade kvinnor som någon gång under undersökningsperioden registrerats för brott. Kategorierna samliga brott, brottsbalksbrott, brott mot person och stöldbrott. Dessutom överrepresentation jämfört med svenska kvinnor samt jämförelse med överrepresentationen för invandrare totalt sett. Standardiserat för ålder och region.

	Participation		Överrepresentation	
	kvinnor födda i annat land	svenska kvinnor	kvinnor födda i annat land	personer födda annat land
Samtliga brott	5,30	2,05	2,6	2,2
Brottsbalksbrott	4,59	1,69	2,7	2,2
Brott mot person	0,54	0,21	2,6	2,5
Stöldbrott	3,26	1,06	3,1	2,4

Invandrade kvinnor är mer överrepresenterade i registrerad brottslighet än invandrare totalt sett. Det innebär också att *invandrade kvinnor är mer överrepresenterade än invandrade män vad avser registrerad brottslighet.*

Invandrade kvinnors större överrepresentation ligger helt och hållet på stöldbrotten. För brotten mot person föreligger i princip ingen skillnad i jämförelse med invandrarna totalt sett. Invandrade kvinnors överrepresentation är för brot-

ten mot person, vilket i och för sig kan vara förvånande, lika stor. Däremot är skillnaden i överrepresentation stor för stöldbrotten. Analyserna visar också att invandrade kvinnors överrepresentation i stöldbrottslighet enbart beror på butiksstölder. Överrepresentationen för denna brottskategori är 3,5. För alla andra antalsmässigt stora stöldbrottskategorier finns i princip ingen överrepresentation för de invandrade kvinnorna. För exempelvis inbrott är överrepresentationen 1,13 och för stöld ur och från motorfordon är de invandrade kvinnorna t.o.m. underrepresenterade, kvoten är här 0,84.

Det är här viktigt att notera att butiksstöld är det brott där man med viss säkerhet kan säga att invandrare löper större risk än svenskar att registreras för ett begånget brott. De invandrade kvinnornas större överrepresentation behöver därför inte gälla den faktiska brottsligheten, utan kan åtminstone delvis bero på att kvinnor i så pass hög grad koncentrerar sin brottslighet till just butiksstölder där det alltså råder ojämlikhet beträffande risken att registreras för ett begånget brott.

Svenska respektive utländska medborgare

Hittillsvarande forskning om invandrare och brott i Sverige har enbart studerat utländska medborgare. Gruppen invandrare, dvs. personer födda i annat land, kan delas upp på dem som erhållit svenskt medborgarskap och på dem som är utländska medborgare. Av de 308 591 invandrare som ingår i denna undersökning är 39 procent (120 357 personer) svenska medborgare och resterande 61 procent (188 234 personer) utländska medborgare.

Tabell 13. Invandrades brottsparticipation i procent fördelad på svenska och utländska medborgare. Samtliga brott, brottsbalksbrott, brott mot person och stöldbrott.

	Svenska medborgare	Utländska medborgare
Samtliga brott	10,65	12,91
Brottsbalksbrott	8,15	10,04
Brott mot person	2,53	3,17
Stöldbrott	4,28	5,87

Andelen utländska medborgare som registreras för brott är högre än motsvarande andel för svenska medborgare. För samtliga brott är participationen drygt 20 procent högre, för brott mot person är den 25 procent högre och för stöldbrott 37 procent högre.

Slutsatsen blir att *undersökningar som använder kategorin utländska medborgare som utgångspunkt för att bedöma invandrades brottslighet leder till överskattningar av denna.*

Skillnaderna i brottsparticipation mellan invandrare som är utländska respektive svenska medborgare underskattas också något i denna undersökning bero-

ende på att utflyttningen från Sverige kan antas vara större i gruppen utländska medborgare. De som flyttat har alltså inte varit i landet under hela uppföljningsperioden och därmed haft kortare tid på sig att registreras för brott. Den 20-procentiga övervikten är alltså ett minimivärde.

Brottsparticipation fördelad efter invandringsår

En intressant fråga i samband med invandrares brottslighet är om brottsligheten förändras med tiden man bott i Sverige. En hypotes är att brottsligheten avtar ju längre tid man befunnit sig i landet.

Vid undersökning av denna fråga är det viktigt att konstanthålla för ålder. Ju längre man bott i landet, desto högre är genomsnittsåldern. Eftersom brottsligheten markant avklingar med stigande ålder måste en analys ta hänsyn till åldersfaktorn för att ge rättvisande resultat. Ett eventuellt resultat om en avtagande brottslighet skulle helt och hållet kunna bero på att medelåldern har ökat.

Vid analyser av ett eventuellt samband mellan brottslighet och boendetid i Sverige har vissa begränsningar gjorts. Enbart de som är födda under årtal som inneburit att de kunnat registreras för brott under hela uppföljningsperioden har tagits med. Eftersom ett krav för att kunna registreras för brott är att man fyllt 15 år, ingår enbart personer födda åren 1945–1969. Av samma anledning har de som invandrat år 1985 uteslutits.

Tabell 14. Procentandelen* personer födda åren 1945, 1950, 1955, 1960, 1965 och 1969 i annat land och som registrerats för brott (samliga brott) fördelad efter invandringsår.

Invandringsår	Födelseår					
	1945	1950	1955	1960	1965	1969
1968	7,8	4,5	9,4	12,8	16,8	—
1969	7,0	5,9	14,1	13,5	15,0	7,3
1970	8,5	6,3	11,9	15,1	17,9	16,3
1971	9,9	7,1	12,8	14,4	18,3	17,4
1972	11,9	10,0	11,8	15,0	23,6	20,6
1973	10,8	12,0	9,0	14,4	15,9	22,7
1974	7,3	10,5	10,7	15,2	20,5	18,0
1975	9,9	13,7	10,0	11,8	21,7	19,2
1976	11,6	10,3	10,3	13,6	19,3	21,6
1977	10,7	12,2	12,5	15,6	20,8	24,4
1978	12,8	13,2	10,5	18,1	21,0	20,6
1979	14,6	12,5	13,1	11,0	18,8	22,8
1980	10,9	10,9	14,4	12,7	16,3	19,4
1981	11,8	11,8	13,1	13,2	15,3	19,0
1982	11,0	11,4	15,4	18,1	22,3	27,4
1983	11,5	12,3	13,4	15,6	17,3	25,0
1984	10,9	13,9	14,5	16,6	17,8	20,5

* Samtliga procenttal i tabellen baseras på minst 200 personer.

I tabell 14 redovisas procentandelen personer som registrerats för brott (samtliga brott) fördelade efter invandringsår för personer födda under vissa år.

Tabellen visar en klar tendens till att ju längre personer som är födda i annat land bott i Sverige desto lägre är brottsligheten. Detta gäller oavsett födelseår. För fyra av årskullarna är sambandet (det linjära) mellan invandringsår och participation statistiskt säkerställt.

En metod att sammanfatta resultaten för olika årskullar är att beräkna medelvärdet av participationen för samtliga årskullar, alltså inte enbart för dem som redovisas i tabell 14.

Tabell 15. Participation i brottslighet i procent för personer födda i annat land fördelad efter invandringsår. Medelvärde över årskullarna födda åren 1945–1969.

Invandringsår	Genomsnittlig brottsparticipation
1968	10,3
1969	11,8
1970	12,2
1971	12,7
1972	15,2
1973	13,3
1974	13,5
1975	14,5
1976	14,1
1977	15,1
1978	15,2
1979	13,9
1980	14,2
1981	14,3
1982	16,2
1983	15,1
1984	15,3
r*	0,79

* r är den s.k. korrelationskoefficienten.

Sambandet blir mycket tydligt. Invandrares brottslighet, mätt i participation, minskar ju längre tid de bott i Sverige. En reservation måste dock göras för att invandringen med tiden ändrat karaktär och att detta kan ha påverkat resultaten. Runt år 1970 övergick invandringen successivt från att vara arbetskraftsinvandring till att vara flyktinginvandring. Detta kan ha påverkat utvecklingen. Hypotesen är då att arbetskraftsinvandring skapar mindre grogrund för brott än vad fallet är med flyktinginvandring. Om perioden 1968–1971, då övergången skett, elimineras, kvarstår dock ett samband ($r=0,48$) mellan tid i landet och participation i brottslighet.

Om man antar att hela den successiva reduktionstakten beror på att brottsligheten minskar ju längre man bott i landet, är denna ändå ganska låg. Det handlar om en genomsnittlig reduktion av andelen personer som registreras för brott på 0,24 procentenheter per år. Överrepresentationen i registrerad brottslighet (samtliga brott) för personer som är födda i annat land var cirka två gånger; 12,5 procent för invandrare och 5,8 procent för svenskarna. Med en reduktion av invandrarnas andel på 0,24 procentenheter per år tar det 28 år innan de invandrare som bodde i landet år 1985 har kommit ned till svenskarnas brottsnivå.

Bernow och Boalt (1989) gjorde bedömningen att en etableringsprocess sedan en invandrare kommit till sitt nya land kan pågå i upp till tio år.

Participation i brottslighet fördelad på olika ursprungsländer

Eftersom invandringen från olika länder kan skilja sig markant ifråga om basfaktorer som påverkar brottsligheten, har snedvridningar på grund av kön, ålder och bostadsort kontrollerats. Invandrare från vissa länder utgörs t.ex. till 70 procent av män. Dessa grupper får relativt höga värden på brottsparticipationen beroende på den ogynnsamma könsfördelningen, även om både männen och kvinnorna var för sig relativt sett har låga tal (se exemplet i bilaga 3).

Vid kontroll för kön, ålder och bostadsort har samma metod som tidigare använts. Det innebär att resultaten kan uttryckas så att de redovisar en skattning av det antal individer i respektive grupp som skulle ha registrerats (skäligen misstänkta) för brott om grupperna haft samma köns-, ålders- och bostadsortsfördelning som svenskarna. Resultaten för olika grupper av ursprungsländer avseende samtliga brottstyper redovisas i tabell 16. Resultaten för olika enskilda brottstyper med de köns-, ålders- och bostadsortsstandardiserade värdena redovisas i bilaga 1. De faktiska värdena redovisas i bilaga 2. Den statistiska osäkerheten för resultaten beträffande olika nationalitetsgruppers participation i brottslighet behandlas i bilaga 4. Redovisning sker efter den gruppering av ursprungsländer som beskrivits i tabell 1. I fortsättningen kommer benämningen ursprungsländer att avse grupper av ursprungsländer.

I samband med jämförelser mellan invandrare från olika ursprungsländer kan det för vissa brottstyper vara ett antalsmässigt litet antal individer som skiljer det ena landet från det andra. För vissa av de brottstyper som anges i tabellerna i bilagan är det därför olämpligt att göra analyser och dra slutsatser. De mönster som utkristalliserats för de brottstyper som analyseras är dock så tydliga att de inte kan bero på slumpen. Samtliga skillnader som diskuteras i denna genomgång är statistiskt säkerställda. Eftersom de köns-, ålders- och bostadsortsstandardiserade

värdena ger mer relevanta jämförelser utgår analyserna i första hand från resultaten i bilaga 1.

Samtliga brott

Utgångspunkten för en jämförelse mellan brottsparticipationen fördelad på olika ursprungsländer är de köns-, ålders- och regionstandardiserade värdena. Det övergripande mönstret sett över olika ursprungsländer blir dock i stort detsamma om analyserna baseras på de faktiska andelarna, dvs. den promilleandel som registrerats för brott under uppföljningsperioden.

Tabell 16. Brottsparticipation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott (promille) i Sverige fördelad på födelseland. (Sverige omfattar endast svenskar dvs. personer födda i Sverige exklusive invandrarens barn.) Samtliga brott. Standardiserat för kön, ålder och bostadsort.

Födelseland	Brottsparticipation
Sverige	58
Danmark	105
Finland	132
Norge	105
Grekland	91
Italien	135
Jugoslavien	141
Polen	168
Portugal, Spanien	109
Rumänien, Bulgarien	152
Storbritannien	69
Tjeckoslovakien	136
Förbundsrepubliken Tyskland	91
Ungern	124
Österrike	103
Sovjetunionen	170
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	206
Etiopien	147
USA	65
Argentina, Uruguay	122
Bolivia, Peru, Ecuador	155
Chile	200
Colombia	140
Bangladesh, Pakistan	101
Indien	82
Irak	182
Iran	172
Jordanien, Palestina, Syrien	175
Taiwan, Kina, Japan	64
Republiken Korea	87
Libanon	157
Thailand	106
Turkiet	142
Vietnam	66
Övriga Afrika, exkl. Uganda	138
Övriga Europa	80
Övriga Asien	94
Övriga länder	95

Skillnaderna i brottsparticipation mellan olika ursprungsländer är mycket stora. De varierar mellan som lägst 60 promille och som högst 200 promille. De högsta återfinns bland invandrare från Algeriet-Libyen-Marocko-Tunisen och Chile.

Sett till faktiska värden (bilaga 2) har var fjärde invandrare från Algeriet-Libyen-Tunisien registrerats för brott under femårsperioden 1985–1989, var femte från Chile och var fjärde till femte från Irak. Att jämföras med exempelvis var femtonde vietnames och var sjuttonde svensk. Den höga andelen från Algeriet-Libyen-Marocko-Tunisen beror delvis på att dessa invandrargrupper har en övervikt av män. Den statistiska osäkerheten är av storleksordningen plus minus 15 promille varför differensen mellan olika länder i flertalet fall är statistiskt säkerställd.

Eftersom kategorin samtliga brott är en heterogen samling brott kan det, om man vill översätta resultaten till faktiskt begångna brott, finnas en felkälla i att vissa grupper skulle kunna vara missgynnade av att de begår brott där sannolikheten att registreras för ett begånget brott är hög, medan andra grupper kan gynnas om de begår brott med lägre sannolikheter för registrering. Eftersom den bild som ges av tabell 16 i huvudsak är likartad för enskilda brottstyper torde detta dock inte spela så stor roll.

Det mönster som tabellen visar är att generellt sett höga värden återfinns för invandrare från länder som kan betecknas som arabländer. Algeriet-Libyen-Marocko-Tunisien, Irak, Jordanien-Palestina-Syrien och Libanon har samtliga standardiserade participationsvärden i intervallet 150–200. Om man utökar kategorin till att gälla invandrare från länder i Nordafrika och Västasien, Iran och Turkiet inkluderat, gäller i princip samma intervall, med undantag för invandrare från Turkiet som har värdet 142. Höga värden, men något lägre än gruppen invandrare från arabländer, har också invandrare från Östeuropeiska länder som f.d. Jugoslavien, Polen, Rumänien-Bulgarien, Tjeckoslovakien och Sovjetunionen. Dessa återfinns i intervallet 135–170. Undantaget här är Ungern med värdet 124.

På en lite lägre nivå återfinns invandrare från de sydamerikanska länderna (exklusive Chile) Argentina-Uruguay, Bolivia-Peru-Ecuador och Colombia i intervallet 120–150, liksom invandrare från länderna från Afrika (exklusive arabländerna i Nordafrika).

På ytterligare en lägre nivå återfinns invandrare från de nordiska länderna. Här finns dock en markant skillnad mellan Danmark och Norge å ena, och Finland å andra sidan, som har ett markant högre brottsparticipationsvärde än de två förstnämnda.

Låga participationsvärden, (mindre än tio procent av personerna har registrerats för brott,) erhålls för invandrare från vissa Västeuropeiska länder, exklusive Norden (Grekland, Storbritannien, Tyskland) och USA liksom från länder i Sydostasien (Indien, Taiwan-Kina-Japan, Republiken Korea och Vietnam).

Den mest naturliga hypotesen utifrån ovanstående resultat är att skillnaderna mellan olika invandrargrupper beror på socialgruppsstillhörighet. Eftersom invandrare från Västeuropa-USA och Sydostasien generellt sett kan tänkas tillhöra

högre socialgrupper än invandrare från till exempel Nordafrika och Västasien samt östeuropeiska länder, kan skillnaderna bero på det. Om man kontrollerar socioekonomisk status (standardpopulationsmetoden) minskar skillnaderna något, dock kvarstår de i huvudsak (tabell 17).

Tabell 17. *Participation i promille fördelad efter geografisk uppdelning och socioekonomisk status.*

Geografisk uppdelning	Socioekonomisk status				
	Ej förvärvs- arbetande	Arbetare och företagare	Tjänste- män	Övriga	Medelvärde
Norden exkl. Sverige	183	95	29	183	123
Västeuropa och USA	97	93	38	122	88
Östeuropa	19	132	74	183	145
Sydamerika	170	186	80	235	168
Sydostasien	64	79	40	99	70
Nordafrika och Västasien	183	173	112	215	171
Afrika exkl. Nordafrika och Uganda	155	178	87	180	150

Medelvärdet i den högra kolumnen utgör ett för socioekonomisk status standardiserat värde. Tidigare beskrivna mönster kvarstår helt och hållet. *Skillnaderna i brottsparticipation mellan olika geografiska ursprungsområden beror inte på skillnader i socioekonomisk status i Sverige.* Däremot skulle skillnaderna kunna bero på den socioekonomiska statusen i födelselandet, något som inte kunnat analyseras i denna undersökning.

En hypotes om olika invandrargrupper brottslighet säger att ju mer en invandrargrupps kulturella normer avviker från mottagarlandets, desto svårare har gruppen att anpassa sig i det nya landet. Följaktligen är risken större att sådana invandrare börjar begå brott (Martens, 1990). Ovanstående resultat ger en bild som inte direkt talar för denna hypotes. Det är visserligen svårt att mäta storleken av skillnader i kulturella normer och värderingar, men det är samtidigt svårt att tro att dessa avvikelser gentemot svenska förhållanden är större för Östeuropeiska och Sydamerikanska länder än för länder från Sydostasien.

En intressant aspekt vad gäller det höga brottsparticipationsvärdet för invandrare från Chile är att det finns relativt stora skillnader beroende på när invandringen skedde. Invandringen från Chile sönderfaller i två delar. Den första delen bestod av dem som flydde i samband med och åren efter militärjuntans maktövertagande år 1973, den andra av dem som kom senare. Den sistnämnda invandringen organiserades mer systematiskt från Chile. En stor del av invandrarna under denna period härrörde från samma region.

Brottsparticipationsvärdet för dem som kom under den första perioden 1975–1978 är 164 och för dem som kom under den andra perioden 1979–1985 225.

Således en markant skillnad. Skillnaden kvarstår om resultaten kontrolleras för kön, ålder och bostadsort.

En hypotes är att brottsparticipationen kan vara lägre för grupper som emigrerar i direkt anslutning till någon politisk händelse än för dem som emigrerar av andra anledningar. Något stöd för en sådan hypotes har dock inte gått att finna. Situationen tycks unik för den chilenska invandringen. Det finns exempelvis inte några skillnader i participation för de invandrare som kom från Polen i samband med militärens maktövertagande år 1981 jämfört med dem som kommit tidigare eller senare.

Något förvånande är att invandrare från nordiska länder har högre brottsparticipation än invandrare från övriga Västeuropa, USA och bortre Asien (tabell 16). Brottsligheten per capita i främst Norge och Finland, men även i Danmark, är något lägre än i Sverige. Andelen personer benägna att begå brott torde således vara lägre i dessa länder än i Sverige. Ändå har en dubbelt så stor andel invandrare från dessa länder jämfört med svenskarna registrerats för brott; för Finlands del är andelen 2,5 gånger så stor. Man kan tänka sig två rimliga förklaringar till detta. Den första är att det kan finnas en tendens till att invandringen mellan de nordiska länderna i viss mån selekteras till personer med högre brottsbenägenhet och att dessa personer är rörligare än normalbefolkningen. Den andra tänkbara förklaringen är att invandringen i sig, dvs. den omställning det innebär att byta hemland, i viss mån kan vara brottsalstrande.

Ett rimligt antagande i samband med invandrades brottslighet är att personer som kommit till Sverige som arbetskraftsinvandrare har haft lättare än flyktinginvandrare att anpassa sig i samhället. Rimligen borde det ha en reducerande effekt på brottsbenägenheten om man som invandrare relativt snart efter ankomsten till det nya landet får ett arbete med allt vad det innebär av sociala fördelar. Resultaten som presenteras i tabell 16 visar dock en något splittrad bild. Fyra länder från vilka invandringen till Sverige till mycket stor del har varit arbetskraftsinvandring är Turkiet, Grekland, Jugoslavien och Italien. För antagandet talar att brottsparticipationen för invandrare från Turkiet i viss mån avviker från brottsparticipationen för invandrare från andra länder i Västasien. Dessutom är brottsparticipationen för grekiska invandrare låg. Mot antagandet talar att italienska invandrare har den högsta brottsparticipationen av samtliga västeuropeiska länder och att den jugoslaviska invandrargruppens brottsparticipation inte är speciellt låg jämfört med invandrargrupper från övriga Östeuropa. (Värdena är kontrollerade för ålder. Arbetskraftsinvandrarländerna är alltså inte gynnade av att de generellt har en äldre invandrapopulation än flertalet andra länder.)

Det är naturligtvis vanskligt att utifrån data på makronivå förkasta eller acceptera olika hypoteser. För mer noggranna undersökningar krävs ingående analyser på individnivå.

En undersökning från Danmark

I Danmark har man under år 1994 genomfört en registerstudie över utländska medborgares brottslighet jämfört med danska medborgare och då speciellt jämfört olika nationaliteter (Rigspolitchefen, 1994). Metoden är i stort sett identisk med den som använts i föreliggande undersökning, dvs. man har studerat hur stor andel av personerna med respektive nationalitet som registrerats för brott (skäligen misstänkta). Det som skiljer den danska undersökningen från föreliggande är dels att man studerat utländska medborgare och inte personer födda i annat land samt att undersökningsperioden endast är ett år.

Resultaten beträffande olika nationaliteter är, utom på två punkter, i stort sett identiska med dem som presenteras här. De högsta överrepresentation svärdena i registrerad brottslighet i den danska undersökningen återfinns för arabländerna med de nordafrikanska länderna främst. Stora överrepresentationer återfinns för länder i f.d. Östeuropa, övriga Afrika och Sydamerika med Chile främst. Låga överrepresentationer återfinns för västeuropeiska länder samt östafrikanska länder, dock med ett undantag.

Den första aspekten där resultaten i den danska undersökningen skiljer sig från denna undersökning är att medborgare från övriga Norden i stort sett befinner sig på samma nivå som de danska medborgarna vad avser brottsparticipation. De svenska medborgarna hade till och med lägre värden än danskarna själva. Det måste betraktas som förvånande att nordiska invandrare i Sverige så pass markant skiljer sig från svenskar vad avser registrerad brottslighet när finska, norska och svenska medborgare i Danmark inte registrerats för mer brottslighet än de danska medborgarna. Även om den danska undersökningen enbart avser nordiska medborgare så borde inte resultaten skilja sig så påtagligt. Denna omständighet borde bli föremål för en uppföljande undersökning.

Den andra avvikelserna i den danska undersökningen jämfört med denna är att medborgare från det ostasiatiska landet Pakistan – som Danmark har en relativt stor invandrargrupp från – har en markant hög överrepresentation i brottslighet jämfört med de danska medborgarna. Överrepresentationen i registrerad brottslighet är tre gånger så hög som för de danska medborgarna. Nu har inte den pakistanska invandrargruppen studerats separat i denna undersökning, utan Bangladesh och Pakistan har slagits samman. Det är dock inte mot bakgrund av resultaten för denna sammanslagna grupp realistiskt att en så stor överrepresentation för pakistanska invandrare kan förekomma i Sverige.

Brott mot person och stöldbrott

Bland brottsbalksbrotten, dvs. brott som återfinns i brottsbalken, BrB, kan två huvudgrupper urskiljas; stöldbrott och brott mot person. Utmärkande för de båda grupperna är att de skiljer sig åt vad gäller uppsåt. Stöldbrotten är s.k. vinningsbrott, dvs. de begås av ekonomiska skäl. Brotten föregås vanligtvis av en viss planering. Brott mot person däremot ger ingen ekonomisk vinning utan kan mer betecknas som friktionsbrott. Brotten sker ofta på impuls och föregås alltså normalt inte av någon planering. Trots skillnaderna i uppsåt och planering tenderar dock båda typerna av brott att begås av samma personer (se t.ex. Wikström, 1994). Frågan är om denna tendens också gäller för olika invandrargrupper.

Tabell 18. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985-1989 registrerats för brott mot person och/eller stöldbrott (promille) fördelat på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrarens barn). Standardiserat för kön, ålder och bostadsort.

Födelseland	Brott mot person	Stöldbrott
Sverige	12	22
Danmark	26	41
Finland	35	58
Norge	26	44
Grekland	24	39
Italien	39	79
Jugoslavien	35	69
Polen	32	96
Portugal, Spanien	31	51
Rumänien, Bulgarien	33	84
Storbritannien	13	30
Tjeckoslovakien	22	86
Förbundsrep. Tyskland	18	37
Ungern	22	67
Österrike	22	43
Sovjetunionen	37	94
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	65	120
Etiopien	26	62
USA	14	26
Argentina, Uruguay	28	55
Bolivia, Peru, Ecuador	31	80
Chile	42	104
Colombia	32	67
Bangladesh, Pakistan	11	51
Indien	15	35
Irak	53	86
Iran	29	99
Jordanien, Palestina, Syrien	64	80
Taiwan, Kina, Japan	21	29
Republiken Korea	12	43
Libanon	41	68
Thailand	31	40
Turkiet	41	48
Vietnam	16	22
Övriga Afrika, exkl. Uganda	42	58
Övriga Europa	17	30
Övriga Asien	21	46
Övriga länder	21	37

Resultaten tyder på att det även vad gäller invandrarens brottslighet är så att det inom varje invandrargrupp finns ett antal personer som ägnar sig åt brott och att de begår både stöldbrott och våldsbrott. Generellt sett är det samma nationaliteter som har höga värden både för stöldbrott och våldsbrott. Vissa skillnader kan dock noteras. Det finns t.ex. en tydlig tendens till att invandrare från det tidigare Östeuropa koncentrerar sin brottslighet till stöldbrott. Det är inte osannolikt att öststatsinvandrare på grund av omställningen från en situation med stor brist på många varor, till en situation med ett överflöd av varor, kan vara en faktor som genererar en viss stöldbrottslighet.

Anmärkningsvärd är den relativt låga andelen stöldbrott som de turkiska invandrarna registrerats för. Andelen är t.ex. lägre än för de finska invandrarna och nästan lika låg som för norrmän och danskar. Afrika exklusive Nordafrika, Uganda och Etiopien, har en i jämförelse med stöldbrotten relativt hög andel invandrare som registrerats för brott mot person.

Misshandelsbrott

Av de fyra kategorier som misshandelsbrotten har indelats i är gatuvåldet (misshandel av obekant man) och familjevåldet (misshandel av bekant kvinna) antalsmässigt dominerande. Generellt är mönstret vad beträffar brottsparticipationen likartat sett över olika ursprungsländer.⁸ Vad gäller gatuvåld är det dock en markerat större koncentration av invandrare från Nordafrika och Västasien som har de högsta participationsvärdena (Algeriet-Libyen-Marocko-Tunisien, Irak, Turkiet, Libanon, Jordanien-Palestina-Syrien i nämnd ordning). Denna koncentration är dock inte lika påtaglig vad gäller familjevåldet. Vad avser misshandel av bekant kvinna har invandrare från övriga Afrika samt de östeuropeiska länderna Rumänien-Bulgarien lika höga participationsvärden som invandrare från flertalet arabländer.

På samma sätt som koncentrationen av länder i Nordafrika och Västasien är påfallande vad gäller invandrare med en hög andel som registrerats för gatumisshandel, finns en stor koncentration av invandrare från länder i Sydostasien som har bland de lägsta andelarna som registrerats för gatumisshandel. Bilden blir mer splittrad om man studerar familjevåldet. Invandrare från flera västeuropeiska länder har i detta fall lägre värden än invandrare från de sydasiatiska länderna.

Det är så gott som ingen skillnad alls om man jämför misshandel av bekant man och misshandel av obekant man (tabell bilaga 1). Det statistiska sambandet sett över olika ursprungsländer är här närmast perfekt (0,90). Det antyder att det främst är benägenheten att ta till våld som är den dominerande faktorn. Annars

⁸ Det statistiska sambandet mätt i korrelationskoefficienten är så högt som 0,77.

kunde man tänka sig att vissa invandrargrupper oftare än andra provoceras till våld på grund av sitt ursprung.

En hypotes som diskuterats är att det för invandrare, som upplevt krig i sitt hemland, skulle ligga närmare till hands att tillgripa våld. Hypotesen får visst stöd i data. Invandrare från exempelvis Libanon och Jordanien-Palestina-Syrien har relativt sett höga brottsparticipationsvärden vad gäller gatuvåld. Vad som däremot kan tyckas motsäga hypotesen är att invandrare från Vietnam har så låga participationsvärden. Det intressanta är dock att vietnamesiska invandrare, jämfört med övriga invandrare från Sydostasien, har de lägsta värdena vad avser stöldbrott, men de högsta värdena vad avser gatuvåld. Vietnamesiska invandrare som begår brott tenderar alltså att ha en större våldsbrottsbenägenhet än andra invandrare från övriga Sydostasien. Det finns således en indikation på att *upplevelser av krig i viss mån ökar risken för att en person skall begå våldsbrott*. Att invandrare från Vietnam ändå har bland de lägsta participationsvärdena bland samtliga länder vad gäller gatuvåld visar samtidigt att krigsupplevelser bara i liten utsträckning kan användas som förklaring till olika gruppers benägenhet att begå våldsbrott. Krigsupplevelser kan inte ensamt förklara en ökad våldsbenägenhet, det måste till ytterligare faktorer.

Bilbrott

Vad beträffar bilbrottsligheten, biltillgrepp och stöld ur och från motorfordon, skiljer sig mönstret för olika invandrargrupper avsevärt jämfört med tidigare brottskategorier. För det första återfinns med vissa undantag de högsta participationsvärdena för invandrare från Danmark, Norge och Finland. Dessutom har över hälften av invandrargrupperna lägre värden än svenskarna. Exempelvis har invandrare från Algeriet-Libyen-Marocko-Tunisien, en grupp som för flertalet brottstyper har flerdubbelt högre brottsparticipation än svenskarna, avsevärt lägre brottsparticipationsvärden för bilbrott.

Bilbrotten är ganska typiska missbrukarbrott, dvs. en stor del av dem begås av narkotikamissbrukare. Att speciellt norska och danska invandrare har så höga brottsparticipationsvärden för just dessa brottstyper kan tyda på att det finns en större rörlighet hos missbrukare, åtminstone till närliggande länder. Å andra sidan kan det också tyda på att emigration och immigration ökar risken för sociala problem och att nordbor i högre utsträckning än andra nationaliteter tenderar att hamna i drogmissbruk. Det förefaller dock som om den första hypotesen är mer sannolik. Det är inte så vanligt att människor börjar utnyttja narkotika i vuxen ålder, det är oftast något som påbörjas i unga år.

Butiksstöld

Mönstret för brottstypen butiksstöld, främst snatterier, är framför allt att en relativt hög andel av invandrarna från många länder i Östeuropa registrerats för dessa brott. Om det finns en tendens att omställningen från länder med ett knappt utbud av varor till Sverige med ett rikare utbud kan vara brottsgenererande, borde detta ge utslag på butiksstölder. Det är ett större steg att bryta sig in i bilar eller göra inbrott. Det måste dock finnas andra förklaringar till att invandrare från vissa länder i högre grad än andra tenderar att begå butiksstölder. Ovanstående förklaring kan exempelvis inte gälla invandrare från Iran och Chile som har höga participationsvärden för butiksstöld.

Att den iranska invandrargruppen har markant höga participationsvärden för just butiksstöld beror till stor del på att de iranska kvinnorna har den högsta frekvensen av samtliga nationaliteter vad avser denna brottstyp (se nedan om invandrade kvinnors brottslighet.)

Låga participationsvärden för butiksstöld har framför allt invandrare från västeuropeiska länder, men även invandrare från Sydostasien. En skillnad gentemot flertalet brottstyper är dock att invandrare från Sydostasien vad gäller butiksstöld generellt sett har dubbelt så höga värden som svenskarna. För samtliga brott ligger siffrorna för sydostasiaterna generellt på ungefär samma nivå som svenskarnas. En hypotes är som sagt att invandrare är mer påpassade än övriga kunder i varuhus och butiker, vilket innebär att upptäcktsrisken är högre för dem än för svenskar. I jämförelse med svenskar är det således möjligt att de olika invandrargruppernas participationsvärden för butiksstöld är högre än deras faktiska brottslighet.

Övriga brottsbalksbrott

Vad gäller *mord, dråp, våldtäkt, övriga sexualbrott, rån och bostadsinbrott* är värdena för brottsparticipation för små för att det skall gå att dra slutsatser från dem. Det kan ibland röra sig om enstaka personer som medför att det ena participationsvärdet skiljer sig från det andra. Även köns-, ålders- och bostadsortsstandardiseringen blir osäker vid så låga tal. Det tycks dock som om det inom vissa invandrargrupper, liksom bland svenskar, finns personer som är persistenta brottslingar, dvs. de som lever sina liv som brottslingar och begår olika typer av brott alltifrån butiksstölder till våldtäkter. Det gäller främst invandrargrupperna från Algeriet-Libyen-Marocko-Tunisien, Irak, Chile och övriga Afrika. (Se nedan om återfallsbrottslingar.)

Vad gäller *bedrägeribrott* urskiljer sig invandrargrupperna från Afrika. De tre högsta brottsparticipationsvärdena återfinns för invandrare från Algeriet-Libyen-Marocko-Tunisien, övriga Afrika (exklusive Uganda) samt Etiopien. Vad avser

de två förstnämnda grupperna gäller överrepresentationen generellt för olika typer av bedrägeribrott; med kontokort, med check, kontoöverskridanden och övrigt bedrägeri. För gruppen från Etiopien handlar det enbart om vad som betecknas som övrigt bedrägeri (alltså inte kontokort, checkar och kontoöverskridanden).

Vad gäller *skadegörelse* har de finska invandrarna det högsta brottsparticipationsvärdet. Eftersom skadegörelsebrott ofta är alkoholrelaterade kan det, mot bakgrund av resultaten beträffande rattfylleri, antas att gruppen finska invandrare har en relativt sett hög andel personer med alkoholproblem.

Rattfylleri

Vad gäller rattfylleribrott utkristalliserar sig en mycket tydlig bild. De invandrargrupper som har de högsta brottsparticipationsvärdena kommer genomgående från länder som har en "brännvinskultur", antingen i Norden eller Östeuropa. Invandrare från Finland har markant högre värden än samtliga andra invandrargrupper. Norrmän och danskar som invandrat ligger på ungefär samma nivå som östeuropeiska invandrargrupper.

Rattfylleribrott begås också ofta av missbrukare. Att den norska och danska invandrargruppen ligger högt här ger ytterligare näring åt hypotesen att rörligheten – åtminstone mellan närliggande länder – är större bland personer med missbruksproblem men även att flyttning till annat land i sig ökar risken för social utslagning.

Det är för övrigt förvånande att brottsparticipationen för svenskarna är så pass låg för denna brottstyp. Vid en rangordning skulle svenskarna hamna någonstans i mitten bland de olika grupperna.

Övriga trafikbrott

Kategorin övriga trafikbrott domineras av brottet *olovlig körning*. Markant höga participationsvärden har här de sydamerikanska invandrargrupperna från Chile och Bolivia-Peru-Ecuador. Det är svårt att finna någon hypotes om anledningen till detta.

Brott mot narkotikastrafflagen

Vad gäller brott mot narkotikastrafflagen har den colombianska invandrargruppen de högsta brottsparticipationsvärdena. Generellt dominerar invandrargrupper från länder där narkotika är relativt lättillgängligt, t.ex. Nordafrika (Algeriet-Libyen-Marocko-Tunisien) och Portugal-Spanien. Att detta samband inte är konsekvent visas dock av att invandrare från Thailand har bland de lägsta värdena.

Återfallsbrottslingar

En aspekt på participationen i brottslighet är också antalet och andelen återfallsbrottslingar. Detta definieras här som personer som registrerats för två eller flera brott. En viss felkälla är att vissa personer som registrerats för mer än ett brott kan ha registrerats vid ett och samma brottstillfälle. Om exempelvis en körkortslös person kör bil i berusat tillstånd kommer han eller hon att registreras för både rattfylleri och olovlig körning, men då handlar det ju inte om upprepad brottslighet. Denna felkälla "stör" dock troligtvis inte i alltför hög grad. Bilden över antalet återfallsbrottslingar (tabell 19) blir i stort sett densamma om man definierar en återfallsbrottsling som en person som registrerats för tre, fyra eller flera brott.

Tabell 19. Andel återfallsbrottslingar i promille (registrerade för två brott eller fler) samt antal brott per brottsling (registrerade för minst ett brott) efter födelseland.

Födelseland	Andel återfallsbrottslingar	Antal brott per brottsling
Sverige	—*	5,8
Danmark	52	6,1
Finland	66	6,2
Norge	49	7,0
Grekland	44	3,8
Italien	61	5,1
Jugoslavien	73	4,8
Polen	77	4,7
Portugal, Spanien	53	4,6
Rumänien, Bulgarien	86	4,2
Storbritannien	30	3,6
Tjeckoslovakien	77	6,3
Västtyskland	40	5,3
Ungern	59	4,6
Österrike	39	7,9
Sovjetunionen	72	3,1
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	152	5,1
Etiopien	75	3,5
USA	27	4,8
Argentina, Uruguay	56	4,2
Bolivia, Peru, Ecuador	86	3,5
Chile	99	3,7
Colombia	64	3,4
Bangladesh, Pakistan	34	2,7
Indien	27	3,7
Irak	109	3,9
Iran	83	3,2
Jordanien, Palestina, Syrien	18	3,6
Taiwan, Kina, Japan	26	2,6
Republiken Korea	88	3,6
Libanon	23	4,4
Thailand	68	2,7
Turkiet	25	3,7
Vietnam	88	2,7
Övriga Afrika, exkl. Uganda	33	4,1
Övriga Europa	61	5,1
Övriga Nordamerika	40	6,0
Övriga Asien	44	4,4

* Datamaterialet för svenskarna är inte upplagt så att det går att få fram någon användbar siffra.

Precis som fallet var i fråga om andelen brottslingar återfinns de högsta värdena för återfallsbrottslingar hos invandrargrupperna från Algeriet-Libyen-Marocko-Tunisien, Irak och Chile. Även här gäller att de särskilt höga värdena för den förstnämnda gruppen delvis beror på en ogynnsam fördelning med avseende på kön, ålder och bostadsort. Kontrollerar man detta blir värdet fortfarande högst, men det blir mer i nivå med värdena för invandrargrupperna från Irak och Chile.

Mer intressanta är siffrorna över antalet brott per brottsling. Bortsett från några undantag vad gäller invandrare från Österrike och Tjeckoslovakien, återfinns de högsta värdena hos nordborna. Det tyder på att invandrade nordbor som begår brott har en större tendens att begå upprepade brott. De invandrade nordbornas brottslighet är koncentrerad till en mindre, relativt högaktiv grupp. Mönstret gäller i hög grad också svenskarna. Antalet brott per brottsling är för denna grupp hög i jämförelse med flertalet invandrargruppers. Svenskarnas brottslighet är alltså också koncentrerad till en andelsmässigt liten högaktiv grupp.

Invandrade kvinnors brottslighet fördelad på ursprungsländer

Det har framgått att invandrade kvinnor – även om de naturligtvis har en avsevärt lägre brottsparticipation än män – är mer överrepresenterade i brottsligheten jämfört med svenska kvinnor, än vad invandrade män är jämfört med svenska män. De invandrade kvinnornas överrepresentation beror nästan helt på en överrepresentation i fråga om butiksstölder.

Tabell 20. Participation för invandrade kvinnor avseende butiksstöld, dvs. andelen kvinnor i promille som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för butiksstöld. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrares barn). Standardiserat (ålder, bostadsort) respektive ostandardiserat.

Födelseland	Standardiserat	Ostandardiserat
Sverige	9	9
Danmark	13	12
Finland	23	18
Norge	13	11
Grekland	24	33
Italien	61	41
Jugoslavien	50	54
Polen	71	76
Portugal, Spanien	26	23
Rumänien, Bulgarien	44	35
Storbritannien	9	9
Tjeckoslovakien	64	67
Västtyskland	13	11
Ungern	35	30
Österrike	22	15
Sovjetunionen	74	68
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	75	81
Etiopien	36	44
USA	8	6
Argentina, Uruguay	38	42
Bolivia, Peru, Ecuador	41	61
Chile	73	84
Colombia	52	50
Bangladesh, Pakistan	43	43
Indien	24	27
Irak	59	52
Iran	85	95
Jordanien, Palestina, Syrien	47	48
Taiwan, Kina, Japan	28	17
Republiken Korea	14	29
Libanon	37	36
Thailand	21	18
Turkiet	33	29
Vietnam	20	19
Övriga Afrika, exkl. Uganda	33	33
Övriga Europa	14	13
Övriga Nordamerika	26	26
Övriga Asien	24	22

Den statistiska osäkerheten är maximalt plus minus 2,5 promilleenheter (95-procentigt konfidensintervall).

Det bör här återigen poängteras att det kan finnas skilda sannolikheter att ertappas och registreras för butiksstöld, åtminstone vid en jämförelse mellan svenskar och nordeuropéer (samt personer från USA) å ena sidan och personer från övriga världen, å andra sidan. Mycket talar för att sistnämnda grupper är mer påpassade i butiker och varuhus.

Mönstret för de invandrade kvinnornas participation i butiksstöld är likartat det som gällde för grupperna totalt sett och avseende samtliga brott. Kvinnor från flera arabländer, från flera länder i Östeuropa och från Chile tenderar att ha höga participationsvärden.

Skillnaden kan sägas vara att kvinnor från flera av de östeuropeiska länderna i detta avseende hamnar på samma nivå som kvinnor från arabländerna och Chile, något som inte var fallet vad gäller samtliga brott. Kvinnor från övriga Afrika har ett förhållandevis lågt participationsvärde samtidigt som kvinnor från Sydostasien har något högre värden än vad som kanske är förväntat. Värdena för sydostasiatiska kvinnor ligger till exempel på dubbla nivån jämfört med kvinnor från övriga Norden. För dessa grupper totalt sett och för samtliga brott är förhållandet det omvända. Det är dock möjligt att det finns en skillnad i upptäcktsrisk som spelat en viss roll här. Den kan även ha betydelse för att det finns en viss skillnad i upptäcktsrisk mellan kvinnor från sydeuropeiska länder jämfört med kvinnor från nordeuropeiska länder och USA.

Högst på listan över brottsparticipation när det gäller butiksstöld ligger de iranska kvinnorna. Resultatet är intressant mot bakgrund av att knappast någon invandrargrupp har så låg förvärvsintensitet som de iranska kvinnorna, endast 25 procent förvärvsarbetade år 1985. Sannolikt är det dock inte den låga förvärvsintensiteten i sig som genererat stöldbrottsligheten. Bortovaron från arbetsmarknaden kan delvis vara självvald (Lund och Ohlsson, 1994). Mer sannolikt är att stöldbrottsligheten i detta fall har att göra med tillfällesstrukturen. En hypotes är att avsaknad av förvärvsarbete medför att olika inköp ingår som en väsentlig del av vardagen – varpå antalet tillfällen till butiksstöld ökar. En annan hypotes är att iranska kvinnor ofta är klädda på ett sätt som gör att de uppmärksammas i butiker och varuhus. Den höga brottsparticipationen när det gäller butiksstöld för iranska kvinnor skulle i så fall bero på högre upptäcktsrisk och därigenom ge en sned bild av den faktiska brottsligheten.

Om fördomars relevans

CEIFO genomförde under år 1993 en större undersökning där 1 362 svenska medborgare tillfrågades om olika aspekter på invandring (Lange och Westin, 1993). En fråga var vad man trodde om vissa invandrargrupper brottslighet. Resultatet redovisas i tabell 21.

Tabell 21. Vad tror du om olika invandrargrupper brottslighet i Sverige? Tror du att följande grupper begår jämförelsevis sett fler, färre eller ungefär lika många brott som svenskar?

	Mycket färre	Något färre	Lika många	Något fler	Många fler	Vet ej
Finnar	0,7	3,5	70,8	18,4	2,0	4,8
Turkar	0,5	4,5	30,7	39,6	9,3	15,3
Polacker	1,4	6,6	42,8	29,4	5,9	13,8
Araber	1,6	10,1	27,5	30,6	12,8	17,4
Chilenare	1,1	9,0	38,5	26,4	7,0	18,1
Etiopier	2,8	16,8	34,9	19,3	3,5	22,7
Zigenare	0,1	1,7	15,7	33,3	40,5	8,7
Iranier	0,6	4,8	29,2	38,8	11,0	15,6
Greker	1,0	8,4	52,6	20,1	2,6	15,3
Kosovoalbaner	0,4	3,2	23,3	33,8	22,0	17,3

De kategorier som svenska medborgare tror är mest brottsbenägna är alltså främst zigenare och därefter kosovoalbaner. För vissa av invandrargrupperna i tabellen finns möjlighet att jämföra med den faktiska situationen, dvs. med resultaten av denna undersökning. De två grupperna zigenare och kosovoalbaner saknas dock här och kan därför inte jämföras.

För att kunna göra jämförelser med de faktiska resultaten av olika invandrargrupper brottslighet krävs ett sammanfattande mått på resultaten i tabell 21. Ett sådant mått på svarsfördelningen för respektive grupp kan beräknas genom ett genomsnittsmått konstruerat på följande sätt: Svarsalternativet "mycket färre" ges värdet -2, alternativet "något färre" värdet -1, "lika många" värdet 0, "något fler" värdet 1 och "många fler" värdet 2. Därefter beräknas respektive grupps medelvärde bland de personer som besvarat frågan, dvs. exklusive dem som svarat "vet ej". Jämförelsen mellan vad svenska medborgare tror och den faktiska andelen som registrerats för brott redovisas i tabell 22.

Tabell 22. Genomsnittsmått på svarsfördelningen för frågan i tabell 21 samt den faktiska andelen och överrepresentationen för vissa invandrargrupper som registrerats för brott under perioden 1985-1989.

	Genomsnittsmått på vad svenska medborgare tror om gruppens brottslighet	Faktisk överrepresentation jämfört med svenskar	Faktisk andel (%) som registrerats för brott under perioden 1985-1989
Etiopier	0,05	2,7	15,6
Greker	0,18	1,8	10,2
Finnar	0,18	2,0	11,5
Chilenare	0,36	3,4	19,7
Polacker	0,37	2,6	15,0
Araber	0,43	3,1	17,9
Turkar	0,62	2,5	14,4
Iranier	0,65	3,3	19,4

Generellt kan man säga att det finns en överensstämmelse mellan verkligheten, baserad på registrerad brottslighet, och vad svenska medborgare tror om olika grupper brottslighet. Genomsnittligt tror svenska medborgare alltså att samtliga grupper begår fler brott än svenskar, vilket överensstämmer med resultaten över registrerad brottslighet.

Dessutom finns det, trots felbedömningar av vissa invandrargrupper, ett tydligt samband mellan vad man tror och den registrerade brottsligheten. Det statistiska sambandet mellan genomsnittsmåttet för vad man tror och den faktiska överrepresentationen mätt med korrelationskoefficienten är så pass högt som 0,50. Exempelvis tror svenska medborgare att finska och grekiska invandrare är relativt lite brottsliga, att polska invandrare hamnar någonstans i mitten och att iranska invandrare är relativt mycket brottsliga. Dessa bedömningar överensstämmer med den registrerade brottsligheten. Däremot finns en tendens till underkattning av etiopiers och chilenaers relativa brottslighet. Det motsatta gäller för turkiska invandrare, som placeras högt upp på listan.

Det är mycket svårt att bilda sig en uppfattning om vad de tillfrågades bedömningar grundar sig på. Om utgångspunkten är kulturskillnader mellan svenskar och övriga grupper, borde inte etiopier sättas lägst. Om utgångspunkten är att arbetskraftsinvandrare begår mer brott än flyktinginvandrare, borde inte iranier sättas högst osv.

Invandrades barns brottslighet

Andel av brottsligheten

Populationen invandrades barn har tagits fram genom att i folk- och bostadsräkningarna åren 1960, 1970 och 1980 identifiera barn (15 år och äldre) som tillhörde hushåll med minst en vuxen person som var född i annat land än Sverige. Härigenom erhålls inte den exakta populationen invandrades barn år 1985, men avvikelserna är inte stora och torde inte ha någon större betydelse.

Den grupp som undersöks här är barn till personer som invandrat fram till och med år 1974 och som så gott som genomgående rekryterades till Sverige som arbetskraft (tabell 1). Barn till den relativt stora gruppen chilenska invandrare som kom till Sverige år 1974 och senare, saknas därför nästan helt eftersom de flesta av dem inte uppnått 15 års ålder under undersökningsperioden.

Analysen av invandrades barns brottslighet har samma uppläggning som analysen av invandrades brottslighet. Först studeras invandrades barns andel av brottsligheten, därefter görs en mer ingående analys av deras brottslighet utifrån olika aspekter. Denna analys baseras på brottsparticipationen, dvs. andelen personer som registrerats för brott.

Samtliga brott

Av samtliga brott i undersökningsmaterialet var 12 procent registrerade på invandrades barn. Som tidigare nämnts är andelen av de brott som registreras på person en relativt dålig skattning av den andel av samtliga *anmälda brott* som begås av invandrades barn. Grupper som t.ex. tenderar att begå brott med hög uppläring ser i statistiken ut att begå en större andel än vad de faktiskt gör. Det

motsatta gäller grupper som tenderar att begå brott med låg upplärning. En bättre skattning erhålls om de enskilda brottstyperna sammanvägs med hänsyn tagen till upplärningsandelarna för respektive brottstyp (se kapitel 3). Resultatet blir då att invandras barn kan beräknas ha begått 14,5 procent av samtliga anmälda brott som begicks av undersökningspopulationen under perioden 1985–1989.

Om skattningen i stället skall avse andelen av de anmälda brotten i hela landet under samma period måste hänsyn tas till ett antal faktorer (se kapitel 3). För det första måste man eliminera effekterna av att ett visst antal av de personer som ingick i undersökningspopulationen har emigrerat under uppföljningsperioden. Dessutom måste hänsyn tas till att gruppen invandras barn successivt ökade i antal under perioden. Slutligen måste man eliminera effekterna av att det finns en viss mängd brott som begicks av personer som inte är folkbokförda i Sverige. Uppgifter som möjliggör korrigeringar för de två sistnämnda faktorerna finns tillgängliga dels i befolkningsstatistiken, dels i statistiken över misstänkta personer. Däremot saknas det statistik över invandrarbarnens utflyttning från Sverige. Det har därför antagits att invandras barns utflyttning är betydligt lägre än invandras, men högre än svenskarnas. Slutresultatet blir att *under perioden 1985–1989 begicks 13 procent⁹ av de anmälda brotten i Sverige av barn till invandrare.*

Situationen år 1993

I kapitel 3 räknades invandras brottslighet fram i tiden för att ge en skattning av deras andel av brottsligheten år 1993. Detta är omöjligt beträffande invandras barn. Ett ungefärligt värde på ökningen av antalet barn till invandrare i landet kan visserligen erhållas från SCB:s befolkningsstatistik, medan det är svårare att bedöma eventuella förändringar av per capitabrottsligheten. Det blir i detta fall avsevärt mindre relevant att göra motsvarande antagande som för invandrare, dvs. att eftersom utländska medborgares per capitabrottslighet inte har ökat, så gäller detsamma för invandras barn. De två kategorierna skiljer sig i flera avseenden alldeles för mycket åt för att sådana slutsatser skall kunna dras. Det har ju också kommit allt fler uppgifter om att invandras barns brottslighet per capita har ökat, åtminstone i storstadsområdena. Om det är så, skulle en förklaring kunna vara att flyktinginvandras barn nu uppnått brottsaktiva åldrar.

För att få någon uppfattning om vilken storleksordning som kan gälla för invandras barns brottslighet år 1993 kan det ändå vara av intresse att göra en framräkning baserad enbart på befolkningsökningen. Resultatet blir då att *in-*

⁹ Viss reservation måste göras för att populationen invandras barn i undersökningsmaterialet kan vara något för stor och att siffran därför ger en viss överskattning. Denna skulle då kunna vara av storleksordningen en procentenhet.

vandras barn kan, under förutsättning att per capitabrottsligheten i gruppen inte har förändrats, beräknas ha begått 17 procent av de anmälda brotten år 1993. Den relativt stora förändringen jämfört med perioden 1985–1989 beror på att antalet barn till invandrare enligt SCB ökat kraftigt sedan dess. Enligt SCB:s uppgifter ligger ökningen på närmare 25 procent. Det är möjligt att en eventuell ökning av invandras barns brottslighet kan tillskrivas det faktum att de blivit markant fler. Det behöver alltså inte vara så att det skett en ökning av per capitabrottsligheten.

Olika brottstyper

I tabell 5 fördelades andelen personer registrerade för olika brottstyper på invandrare respektive födda i Sverige (invandras barn och svenskar). I tabellen nedan delas de som är födda i Sverige upp på invandras barn och svenskar.

Tabell 23. Andel av de registrerade brotten i undersökningspopulationen (procent). Olika brottstyper fördelade på invandrare, invandras barn och svenskar.

Brottskategori	Invandrare	Invandras barn	Svenskar
Mord och dråp (inkl. försök)	28	10	61
Misshandel mot kvinna obekant*	19	14	67
Misshandel mot kvinna, bekant*	19	11	70
Misshandel mot man, obekant	18	14	68
Misshandel mot man, bekant	18	12	69
Brott mot frihet och frid	20	12	69
Våldtäkt	38	15	47
Övriga sexualbrott	10	8	82
Biltillgrepp (inkl. försök)	12	17	71
Stöld ur och från motorfordon	10	16	74
Bostadsinbrott	14	16	70
Rån	22	17	60
Butiksstöld	24	12	64
Bedrägeri	17	11	72
Skadegörelse	6	7	87
Rattfylleribrott	16	11	74
Övriga trafikbrott (TBL)	15	12	72
Narkotikabrott (NSL)	11	11	78

* Enbart utomhus på grund av fel i data vad gäller misshandel inomhus.

Invandras barns andel av olika brottstyper fördelar sig mer jämnt än invandras. Det skiljer inte så mycket mellan brottstypen med den högsta andelen och brottstypen med den lägsta. Mer intressant är kanske skattningarna av den andel av brotten under perioden 1985–1989 som begicks av respektive grupp. Dessa

skattningar görs som tidigare genom att hänsyn tas till utflyttningar från undersökningspopulationen under perioden, till ökningen av antalet individer i respektive grupp samt till att en viss mängd brott begås av personer som inte är folkbokförda i Sverige.

Tabell 24. Skattad andel av de anmälda brotten i landet som under perioden 1985–1989 begicks av invandrare, invandrares barn och svenskar i procent. Olika brottstyper.

Brottskategori	Invandrare	Invandrares barn	Svenskar
Mord och dråp (inkl. försök)	30	10	58
Misshandel mot kvinna, obekant*	21	13	64
Misshandel mot kvinna, bekant*	21	11	68
Misshandel mot man, obekant	20	13	66
Misshandel mot man, bekant	20	12	67
Brott mot frihet och frid	21	11	66
Våldtäkt	38	13	39
Övriga sexualbrott	11	8	79
Biltillgrepp (inkl. försök)	13	17	69
Stöld ur och från motorfordon	12	15	71
Bostadsinbrott	16	15	67
Rån	24	16	56
Butiksstöld	26	11	59
Bedrägeri	19	10	67
Skadegörelse	7	7	84
Rattfylleribrott	18	10	71
Övriga trafikbrott (TBL)	17	12	69
Narkotikabrott (NSL)	12	11	75

* Baserat enbart på utomhusmisshandel. Data beträffande misshandel mot kvinna inomhus kunde inte användas på grund av brister i datamaterialet.

Invandrarnas barns andel av brottsligheten är högst för biltillgrepp, rån, stöld ur och från motorfordon och bostadsinbrott. Invandrarnas barns andel av brotten är större än invandrarnas endast för bilbrott, dvs. biltillgrepp och stöld ur och från motorfordon.

Det kan förefalla märkligt att skillnaden i brottsandelar mellan invandrares barn och invandrare vad gäller samtliga anmälda brott under perioden 1985–1989 blev så liten, 13 procent mot 14 procent. Detta trots att invandrarnas andel av de anmälda brotten för flertalet enskilda brottskategorier är markant högre än invandrarnas barn. Förklaringen är att invandrarnas barn tenderar att koncentrera sin brottslighet till seriebetonade brott med låg uppkläring. Det gäller då framför allt den stora mängd brott som inte redovisas i tabellen och som kan hänföras till kategorin övriga stöldbrott, dvs. stöldbrott (8 kap. BrB) exklusive biltillgrepp, stöld ur och från motorfordon, rån och butiksstöld. Kategorin övriga stölder utgjorde under perioden 1985–1989 en dryg tredjedel av samtliga anmälda brott.

Participation i brottslighet

Samtliga brott

Participationsvärdena, dvs. den promilleandel som registrerats för brott (samtliga brott) under perioden 1985–1989 var för invandrarnas barn 86, jämfört med svenskarnas 58 och invandrarnas 120. Överrepresentationen för invandrarnas barn jämfört med svenskarna blir därmed 1,5 vilket innebär att andelen invandrares barn som begår brott kan uppskattas vara 50 procent högre än andelen svenskar. *Invandrares barn är överrepresenterade i brottslighet jämfört med svenskarna. Överrepresentationen är dock klart lägre än för invandrarna.*

Den allmänna bilden från utländska undersökningar av invandrares barns brottslighet är annars att de har en högre brottslighet än första generationens invandrare. Så är alltså inte fallet i Sverige. Detta tillsammans med att invandrarnas brottslighet avtar med den tid de vistats i landet (kapitel 3), stöder antagandet att i ju högre grad personer med utländsk härkomst anammar mottagarlandets normer och värderingar, desto mindre är risken att de kommer in i en brottslig karriär (Martens, 1990).

Olika brottstyper

Det finns således en överrepresentation i brottslighet för invandrarnas barn. En överrepresentation som dock är klart lägre än den var för invandrarna. Frågan är hur mönstret ser ut beträffande olika brottstyper.

Tabell 25. Promilleandel som någon gång under perioden 1985–1989 registrerats för brott inom olika brottskategorier Invandrares barn och svenskar. Dessutom överrepresentationen för invandrares barn och invandrare.

	Participation (‰)		Överrepresentation	
	Invandrares barn	Svenskar	Invandrares barn	Invandrare
Mord och dråp (inkl. försök)	0,3	0,2	1,5	3,5
Misshandel mot kvinna, obekant	1,2	0,5	2,4	3,4
Misshandel mot kvinna, bekant	3,0	–	–	–
Misshandel mot man, obekant	6,3	2,0	3,2	4,0
Misshandel mot man, bekant	3,8	2,4	1,6	2,5
Brott mot frihet och frid	8,3	10	0,8	1,3
Våldtäkt	0,3	0,2	1,5	4,0
Övriga sexualbrott	0,2	0,1	1,4	1,9
Biltillgrepp (inkl. försök)	8,1	4,1	2,0	2,0
Stöld ur och från motorfordon	6,6	3,5	1,9	1,9
Bostadsinbrott	2,3	1,2	1,9	2,3
Rån	1,5	0,7	2,1	3,3
Butiksstöld	18	10	1,7	3,4
Bedrägeri	10	6,9	1,4	2,1
Skadegörelse	14	8,2	1,7	2,0
Rattfylleribrott	17	12	1,4	1,9
Övriga trafikbrott (TBL)	20	13	1,5	2,2
Narkotikabrott (NSL)	7,7	4,7	1,6	1,6

Invandrararnas barns överrepresentation är utan undantag lägre än invandrararnas. För flertalet brottstyper är den avsevärt lägre. Generellt kan man säga att invandrararnas barns brottslighet fördelar sig över olika brottstyper ungefär på samma sätt som svenskarnas brottslighet fast på en nivå som är omkring 50 procent högre.

Genom att beräkna den etiologiska fraktionen baserad på invandrararnas barns överrepresentation för samtliga brott erhålls följande grova skattning: En tredjedel av de invandrararnas barn som har registrerats för brott har begått brott på grund av faktorer som hänger samman med att de är barn till invandrare.

Participation i brottslighet fördelat på kön, ålder och bostadsort

Invandrararnas överrepresentation i brottslighet kunde inte förklaras av ogynnsam fördelning i kön, ålder eller bostadsregion. Vad beträffar invandrararnas barn är det mer sannolikt att detta kan vara en förklaring, speciellt som de sannolikt är unga genomsnittligt sett.

I tabell 26 görs först en könsuppdelad jämförelse mellan svenskar, invandrare, invandrararnas barn och svenskar.

Tabell 26. Brottsparticipation i promille fördelat på kategori och kön, samt könsfördelning inom respektive kategori i procent.

Kön	Andel brottsregistrerade			Könsfördelning		
	Invandrare	Invandrares barn	Svenskar	Invandrare	Invandrares barn	Svenskar
Män	190	138	93	49,3	51,5	51,5
Kvinnor	53	31	21	50,7	48,5	48,9

Det finns ingen skillnad i könsfördelning mellan invandrararnas barn och svenskar. Ingendera kategorin är alltså gynnad eller missgynnad på grund av könsfördelningen vid en jämförelse av participationsvärdena. Gentemot invandrararna är dock invandrararnas barn något missgynnade vid samma jämförelse. Andelsmässigt sett består kategorin invandrararnas barn av fler män än kategorin invandrare.

För invandrararna gällde att kvinnorna jämfört med svenskarna var mer överrepresenterade i registrerad brottslighet än männen (se kapitel 3). Motsvarande gäller inte för invandrararnas barn. Båda könen har en brottsparticipation som är cirka 1,5 gånger högre än svenskarna.

Tabell 27. Brottsparticipation i promille fördelat på kategori och ålder, samt åldersfördelning i procent inom respektive kategori.

Födelseår	Andel brottsregistrerade (‰)			Åldersfördelning		
	Invandrare	Invandrares barn	Svenskar	Invandrare	Invandrares barn	Svenskar
74–72	72	57	41	4,9	12,5	9,6
71–65	180	130	96	12,8	30,9	23,3
64–60	148	87	67	15,0	19,5	15,9
59–45	106	59	41	67,3	37,2	51,2

En stor andel av invandrararnas barn är alltså i yngre åldrar. Exempelvis är 31 procent födda åren 1965–1971 (16–22 år 1987) då den registrerade brottsligheten brukar vara som högst. Motsvarande siffror för svenskar och invandrare var 23 respektive 13 procent. Vid jämförelser av participationsvärden missgynnas således invandrararnas barn i förhållande till svenskar och invandrare beroende på åldersfördelningen.

Invandrararnas överrepresentation i brottslighet är större i högre åldrar än i yngre (kapitel 3). Detta mönster gäller dock inte för invandrararnas barn. Överrepresentationen gentemot svenskarna i olika åldersgrupper håller sig konstant på 1,4. Unga barn till invandrare är alltså inte mer överrepresenterade i brottslighet än äldre. Det utvecklingsmönster med en relativt kraftigt reducerad brottslighet med stigande ålder, som gäller för svenskar, gäller också för invandrararnas barn. De

kriminologiska resultat som säger att det vanligtvis krävs en tidig debut för att begå brott senare i livet gäller tydligen även för invandrades barn.

Tabell 28. Brottsparticipation i promille fördelad på kategori och region, samt fördelning på region inom respektive kategori i procent.

Region	Andel brottsregistrerade (‰)			Regional fördelning		
	Invandrare	Invandrades barn	Svenskar	Invandrare	Invandrades barn	Svenskar
Storstad	130	89	64	54,2	44,3	31,2
Landsbygd	109	84	55	45,8	55,7	68,8

Med storstad avses Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna och med landsbygd övriga landet. Gruppen invandrades barn missgynnas om man jämför den med svenskarna, eftersom de har en större koncentration till storstadsregioner. Denna koncentration är dock inte så stor som hos invandrarna.

För invandrarna gäller att överrepresentationen är oberoende av bostadsort, den är cirka två gånger högre både i storstadsområden och i landsorten. För *invandrararnas barn är överrepresentationen i brottsparticipation större i landsorten än i storstadsområdena*, 1,4 mot 1,5. Skillnaden är inte stor men intressant mot bakgrund av senare tids larmrapporter om att invandrades barns brottslighet skulle bero på ett segregerat boende i storstadsregionerna. Under perioden 1985–1989 kunde inga sådana tendenser märkas.

Överrepresentation efter kontroll för kön, ålder och bostadsregion

Invandrades barn var, jämfört med svenskar, missgynnade beroende på att både åldersfördelningen och regionfördelningen var ogynnsam. Om effekterna av dessa faktorer och av kön elimineras med hjälp av samma metod som användes för invandrarna, (participation och överrepresentation skattas under förutsättning att invandrararnas barn hade haft samma fördelning i dessa faktorer som svenskarna) erhålls resultaten i tabell 29.

Tabell 29. Invandrades barns brottsparticipation (‰) för olika brottstyper kontrollerade för kön, ålder och bostadsort. Den ostandardiserade överrepresentationen anges också som jämförelse.

Brottskategori	Standardiserad		Ostandardiserad	
	Participation	Överrepresentation	Överrepresentation	Osäkerhetsintervall
Samtliga brott	79	1,4	1,5	1,5–1,5
Brottsbalksbrött	59	1,4	1,6	1,5–1,6
Brott mot person	18	1,5	1,6	1,6–1,7
Stöldbrott	33	1,5	1,7	1,7–1,7
Mord och dråp (inkl. försök)	0,3	1,3	1,5	1,2–1,9
Misshandel mot kvinna, obekant	1,0	2,0	2,4	2,2–2,7
Misshandel mot kvinna, bekant	3,2	–	–	–
Misshandel mot man, bekant	3,8	1,6	1,6	1,5–1,7
Misshandel mot man, obekant	5,4	2,7	3,2	3,0–3,3
Brott mot frihet och frid	8,0	0,8	0,8	0,8–0,8
Våldtäkt	0,3	1,5	1,5	1,0–2,1
Biltillgrepp (inkl. försök)	6,8	1,6	2,0	1,9–2,1
Stöld ur och från motorfordon	5,7	1,6	1,9	1,8–2,0
Bostadsinbrott	2,1	1,8	1,9	1,8–2,1
Rån	1,2	1,7	2,1	1,9–2,2
Butiksstöld	15	1,5	1,7	1,6–1,7
Bedrägeri	9,1	1,3	1,4	1,4–1,5
Skadegörelse	13	1,5	1,7	1,6–1,7
Rattfylleribrott	16	1,3	1,4	1,3–1,4
Övriga trafikbrott (TBL)	18	1,3	1,5	1,5–1,6
Narkotikabrott (NSL)	7,7	1,6	1,6	1,6–1,7

Den statistiska osäkerheten för promilleandelen invandrades barn som registrerats för brott är maximalt plus-minus 1 promilleenhet. Eftersom osäkerheten blir mindre ju mindre andelen är (givet att denna är lägre än 50 procent) blir den statistiska osäkerheten för de förhållandevis små brottskategorierna våldtäkt, rån, dråp och mord plus-minus 0,2 promilleenheter, plus-minus 0,3 promilleenheter och plus-minus 0,2 promilleenheter.

Generellt sett minskar överrepresentationstalen efter kontroll för kön, ålder och bostadsort. Den generella bilden av invandrades barns brottslighet är att den förhöjda överrepresentationen för vissa brottstyper, t.ex. biltillgrepp och stöld ur och från motorfordon, kan förklaras av en ogynnsam fördelning i dessa faktorer. *Det mönster som gällde för invandrarna, dvs. en tydlig tendens till större överrepresentationer ju grövre brott det handlade om, saknas i princip helt för invandrades barn.* För invandrararnas barn ligger brottsparticipationen generellt på en nivå som är cirka 50 procent högre än för svenskarna, men avsevärt lägre än för invandrarna.

Socioekonomisk status

Invandrarnas barns fördelning efter socioekonomisk status skiljer sig något från svenskarnas och invandrarnas. Oavsett kategori blir dock överrepresentationen i relation till svenskarna och de lägre värdena i relation till invandrarna ungefär densamma.

Tabell 30. Brottsparticipation (%) fördelad på kategori och socioekonomisk status samt fördelning av socioekonomisk status inom respektive kategori.

Socioekonomisk status	Invandrare		Invandrares barn		Svenskar	
	procentandel	participation	procentandel	participation	procentandel	participation
Ej förvärvsarbete	35,0	155	41,4	107	32,7	80
Arbetare, företagare	38,5	110	30,4	85	34,8	58
Tjänstemän	17,4	43	20,6	27	26,0	19
Övriga	9,1	178	7,7	134	6,5	100

Invandrarnas barns brottsparticipation jämfört med svenskarnas är av storleksordningen 40 procent högre oavsett socioekonomisk status i Sverige. *Invandrares barns överrepresentation kan alltså inte förklaras av en ogynnsam fördelning i fråga om socioekonomisk status.*

Unga män i storstadsregioner

Det faktum att överrepresentationen i brottslighet för invandrares barn är lägre i storstäder än i landsorten är något förvånande. Mycket av debatten under senare tid har kretsat kring brottslighet bland personer med utländsk härkomst i storstadsområdena. En brottslighet som delvis antagits ha sin grund i ett alltmer segregerat boende. Debatten har då gällt unga mäns brottslighet. Det kan därför vara intressant att studera participation och överrepresentation för kategorin *unga män* som bor i storstadsregionerna.

Tabell 31. Brottsparticipation (%) samt överrepresentation för unga män (födda 1965 och tidigare) i storstadsregionerna och för samtliga inom respektive kategori.

Kategori	Unga män i storstadsregionerna		Samtliga	
	Brottparticipation	Överrepresentation	Brottparticipation	Överrepresentation
Invandrare	254	1,8	120	2,1
Invandrares barn	176	1,3	86	1,5
Svenskar	139	1	58	1

Brottparticipationen i denna selekterade grupp är naturligtvis avsevärt högre än för grupperna totalt sett. Unga män i storstäder är ju generellt sett de mest brottsaktiva. Exempelvis var för denna grupp var fjärde invandrare, vart sjätte barn till invandrare och var åttonde svensk registrerad för brottslighet under perioden 1985–1989. Vad som dock är något förvånande är att unga invandrare och unga barn till invandrare i storstäder var mindre överrepresenterade i brottslighet än grupperna som helhet. *Överrepresentationen i brottslighet för unga invandrare och unga barn till invandrare i storstadsregioner är således lägre än för grupperna totalt sett.*

Invandrares barns brottslighet i relation till graden av utländskt ursprung

En aspekt på invandrarnas barns brottslighet är huruvida den hänger samman med olika föräldrakombinationer. Definitionen av gruppen invandrares barn är personer som har *minst en förälder som är född i annat land*. En hypotes om orsaken till invandrarnas barns överrepresentation i brottslighet är att de under sin uppväxt möter krav från olika kulturer (Martens, 1990). I hemmet möter de ett normsystem som kan skilja sig påtagligt från det som möter dem ute i det svenska samhället. Det kan leda till att det blir oklart vilka normer som gäller, vilket i sin tur skulle kunna vara en faktor som ökar risken för brottsligt beteende. Om den hypotesen stämmer borde invandrares barn, där båda föräldrarna är invandrare, ha en högre brottsfrekvens än de som bara har en förälder som är invandrare. Skillnaderna i normsystem borde vara mindre om bara den ena föräldern är invandrare.

Tabell 32. Brottsparticipation i promille för invandrares barn fördelad på olika kombinationer av föräldrarnas ursprung. Samtliga brott, brottsbalksbrott, brott mot person och stöldbrott. Ostandardiserat samt standardiserat för kön, ålder, bostadsort.

	Fadern född i annat land. Modern född i Sverige		Modern född i annat land. Fadern född i Sverige		Båda föräldrarna födda i annat land	
	Ostandardiserat	Standardiserat	Ostandardiserat	Standardiserat	Ostandardiserat	Standardiserat
Samtliga brott	77	72	75	70	99	89
Brottsbalksbrott	57	53	56	51	78	69
Brott mot person	16	16	15	15	23	22
Stöldbrott	30	29	32	27	47	38

Tabellen visar mycket tydligt två saker. Den ena är att *brottsparticipationen är högre för invandrades barn när båda föräldrarna är invandrare jämfört med om bara en förälder är det*. Detta skulle således kunna tala för hypotesen ovan. Det kan naturligtvis också finnas ett antal andra tänkbara förklaringar till denna skillnad.

Den andra är att det i familjer där den ena föräldern är invandrare och den andra svensk *inte spelar någon roll om det är fadern eller modern som är invandrare*. Tabellen visar visserligen på en liten skillnad, men den är så liten att den ligger inom den statistiska felmarginalen. Det är tvärtom förvånande hur väl siffrorna överensstämmer.

Ensamstående föräldrar

En hypotes inom kriminologin är att sannolikheten för att barn hamnar i brottslighet är större om de växer upp med bara en förälder. Detta borde då gälla även för kategorin invandrades barn. Med barn till ensamstående föräldrar definieras i denna undersökning barn som vid tiden för de olika folk- och bostadsräkningarna ingick i hushåll med enbart en vuxen person.

Hypotesen ovan får kraftigt stöd av data, trots att definitionen av barn till ensamstående föräldrar inte är exakt. Brottsparticipationen (promille) för invandrades barn med enbart en förälder (samtliga brott) var 140 jämfört med invandrades barn med två föräldrar i hushållet som hade en brottsparticipation på 82. Överrepresentationen för barn till invandrare med enbart en förälder i hushållet jämfört med dem med två föräldrar var således 1,71. Det finns ingen skillnad i participation om den ensamstående föräldern är fadern eller modern.

Under antagande att fördelningen på olika nationalitetskombinationer (båda föräldrarna födda i annat land respektive ena föräldern född i annat land) är ungefär densamma för barn med enbart ena föräldern i hushållet som för barn med båda föräldrarna i hushållet, kan den etiologiska fraktionen ges en meningsfull tolkning. Värdet på den etiologiska fraktionen blir i detta fall 0,42, vilket kan ges den grova tolkningen att *42 procent av invandrarnas barn med en ensamstående förälder och som har begått brott, har gjort det av orsaker som har samband med att de bara har haft ena föräldern i hushållet*.

Föräldrar från olika ursprungsländer

En hypotes om invandrades barns brottslighet (se Martens, 1990) är att den påverkas av hur väl föräldragenerationen anpassat sig till det nya samhället. Om föräldrarna begår brott skulle risken för att barnen också gör det öka. Denna hypotes kan testas genom att jämföra den registrerade brottsligheten för invand-

rare respektive invandrades barn fördelad på olika ursprungsländer. Om hypotesen stämmer bör det finnas ett mönster där barn till invandrare från länder med hög brottsparticipation också har hög brottsparticipation. I dessa analyser finns inte någon koppling föräldrar-barn, utan jämförelser görs på makronivå mellan brottsparticipationen för invandrare från olika länder och invandrades barn med föräldrar från olika ursprungsländer.

För att göra denna jämförelse studeras två grupper av invandrades barn. Dels de där båda föräldrarna är invandrare och från samma land, dels de som har en förälder född i Sverige och en född i annat land. Villkoren för att beräkna brottsparticipationen är att den aktuella gruppen innehåller minst 30 personer (se tabell 1).

Tabell 33. Brottsparticipation i promille för invandrares barn (samtliga brott) efter föräldrarnas nationella härkomst, samt för jämförelse av brottslingstal för invandrare efter födelseland.

Nationalitetsgrupp	Invandrare	Invandrares barn	
		Båda föräldrarna födda i annat land; samma födelseland	Ena föräldern född i annat land; dennes födelseland
Danmark	105	100	39
Finland	115	115	82
Norge	87	90	74
Estland	—	38	57
Grekland	102	96	104
Italien	118	86	92
Jugoslavien	146	116	104
Polen	150	68	68
Portugal, Spanien	108	106	104
Rumänien, Bulgarien	153	82	71
Storbritannien	63	43	72
Tjeckoslovakien	136	71	65
Föbundsrep. Tyskland	80	67	70
Ungern	116	95	90
Österrike	84	61	83
Sovjetunionen	137	81	60
Algeriet, Libyen,			
Marocko, Tunisien	269	187	122
Etiopien	156	—	71
USA	58	63	40
Argentina, Uruguay	117	—	72
Bolivia, Peru, Ecuador	177	—	83
Chile	197	—	70
Colombia	131	—	79
Bangladesh, Pakistan	104	—	93
Indien	73	0	59
Irak	221	—	94
Iran	194	—	103
Jordanien, Palestina, Syrien	168	116	82
Taiwan, Kina, Japan	49	24	42
Republiken Korea	65	29	14
Libanon	171	—	65
Thailand	59	—	—
Turkiet	144	122	109
Vietnam	65	—	22
Övriga Afrika, exkl. Uganda	157	83	70
Övriga Europa	74	52	70
Övriga Asien	87	—	73
Övriga länder	95	—	95

Hypotesen får kraftigt stöd i data. Jämförs först de invandrares barn, där båda föräldrarna är födda i annat, men samma födelseland, med invandrare från samma land, erhålls ett närmast entydigt samband. För länder där invandrarna har höga värden på brottsparticipation, har också invandrarnas barn det.¹⁰

För i princip samtliga ursprungsländer gäller också att invandrares barn har lägre brottsparticipation än invandrarna. Undantaget är de nordiska invandrarna. Överensstämmelsen mellan participationsvärdena för invandrare respektive invandrares barn (föräldrarna från samma land) från de nordiska länderna är mycket stor. De nordiska invandrarnas barn har i princip samma participationsvärden som invandrarna.

En annan ytterlighet är de barn till invandrare som har föräldrar från Östeuropa. För flertalet av dessa länder nästan halveras participationen i brottslighet från den ena generationen till den andra.

De barn till invandrare, där enbart den ena föräldern är född i annat land, har som tidigare redovisats generellt lägre brottsparticipation än barn till invandrare där båda föräldrarna är födda i annat land. Sambandet mellan brottsparticipationen för å ena sidan invandrarna från ett visst land och, å andra sidan, barnen till invandrare från samma land med ena föräldern utrikes född, är markant lägre än motsvarande för barn till invandrare med båda föräldrarna födda i annat land.¹¹

¹⁰ Det linjära sambandet mätt med korrelationskoefficienten är så pass högt som 0,80.

¹¹ Det linjära sambandet mätt med korrelationskoefficienten blir i detta fall 0,53.

Sammanfattning. Diskussion

Andelen invandrare i den svenska befolkningen har successivt ökat sedan andra världskriget. På 1990-talet är invandrarnas andel av befolkningen cirka 10 procent. Invandringens karaktär har förändrats över tid. Vad som till en början främst var s.k. arbetskraftsinvandring har med tiden övergått till s.k. flyktinginvandring.

Hur stor andel av den svenska befolkningen som är barn till invandrare, s.k. andragenerationsinvandrare, är avsevärt mer osäkert. Den senaste skattningen från Statistiska centralbyrån (SCB) tyder på att cirka 8 procent av den svenska befolkningen är barn till invandrare, vilket sannolikt är en underskattning.

I rapporten definieras *invandrare* som personer som är födda i annat land och folkbokförda i Sverige, medan *invandrares barn* definieras som personer som är födda och folkbokförda i Sverige och har minst en förälder som är född i annat land. Som *svenskar* definieras återstoden av den folkbokförda befolkningen, dvs. personer som inte är födda i annat land och som inte har någon förälder som är född i annat land.

Undersökningen har lagts upp så att samtliga personer som var folkbokförda i Sverige år 1985 och som var födda åren 1945–1974 har följts upp under femårsperioden 1985–1989 med avseende på registrerad brottslighet. Undersökningen kom därvid att omfatta 3,5 miljoner individer, som har delats upp i de tre kategorierna invandrare, invandrares barn och svenskar.

Undersökningen har tre huvudsakliga syften:

- 1) Att analysera om invandrare och/eller invandrares barn är över- eller under-representerade vad avser brottslighet av olika slag.
- 2) Att skatta den andel av brottsligheten, fördelad på olika brottskategorier, som invandrare och/eller invandrares barn står för.

- 3) Att studera olika nationalitetsgruppers över- eller underrepresentation vad gäller olika former av brottslighet.

Tonvikten i undersökningen har lagts på analyser av invandrades brottslighet.

Invandrades brottslighet

Under perioden 1985–1989 begicks 14 procent av de anmälda brotten i Sverige av invandrare. Av dessa stod de nordiska invandrarna för 8 procent och de utomnordiska för 6 procent. Genom en främräkning till situationen år 1993 kan man beräkna att 16 procent av de anmälda brotten detta år begicks av invandrare medan 80 procent begicks av personer födda i Sverige. En slutsats blir då att kriminalpolitiskt är problemet med invandrades brottslighet kanske inte så stort som ofta görs gällande. För vissa grova brott som våldtäkt, mord, dråp och rån är andelarna dock i många fall betydligt högre än för brottsligheten totalt sett.

Med hänsyn till sin andel av befolkningen är invandrare dock överrepresenterade i brottslighet. Baserat på den s.k. brottsparticipationen (andelen av en grupp individer som registrerats för brott) är överrepresentationen för invandrare jämfört med svenskar 2,1. Det innebär att drygt dubbelt så stor andel invandrare som svenskar registrerades för brott under perioden 1985–1989. Även om det föreligger en överrepresentation är det dock så att 88 procent av alla invandrare i undersökningspopulationen *inte* registrerades för något brott under femårsperioden 1985–1989.

Vid analyser av orsakerna till invandrades överrepresentation i brottslighet har flera hypoteser lagts fram.

En hypotes är att invandrades överrepresentation vad gäller *registrerad* brottslighet kan bero på att invandrare diskrimineras i rättssystemet dvs. att invandrare i själva verket inte begår fler brott än svenskar men att sannolikheten för att de skall upptäckas och registreras är högre än för svenskar. Slutsatsen beträffande denna hypotes är att det är osannolikt att invandrare i någon högre grad löper större risk att registreras för ett begånget brott än svenskar. Slutsatsen baseras dels på utländska resultat, dels på det faktum att invandrarnas överrepresentation är generell och gäller alla enskilda brottstyper, även sådana där det inte kan finnas skillnader i sannolikheten att registreras för ett begånget brott, t.ex. bostadsinbrott, mord och dråp. Undantag kan dock finnas för enstaka brottstyper, t.ex. butiksstöld och vissa typer av våldtäkt. Det tycks inte heller vara så att invandrare i Sverige diskrimineras i domstolarna så till vida att de löper större risk än svenskar att dömas för ett brott de är misstänkta för, något som det finns tecken på i vissa andra länder. *Invandrarnas överrepresentation i registrerad brottslighet är med stor säkerhet faktisk.*

En annan hypotes är att invandrades överrepresentation i registrerad brottslighet kan bero på att fördelningen av demografiska faktorer som påverkar brottsligheten är ogynnsam. Senare års diskussioner har gjort gällande att invandrades (egentligen utländska medborgares) överrepresentation i registrerad brottslighet skulle kunna bero på att invandrarpopulationen består av en proportionellt sett hög andel unga män – och det är de unga männen som står för en stor andel av den registrerade brottsligheten. Det har också påpekats att invandrare oftare bor i storstäder, där risken för att hamna i brottslighet är avsevärt större än i andra delar av landet. Att dessa hypoteser inte har någon relevans har belästs empiriskt i denna undersökning. *Invandrades överrepresentation i brottslighet beror inte på en ogynnsam fördelning vad gäller kön, ålder eller bostadsort. Den beror inte heller på en generellt sett låg socioekonomisk status (mätt genom s.k. SEI-kod) i Sverige.*

Om man efter dessa konstateranden går vidare kan två huvudhypoteser urskiljas. Den ena är att det finns faktorer i själva invandringssituationen som kan vara brottsgenererande; anpassningssvårigheter, ekonomiska svårigheter m.m. Den andra hypotesen (selektionshypotesen) är att invandringen i viss mån kan vara selektiv, dvs. att en proportionellt sett större andel av dem som utvandrar är kriminellt belastade eller har en hög risk för kriminalitet.

Båda dessa hypoteser får stöd i denna undersökning, främst dock beträffande invandrare från de nordiska länderna. Trots att per capitabrottsligheten i Finland, Norge och Danmark generellt sett förmodligen är lägre än i Sverige – och med säkerhet åtminstone inte högre – är andelen invandrade norrmän och danskar som registrerats för brott nästan dubbelt så hög som motsvarande andel för svenskar. Finländarnas andel brottsregistrerade personer är mer än dubbelt så hög. Nordbornas överrepresentation i brottslighet skulle också kunna bekräfta hypotesen att invandringssituationen kan vara brottsgenererande även om det i detta fall inte är lika troligt. Omställningsproblemen för nordiska invandrare borde inte vara så stora.

Vad som framför allt kan tyckas tala mot hypotesen att invandringssituationen genererar brottslighet är att det finns stora skillnader i brottsparticipation mellan invandrare från olika ursprungsländer. Det gäller då främst invandrare från sydostasien som, jämfört med exempelvis flertalet andra långväga invandrare, har en brottsparticipation som är tre gånger lägre. Det är inte sannolikt att invandringssituationen för sydostasiaterna kan avvika så mycket från invandringssituationen för invandrare från andra fjärran länder att det skulle kunna förklara denna stora skillnad.

Det kan även tyckas att om det finns en selektion av fler brottsbenägna bland personer som emigrerar till andra länder, så borde detta också gälla sydostasiater. En förklaring, om selektionshypotesen ändå skulle gälla, är att mycket tyder på att brottsligheten i sydostasiatiska länder är jämförelsevis låg. I och med att det från början finns få brottsbenägna personer i dessa länder, blir denna andel bland

invandrarna förhållandevis låg. Nu är bevisen för att brottsligheten i Sydostasien är låg inte så starka. Vad som finns att tillgå är en jämförande undersökning mellan 12 europeiska länder och USA, Kanada, Australien, Nya Zeeland och Japan baserad på intervjuer om utsatthet för brott. Av denna framgår bland annat att Japan generellt sett tycks ha den lägsta per capitabrottsligheten bland dessa länder (van Dijk, 1992).

Vad som också talar till selektionshypotesens fördel gentemot invandrings-situationshypotesen är den kriminologiska kunskap som finns beträffande brottskarriärer. För att begå brott i vuxen ålder krävs normalt att man börjat med brottslighet i mycket unga år; generellt mellan 10–14 år. Det blir allt mindre vanligt att personer debuterar i brottslighet längre upp i åldrarna. Debuter i åldrar över 20 är direkt sällsynta. Om hypotesen att invandringssituationen orsakar brottslighet skulle gälla skulle alltså invandrare bryta detta mönster och debutera i högre åldrar, trots att de kommit till en ovan miljö, vilket lika väl skulle kunna verka hämmande när det gäller att debutera i brottslighet.

Selektionshypotesen framstår således som den mest sannolika delförklaringen till invandrades överrepresentation i brottslighet, utan att invandringssituationshypotesen för den skull kan avskrivras. Bakom ett brottsligt beteende finns dock oftast flera samverkande faktorer. Det är exempelvis troligt att om invandringen tenderar att dra med sig en större andel personer med högre benägenhet för brott, så bidrar också faktorer i själva invandringssituationen till att dessa personer faktiskt börjar begå brott.

Inom ramen för denna statistiska undersökning finns det inte underlag för att mer ingående testa olika hypoteser om orsaker till invandrades överrepresentation i brottslighet.

Invandrades barns brottslighet

Barn till invandrare begick under perioden 1985–1989 13 procent av de anmälda brotten i Sverige, dvs. en ungefär lika stor andel som invandrarna. Sett till brottsparticipationen (andelen som registrerats för brott) var barn till invandrare överrepresenterade i jämförelse med svenskar (överrepresentationen var 1,5). Till viss del berodde detta på en ogynnsam åldersfördelning (stor andel unga personer). Om man kontrollerar kön, ålder och bostadsort sjunker överrepresentationen till 1,4. Jämfört med invandrarna själva var invandrarbarns överrepresentation i brottslighet således markant lägre.

Vad gäller orsaker till invandrades barns överrepresentation jämfört med svenskars och underrepresentation jämfört med invandrades, kan konstateras att skillnaderna sannolikt inte beror på skilda upptäcktsrisker. På samma sätt som det är svårt att se skillnader i upptäcktsrisk mellan invandrare och svenskar, annat

än för vissa speciella brottstyper, är det svårt att se sådana skillnader vid jämförelsen mellan invandrades barn och svenskar. Det är inte heller rimligt att det förekommer skillnader i upptäcktsrisk vid jämförelsen mellan invandrare och invandrades barn. Eftersom siffrorna över brottsparticipationen för de tre grupperna kontrollerats för kön, ålder och bostadsort och det generella resultatet fortfarande kvarstår, är inte heller detta förklaringen till invandrades barns överrepresentation jämfört med svenskar och underrepresentation jämfört med invandrare.

Den rimliga förklaringen till invandrades barns brottslighetsnivå är att de, jämfört med föräldrarna, i högre grad har anpassat sig till det svenska samhället och därmed löper mindre risk att hamna i brottslighet. Men eftersom andelen invandrare som begår brott är markant högre än andelen svenskar, har invandrades barn också ett "socialt arv" som medför att brottsparticipationen blir något högre än för svenskar.

Bland annat representanter för polisen och för de sociala myndigheterna har uttalat att invandrades barn i dag är det stora kriminalpolitiska problemet i det svenska samhället. De bedömningar som kan göras på grundval av denna undersökning motsäger i viss mån detta; invandrades barn är mindre brottsbenägna än invandrare. Detta gäller i princip vilket ursprungsland man än studerar. Eftersom invandrarna inte tenderar att öka sin brottslighet sedan undersökningsperioden, kan det tyckas att inte heller invandrades barn borde göra det. Däremot har det skett en relativt kraftig ökning av antalet barn till invandrare i landet, vilket kan förklara att de syns mer i brottsliga sammanhang.

Ovanstående bedömning problematiseras av det faktum att invandrarbarn i denna undersökning till övervägande del utgörs av barn till arbetskraftsinvandrare. Det är således möjligt att bilden har förändrats i och med att det nu är barn till flyktinginvandrare som börjar komma upp i brottsaktiva åldrar. Vissa barn till invandrare i denna undersökning är dock barn till invandrare som kommer från länder från vilken invandringen hela tiden i huvudsak varit flyktinginvandring. Det gäller då främst flera östeuropeiska länder, men även exempelvis Jordanien-Palestina-Syrien. Inget tyder på att dessa invandrades barn skulle skilja sig från mönstret med en tydligt högre brottsparticipation än föräldragenerationen. Tvärtom. Det är snarare så att de generellt sett har en mer markant lägre brottsparticipation jämfört med föräldragenerationen än vad som gäller för övriga ursprungsländer.

Andra faktorer som skulle kunna ha försämrat situationen vad gäller invandrarbarns brottslighet är arbetslösheten och att det i vissa storstadsområden skett en successivt ökad boendesegregation. Boendesegregationen har dock ökat så långsamt att det är troligt att den inte har haft någon större effekt på brottsligheten under 1900-talet. Arbetslösheten i Sverige har under 1990-talet stigit till högre nivåer än tidigare, något som i högre grad drabbar barn till invandrare än

övrig befolkning. Det är dock svårt att tro att den markant skulle ha förändrat situationen sedan slutet av 1980-talet. Det är först efter en längre tid med hög arbetslöshet som det är troligt att den skulle få någon effekt på brottsligheten.

Sammanfattningsvis är den gängse bedömningen av invandrarnas barns brottslighet i viss mån överdriven. Uppfattningen att invandrares barn skulle vara mycket brottsaktiva tycks inte stämma generellt med undantag för vissa begränsade grupper. Dessa grupper syns och hörs mycket och bidrar på så sätt till att skapa en något skev bild av det faktiska förhållandet. Det torde dock vara viktigt att följa den fortsatta utvecklingen av invandrares barns brottslighet. Om boendesegregationen fortsätter att öka samtidigt som allt fler barn till invandrare utestängs från arbetsmarknaden innebär det en påtaglig risk för ökad kriminalitet på sikt även hos denna kategori.

Litteratur

- Ahlberg, J. och Knutsson, J.** (1987): Varför varierar uppklaringsprocenten? BRÅ forskning 1987:1, Brottsförebyggande rådet, Allmänna förlaget, Stockholm.
- Ahlström, P.-O. och Ahlberg, J.** (1994): Bilbrott och brottsprevention. BRÅ-PM 1994:2. Brottsförebyggande rådet, Fritzes. Stockholm.
- Andersson, J.** (1992): Rån. I: Brottsutvecklingen 1991. BRÅ-rapport 1992:2. Brottsförebyggande rådet, Allmänna förlaget, Stockholm.
- Bernow, R. och Boalt Å.** (1989): Invandrare i storstad. I: Underlagsrapport från storstadsutredningen. SOU 1989:111, del 1. Allmänna förlaget, Stockholm.
- von Hofer, H. och Thorsson, U.** (1994): Utländska medborgare i kriminalstatistiken 1993. Statistiska centralbyrån. Promemoria 1994:1. Stockholm.
- Junger, M.** (1989): Ethnic Minorities. Crime and Public Policy. I: Hood R. (red.): Crime and Criminal Policy in Europe. Proceedings of European Colloquium 3-6 juli 1988, s. 142-173. Centre of Criminological Research, Oxford.
- Lange, A. och Westin, C.** (1993): Den mångtydiga toleransen. Förhållningsätt till invandring och invandrare 1993. Centrum för Invandringsforskning, Stockholms universitet.
- Martens, P.** (1990): Brottslighet bland ungdomar med invandrarbakgrund. I: Brott och åtgärder mot brott i stadsmiljön. BRÅ-rapport 1990:5. Brottsförebyggande rådet, Allmänna förlaget, Stockholm.
- Olsson, M.** (1994a): Skadegörelse. I: Brottsutvecklingen 1992 och 1993. BRÅ-rapport 1994:3. Brottsförebyggande rådet, Fritzes. Stockholm.
- Olsson, M.** (1994a): Sexuellt tvång och sexuellt ofredande mot vuxna. I: Brottsutvecklingen 1992 och 1993. BRÅ-rapport 1994:3. Brottsförebyggande rådet, Fritzes. Stockholm.

- Suikkila, J. (1983): Några synpunkter på alkoholbruk och brottslighet bland ungdomar i Sverige och Finland. I: Eriksson U.-B. och Tham, H. (red.): Utlänningarna och brottsligheten. Rapport 1983:4, 190–214. Brottsförebyggande rådet, Allmänna förlaget. Stockholm.
- Sveri, B. (1973): Utlänningars brottslighet. En kriminalstatistisk jämförelse mellan svenska och utländska medborgare. Svensk Juristtidning, 1973, 27–310.
- Sveri, B. (1980): Utlänningars brottslighet. En jämförelse mellan om grövre brott övertygade personer 1967 och 1977. Kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms universitet. Stockholm.
- Tham, H. (1983): Utlänningarna och brottsligheten – Forskningens läge. I: Eriksson U.-B. och Tham, H. (red.): Utlänningarna och brottsligheten. Rapport 1983:4, 11–30. Brottsförebyggande rådet, Allmänna förlaget. Stockholm.
- Wikström, P.-O. (1985): Everyday Violence in Contemporary Sweden, Report No 15. Brottsförebyggande rådet, Allmänna förlaget. Stockholm.
- Wikström, P.-O. (1987): Patterns of Crime in a Birth Cohort. Age, Sex and Social Class Differences. Projekt Metropolitan 24. Stockholms universitet, Sociologiska institutionen. Stockholm.
- Wikström, P.-O. (1992): Context-specific Trends in Homicide in Stockholm 1951–1987. I: Studies on Crime and Crime Prevention Vol. 1, No 1, 1992. Scandinavian University Press Oslo/Stockholm.
- Wikström, P.-O. (1994): Brottsbrott, brottsprevention och kriminalpolitik. BRÅ-rapport 1994:1. Brottsförebyggande rådet, Fritzes. Stockholm.

Bilaga 1

Tabeller

Tabell 1.1. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott i promille. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrarens barn). Brottskategorierna samtliga brott, brott mot person och stöldbrott. Standardiserat för kön, ålder, bostadsort.

Födelseland	Samtliga brott	Brott mot person	Stöldbrott
Sverige	57,8	11,7	22,2
Danmark	105,3	25,6	41,3
Finland	132,3	35,2	57,7
Norge	104,9	25,5	43,5
Grekland	90,6	23,8	39,0
Italien	134,6	39,1	78,5
Jugoslavien	141,1	35,1	68,5
Polen	168,1	31,8	96,4
Portugal, Spanien	109,3	31,2	50,6
Rumänien, Bulgarien	151,5	32,5	84,3
Storbritannien	68,5	13,4	29,8
Tjeckoslovakien	136,0	22,3	85,7
Förbundsrepubliken Tyskland	90,8	17,8	37,1
Ungern	123,6	22,2	66,8
Österrike	102,7	21,5	43,1
Sovjetunionen	170,4	37,1	93,8
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	205,8	64,5	119,9
Etiopien	147,3	26,2	62,3
USA	64,8	13,7	25,7
Argentina, Uruguay	122,1	27,8	54,5
Bolivia, Peru, Ecuador	154,8	31,1	80,2
Chile	200,3	41,9	104,0
Colombia	140,1	32,4	67,1
Bangladesh, Pakistan	101,2	11,4	50,6
Indien	81,6	14,8	34,9
Irak	182,1	52,7	85,7
Iran	172,2	28,5	98,7
Jordanien, Palestina, Syrien	174,5	64,2	79,5
Taiwan, Kina, Japan	63,5	21,0	29,1
Republiken Korea	87,4	12,3	42,8
Libanon	156,6	41,2	67,6
Thailand	105,6	30,9	40,1
Turkiet	142,1	41,0	47,8
Vietnam	65,9	15,9	22,0
Övriga Afrika, exkl. Uganda	137,5	41,7	57,7
Övriga Europa	79,5	17,2	30,2
Övriga Asien	94,1	20,8	45,8
Övriga länder	95,3	20,8	37,3

Tabell 1.2. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott i promille. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrarens barn). Brottskategorierna misshandel inomhus, misshandel inomhus, mot kvinna, misshandel utomhus, misshandel utomhus, mot man. Standardiserat för kön, ålder och bostadsort.

Födelseland	Misshandel			
	Inomhus	Inomhus mot kvinna	Utomhus	Utomhus mot man
Sverige	4,2	2,6	3,9	3,2
Danmark	9,8	5,4	8,9	7,0
Finland	15,5	8,1	11,7	9,3
Norge	13,1	7,0	8,5	7,3
Grekland	10,5	4,7	7,7	6,6
Italien	12,5	8,8	10,4	9,1
Jugoslavien	16,0	10,2	14,0	12,0
Polen	12,9	7,5	11,9	8,7
Portugal, Spanien	12,8	7,5	12,2	10,4
Rumänien, Bulgarien	16,2	12,2	7,5	4,6
Storbritannien	5,0	1,7	4,8	4,1
Tjeckoslovakien	7,7	3,7	6,3	5,4
Föbundsrepubliken Tyskland	4,9	2,1	5,9	4,0
Ungern	7,7	3,7	9,9	8,5
Österrike	7,0	6,0	7,8	5,8
Sovjetunionen	26,6	5,7	2,9	2,7
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	29,1	9,1	24,8	22,4
Etiopien	11,7	4,5	8,7	7,0
USA	5,0	2,0	5,2	5,0
Argentina, Uruguay	9,0	5,6	8,5	8,3
Bolivia, Peru, Ecuador	16,6	8,2	7,1	5,2
Chile	22,4	14,4	14,2	12,4
Colombia	14,7	9,0	10,9	8,1
Bangladesh, Pakistan	4,9	1,6	5,3	4,2
Indien	7,1	5,4	2,6	1,4
Irak	23,5	10,2	20,7	18,8
Iran	12,7	6,5	7,1	6,3
Jordanien, Palestina, Syrien	18,8	10,3	28,1	23,5
Taiwan, Kina, Japan	10,4	3,0	8,1	7,5
Republiken Korea	6,5	2,4	3,2	2,1
Libanon	16,8	6,9	16,3	14,0
Thailand	3,1	2,0	18,4	18,4
Turkiet	18,9	9,4	17,0	15,0
Vietnam	8,3	4,3	3,7	2,3
Övriga Afrika, exkl. Uganda	20,4	11,5	16,6	12,6
Övriga Europa	7,9	3,5	4,5	4,3
Övriga Asien	6,4	2,3	8,1	7,2
Övriga länder	7,5	5,0	9,8	8,8

Tabell 1.3. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott i promille. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrarens barn). Brottskategorierna mord och dråp, våldtäkt, övriga sexualbrott och rån. Standardiserat för kön, ålder och bostadsort.

Födelseland	Mord och dråp	Våldtäkt	Övriga sexualbrott	Rån
Sverige	0,2	0,2	0,1	0,7
Danmark	0,2	0,5	0,5	1,8
Finland	1,0	0,6	0,3	2,8
Norge	–	0,5	0,3	2,0
Grekland	0,5	1,0	0,2	2,0
Italien	–	3,3	2,9	9,9
Jugoslavien	0,9	0,8	0,3	2,3
Polen	0,5	0,5	0,3	3,4
Portugal, Spanien	1,1	1,0	0,2	0,7
Rumänien, Bulgarien	0,7	2,0	0,2	2,6
Storbritannien	–	0,4	0,8	1,4
Tjeckoslovakien	0,6	0,3	–	3,5
Föbundsrepubliken Tyskland	0,1	0,4	0,3	1,1
Ungern	0,2	1,8	1,5	4,5
Österrike	–	–	–	4,0
Sovjetunionen	4,3	–	–	0,7
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	0,2	3,5	0,3	7,7
Etiopien	0,9	1,8	–	1,2
USA	0,2	–	0,1	–
Argentina, Uruguay	0,1	0,9	0,1	3,1
Bolivia, Peru, Ecuador	1,2	1,8	2,5	–
Chile	1,2	0,9	1,1	2,4
Colombia	4,1	0,5	1,0	–
Bangladesh, Pakistan	0,1	0,2	–	1,1
Indien	–	–	0,3	0,9
Irak	0,3	2,5	2,0	0,8
Iran	0,4	1,0	0,6	1,1
Jordanien, Palestina, Syrien	7,1	2,2	1,1	3,8
Taiwan, Kina, Japan	–	–	–	–
Republiken Korea	–	–	0,1	1,4
Libanon	1,4	0,9	–	3,6
Thailand	0,7	–	–	0,2
Turkiet	0,8	1,0	0,2	1,9
Vietnam	0,3	0,7	–	–
Övriga Afrika, exkl. Uganda	0,3	1,7	0,1	1,7
Övriga Europa	0,6	0,7	0,2	0,7
Övriga Asien	–	0,2	0,1	0,9
Övriga länder	–	0,3	1,5	0,2

Tabell 1.4. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott i promille. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrarens barn). Brottskategorierna biltillgrepp, stöld ur och från motorfordon, butiksstöld och bostadsinbrott. Standardiserat för kön, ålder och bostadsort.

Födelseland	Biltillgrepp	Stöld ur och från motorfordon	Butiksstöld	Bostadsinbrott
Sverige	4,1	3,5	10,4	1,2
Danmark	8,9	8,7	16,6	2,4
Finland	12,8	9,1	29,8	3,4
Norge	11,0	8,2	19,8	2,7
Grekland	3,5	3,3	26,4	0,7
Italien	13,3	15,1	47,7	12,3
Jugoslavien	6,9	6,7	48,7	4,2
Polen	12,8	11,1	72,8	4,2
Portugal, Spanien	5,5	7,3	34,7	1,2
Rumänien, Bulgarien	8,7	1,5	61,4	2,5
Storbritannien	5,1	2,9	13,7	1,6
Tjeckoslovakien	7,7	11,2	61,9	10,2
Förbundsrepubliken Tyskland	7,8	5,1	19,0	1,2
Ungern	7,7	8,4	39,1	2,8
Österrike	14,7	11,3	29,7	9,8
Sovjetunionen	8,3	14,4	76,4	1,9
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	4,5	2,3	98,5	4,7
Etiopien	5,6	1,3	45,6	0,8
USA	5,4	4,0	13,9	1,2
Argentina, Uruguay	6,6	5,1	35,5	0,4
Bolivia, Peru, Ecuador	3,2	2,6	65,5	–
Chile	8,2	5,6	79,0	2,7
Colombia	10,7	6,4	43,1	1,3
Bangladesh, Pakistan	3,2	1,5	37,3	0,9
Indien	2,6	1,4	25,2	1,0
Irak	3,8	6,2	67,9	2,3
Iran	2,6	2,1	85,7	1,3
Jordanien, Palestina, Syrien	6,9	5,4	54,2	2,0
Taiwan, Kina, Japan	1,3	5,6	24,4	–
Republiken Korea	2,3	12,8	24,3	0,4
Libanon	4,2	2,2	49,2	0,9
Thailand	3,2	5,4	22,4	1,1
Turkiet	5,2	3,2	32,9	1,3
Vietnam	0,6	0,3	19,1	0,2
Övriga Afrika, exkl. Uganda	4,4	1,8	42,6	1,1
Övriga Europa	5,1	4,1	15,9	1,6
Övriga Asien	3,4	4,5	34,5	1,9
Övriga länder	5,8	4,6	25,2	0,6

Tabell 1.5. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott i promille. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrarens barn). Brottskategorierna bedrägeri, skadegörelse samt brott mot frihet och frid. Standardiserat för kön, ålder och bostadsort.

Födelseland	Bedrägeri	Skadegörelse	Brott mot frihet och frid
Sverige	6,9	8,2	2,6
Danmark	13,9	15,8	9,6
Finland	17,8	25,0	15,9
Norge	15,2	16,9	11,3
Grekland	11,5	5,2	7,2
Italien	11,6	9,4	23,6
Jugoslavien	13,1	12,4	13,4
Polen	20,9	16,2	13,8
Portugal, Spanien	14,7	12,6	11,9
Rumänien, Bulgarien	11,0	12,2	15,5
Storbritannien	5,0	7,9	5,6
Tjeckoslovakien	14,3	10,2	8,2
Förbundsrepubliken Tyskland	11,3	12,6	9,7
Ungern	11,9	13,4	12,4
Österrike	12,9	9,2	10,6
Sovjetunionen	3,0	13,7	16,3
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	23,4	20,8	28,4
Etiopien	21,7	9,2	9,7
USA	5,9	9,0	5,9
Argentina, Uruguay	9,6	10,0	10,0
Bolivia, Peru, Ecuador	12,5	6,4	9,2
Chile	18,0	19,2	15,4
Colombia	20,5	8,5	10,4
Bangladesh, Pakistan	15,4	1,7	1,8
Indien	9,8	5,1	5,2
Irak	19,0	21,3	21,2
Iran	17,0	11,1	14,0
Jordanien, Palestina, Syrien	16,4	13,6	24,4
Taiwan, Kina, Japan	0,8	3,6	2,3
Republiken Korea	7,7	3,3	3,5
Libanon	15,8	11,4	14,4
Thailand	12,0	2,8	3,1
Turkiet	13,7	8,3	14,4
Vietnam	9,8	2,2	5,0
Övriga Afrika, exkl. Uganda	18,8	12,6	12,7
Övriga Europa	7,6	8,0	5,7
Övriga Asien	8,4	5,0	7,9
Övriga länder	10,8	10,3	6,3

Tabell 1.6. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott i promille. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrarens barn). Brottskategorierna rattfylleri, övriga trafikbrott och narkotikabrott. Standardiserat för kön, ålder och bostadsort.

Födelseland	Rattfylleri	Övriga trafikbrott	Narkotikabrott
Sverige	12,1	13,0	4,7
Danmark	21,4	29,7	7,9
Finland	36,1	34,7	8,3
Norge	25,3	28,5	9,8
Grekland	8,3	15,8	5,3
Italien	10,3	26,1	14,6
Jugoslavien	22,9	27,2	6,4
Polen	30,2	34,4	5,8
Portugal, Spanien	13,9	19,7	11,1
Rumänien, Bulgarien	27,6	26,3	2,6
Storbritannien	7,6	13,5	5,2
Tjeckoslovakien	13,3	27,3	11,6
Förbundsrepubliken Tyskland	13,4	23,4	6,4
Ungern	17,1	26,5	12,4
Österrike	19,4	32,8	9,7
Sovjetunionen	25,8	36,9	8,8
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	16,6	28,1	10,3
Etiopien	11,9	18,3	11,9
USA	8,7	16,0	4,3
Argentina, Uruguay	11,1	30,7	5,6
Bolivia, Peru, Ecuador	11,9	42,1	4,3
Chile	14,6	56,5	9,9
Colombia	27,0	30,5	16,9
Bangladesh, Pakistan	7,5	11,8	1,6
Indien	8,5	10,6	0,5
Irak	12,6	32,3	6,8
Iran	11,8	29,8	9,9
Jordanien, Palestina, Syrien	8,7	28,1	14,7
Taiwan, Kina, Japan	1,9	10,5	0,7
Republiken Korea	12,9	25,0	0,6
Libanon	3,5	24,7	10,4
Thailand	5,7	19,8	5,6
Turkiet	13,2	30,6	5,8
Vietnam	5,4	10,7	0,7
Övriga Afrika, exkl. Uganda	17,5	24,4	9,6
Övriga Europa	17,5	15,3	5,1
Övriga Asien	8,0	18,0	6,2
Övriga länder	11,6	22,3	3,3

Bilaga 2

Tabeller

Tabell 2.1. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott i promille. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrades barn). Brottskategorierna samtliga brott, brott mot person och stöldbrott.

Födelseland	Samtliga brott	Brott mot person	Stöldbrott
Sverige	57,8	11,7	22,2
Danmark	96,3	23,1	34,5
Finland	114,8	30,7	45,6
Norge	87,1	21,3	32,9
Grekland	101,8	21,2	44,6
Italien	117,9	37,7	43,9
Jugoslavien	146,7	33,6	69,3
Polen	150,0	22,3	92,6
Portugal, Spanien	108,0	29,4	42,9
Rumänien, Bulgarien	153,4	35,4	82,7
Storbritannien	63,6	15,6	21,9
Tjeckoslovakien	135,9	23,4	85,3
Förbundsrepubliken Tyskland	79,8	17,0	28,7
Ungern	116,2	22,6	50,2
Österrike	84,2	21,5	30,1
Sovjeunionen	137,1	23,5	81,1
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	269,3	85,7	140,6
Etiopien	155,7	26,1	70,4
USA	57,5	13,5	21,0
Argentina, Uruguay	117,2	28,7	55,8
Bolivia, Peru, Ecuador	176,7	32,1	99,4
Chile	197,0	37,2	107,8
Colombia	130,9	21,1	69,7
Bangladesh, Pakistan	103,7	21,3	36,7
Indien	73,6	12,0	33,8
Irak	221,4	64,9	89,4
Iran	193,8	36,6	100,8
Jordanien, Palestina, Syrien	168,8	82,8	68,1
Taiwan, Kina, Japan	49,2	11,8	22,6
Republiken Korea	64,5	7,9	42,3
Libanon	171,8	44,9	78,1
Thailand	58,8	12,7	28,6
Turkiet	144,1	45,4	47,3
Vietnam	65,4	16,0	21,1
Övriga Afrika, exkl. Uganda	157,2	50,1	58,1
Övriga Europa	74,6	17,6	25,8
Övriga Asien	86,9	18,1	37,4
Övriga länder	95,0	21,1	34,3

Tabell 2.2. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott i promille. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrarens barn). Brottskategorierna misshandel inomhus, misshandel inomhus mot kvinna; misshandel utomhus, misshandel utomhus mot man.

Födelseland	Misshandel			
	Inomhus	Inomhus mot kvinna	Utomhus	Utomhus mot man
Sverige	4,2	2,6	3,9	3,2
Danmark	9,7	5,5	7,3	5,5
Finland	14,6	8,5	8,7	6,7
Norge	11,3	6,4	6,1	5,0
Grekland	7,9	3,7	7,3	6,0
Italien	17,7	11,5	8,1	6,2
Jugoslavien	15,5	9,6	12,5	10,0
Polen	9,8	5,9	6,3	4,3
Portugal, Spanien	13,0	7,7	9,8	7,9
Rumänien, Bulgarien	16,8	12,5	8,8	5,7
Storbritannien	7,3	2,8	5,4	4,5
Tjeckoslovakien	8,8	5,1	5,8	4,8
Föbundsrepubliken Tyskland	5,1	2,6	5,1	3,4
Ungern	7,5	4,4	6,3	4,2
Österrike	8,6	6,2	6,2	4,3
Sovjetunionen	13,0	4,7	6,2	2,4
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	38,7	15,2	28,4	22,2
Etiopien	11,5	5,8	7,7	5,4
USA	5,3	2,5	4,0	3,6
Argentina, Uruguay	11,5	5,4	8,9	8,3
Bolivia, Peru, Ecuador	16,1	8,0	7,5	5,0
Chile	18,7	11,9	13,7	12,2
Colombia	8,4	4,2	6,3	4,2
Bangladesh, Pakistan	9,0	5,3	8,0	6,9
Indien	4,8	2,7	2,1	1,0
Irak	26,9	13,3	26,9	22,6
Iran	15,4	8,2	8,9	7,5
Jordanien, Palestina, Syrien	18,4	11,1	20,3	16,5
Taiwan, Kina, Japan	6,9	3,0	3,4	3,3
Republiken Korea	2,6	0,7	2,8	2,3
Libanon	18,9	7,6	18,3	15,6
Thailand	3,7	2,1	3,5	3,5
Turkiet	19,6	8,9	18,7	16,4
Vietnam	7,6	3,6	4,7	3,3
Övriga Afrika, exkl. Uganda	23,4	13,6	17,0	11,0
Övriga Europa	8,1	4,7	4,2	3,9
Övriga Asien	6,8	3,2	5,6	4,4
Övriga länder	8,2	5,0	9,3	8,2

Tabell 2.3. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott i promille. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrarens barn). Brottskategorierna mord, dråp, våldtäkt, övriga sexualbrott och rån.

Födelseland	Mord och dråp	Våldtäkt	Övriga sexualbrott	Rån
Sverige	0,2	0,2	0,1	0,7
Danmark	0,2	0,5	0,5	1,4
Finland	1,1	0,6	0,3	2,3
Norge	–	0,5	0,2	1,5
Grekland	0,1	0,6	0,1	1,0
Italien	–	1,4	0,9	3,3
Jugoslavien	0,9	1,1	0,3	2,2
Polen	0,9	0,8	0,1	2,3
Portugal, Spanien	0,5	1,3	0,8	1,3
Rumänien, Bulgarien	0,5	3,6	0,5	3,1
Storbritannien	–	0,7	0,5	1,4
Tjeckoslovakien	1,0	0,3	–	4,1
Föbundsrep. Tyskland	0,1	0,5	0,5	1,0
Ungern	0,6	0,8	0,8	1,9
Österrike	–	–	–	2,4
Sovjetunionen	1,6	–	–	0,8
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	1,3	4,6	0,3	3,3
Etiopien	0,8	1,5	–	1,5
USA	0,4	–	0,2	–
Argentina, Uruguay	0,3	0,6	0,3	2,9
Bolivia, Peru, Ecuador	0,5	2,0	1,5	–
Chile	0,7	0,7	0,7	2,3
Colombia	1,0	1,1	2,1	–
Bangladesh, Pakistan	0,5	1,1	–	1,1
Indien	–	–	0,3	0,7
Irak	0,6	4,0	1,2	1,9
Iran	0,8	2,0	0,8	1,7
Jordanien, Palestina, Syrien	3,8	1,9	0,8	5,7
Taiwan, Kina, Japan	–	–	–	–
Republiken Korea	–	–	0,2	1,6
Libanon	1,2	1,2	–	7,3
Thailand	0,5	–	–	0,5
Turkiet	1,1	1,8	0,2	2,6
Vietnam	0,4	0,7	–	–
Övriga Afrika, exkl. Uganda	0,5	3,3	0,3	2,3
Övriga Europa	0,3	0,4	0,4	0,7
Övriga Asien	–	0,5	0,2	0,5
Övriga länder	–	0,3	1,4	0,2

Tabell 2.4. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott i promille. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrarens barn). Brottskategorierna biltillgrepp, stöld ur och från motorfordon, butiksstöld och bostadsinbrott.

Födelseland	Biltillgrepp	Stöld ur och från fordon	Butiksstöld	Bostadsinbrott
Sverige	4,1	3,5	10,4	1,2
Danmark	6,5	6,7	14,9	2,3
Finland	8,4	6,0	26,7	2,8
Norge	7,2	5,4	16,3	2,2
Grekland	2,4	4,1	33,4	1,3
Italien	3,8	6,7	27,7	4,3
Jugoslavien	4,5	4,8	52,7	3,4
Polen	6,4	5,4	79,4	2,3
Portugal, Spanien	3,4	4,8	29,6	2,1
Rumänien, Bulgarien	5,2	1,6	66,0	2,6
Storbritannien	2,6	2,1	11,4	1,2
Tjeckoslovakien	7,1	7,5	66,6	9,2
Förbundsrepubliken Tyskland	5,2	3,3	16,6	1,3
Ungern	3,9	3,3	35,8	2,9
Österrike	5,2	3,8	21,5	4,3
Sovjetunionen	4,1	4,1	72,2	1,6
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	3,3	2,0	122,1	1,3
Etiopien	6,2	0,8	51,5	0,4
USA	3,6	3,2	11,6	1,1
Argentina, Uruguay	4,5	3,2	41,4	1,0
Bolivia, Peru, Ecuador	4,0	3,5	84,8	–
Chile	8,2	4,3	85,9	2,0
Colombia	10,6	6,3	47,5	2,1
Bangladesh, Pakistan	2,1	1,6	30,3	1,1
Indien	2,4	1,0	25,3	1,4
Irak	1,5	3,1	75,8	0,6
Iran	1,8	1,7	89,2	1,0
Jordanien, Palestina, Syrien	3,4	4,2	49,8	1,5
Taiwan, Kina, Japan	1,0	1,5	20,2	–
Republiken Korea	3,2	4,0	30,8	0,7
Libanon	4,3	3,7	54,3	0,9
Thailand	2,6	2,6	20,7	1,1
Turkiet	5,7	4,1	30,8	1,3
Vietnam	0,7	0,4	18,2	0,4
Övriga Afrika, exkl. Uganda	3,1	2,1	44,5	1,0
Övriga Europa	3,8	2,4	15,6	1,4
Övriga Asien	1,2	2,0	29,3	0,7
Övriga länder	5,8	3,2	23,9	0,4

Tabell 2.5. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott i promille. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrarens barn). Brottskategorierna bedrägeri, skadegörelse samt brott mot frihet och frid.

Födelseland	Bedrägeri	Skadegörelse	Brott mot frihet och frid
Sverige	6,9	8,2	2,6
Danmark	12,9	12,7	9,1
Finland	16,9	20,1	14,3
Norge	14,5	12,5	9,7
Grekland	13,1	5,1	7,0
Italien	12,9	7,6	20,0
Jugoslavien	15,4	9,4	13,1
Polen	15,6	9,1	10,0
Portugal, Spanien	16,1	9,3	12,2
Rumänien, Bulgarien	13,0	13,5	17,2
Storbritannien	5,2	7,6	6,0
Tjeckoslovakien	12,2	7,8	10,2
Förbundsrepubliken Tyskland	9,9	9,1	8,9
Ungern	12,8	8,4	12,1
Österrike	11,0	7,2	11,0
Sovjetunionen	4,9	8,1	8,9
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	37,4	25,1	38,0
Etiopien	21,9	8,5	10,4
USA	5,3	6,9	6,3
Argentina, Uruguay	12,4	8,6	11,8
Bolivia, Peru, Ecuador	15,1	10,0	12,6
Chile	18,7	15,9	14,6
Colombia	18,0	11,6	8,4
Bangladesh, Pakistan	10,1	2,7	5,3
Indien	10,6	5,5	5,1
Irak	24,1	21,3	26,6
Iran	18,8	12,7	19,4
Jordanien, Palestina, Syrien	15,7	9,2	21,8
Taiwan, Kina, Japan	1,0	2,0	2,0
Republiken Korea	5,4	4,7	3,5
Libanon	19,2	13,1	16,2
Thailand	5,8	3,2	3,7
Turkiet	15,0	9,3	16,2
Vietnam	9,4	1,8	3,7
Övriga Afrika, exkl. Uganda	23,6	15,4	19,0
Övriga Europa	8,8	5,7	6,4
Övriga Asien	7,6	4,2	8,3
Övriga länder	10,7	10,7	7,1

Tabell 2.6. Participation, dvs. andelen personer som någon gång under femårsperioden 1985–1989 registrerats för brott i promille. Fördelad på födelseland (Sverige omfattar personer födda i Sverige exklusive invandrades barn). Brottskategorierna rattfylleri, övriga trafikbrott och narkotikabrott.

Födelseland	Rattfylleri	Övriga trafikbrott	Narkotikabrott
Sverige	12,1	13,0	4,7
Danmark	20,8	25,2	8,0
Finland	33,8	28,1	7,6
Norge	21,7	21,6	8,9
Grekland	8,2	14,8	6,2
Italien	12,9	19,6	11,9
Jugoslavien	23,8	24,5	7,3
Polen	22,3	24,2	4,1
Portugal, Spanien	15,3	16,1	13,5
Rumänien, Bulgarien	27,6	26,0	4,7
Storbritannien	6,9	12,3	4,8
Tjeckoslovakien	12,9	23,4	11,2
Föbundsrepubliken Tyskland	14,1	18,5	6,8
Ungern	18,2	20,5	8,4
Österrike	18,2	22,0	7,6
Sovjetunionen	17,0	20,3	5,7
Algeriet, Libyen, Marocko, Tunisien	22,2	26,1	18,8
Etiopien	12,3	21,5	13,1
USA	9,3	13,0	5,7
Argentina, Uruguay	8,6	21,2	7,0
Bolivia, Peru, Ecuador	19,6	42,2	7,0
Chile	12,1	52,7	11,4
Colombia	13,7	17,9	15,8
Bangladesh, Pakistan	6,4	12,2	3,2
Indien	6,2	9,2	0,7
Irak	18,9	42,4	8,7
Iran	16,7	31,9	15,3
Jordanien, Palestina, Syrien	8,4	26,8	12,6
Taiwan, Kina, Japan	4,4	8,4	1,5
Republiken Korea	3,5	8,4	0,9
Libanon	4,9	28,1	13,1
Thailand	2,1	9,0	1,6
Turkiet	16,1	29,8	7,1
Vietnam	5,8	11,3	0,7
Övriga Afrika, exkl. Uganda	22,6	27,5	15,9
Övriga Europa	15,6	14,1	5,9
Övriga Asien	6,1	12,2	5,9
Övriga länder	16,8	24,3	3,9

Bilaga 3

Standardpopulationsmetoden

Standardpopulationsmetoden används alltså för att kontrollera för effekter av skillnader i köns-, ålders- och regional fördelning. Principen för denna metod när två grupper jämförs, i detta fall invandrare och svenskar, är att de två grupperna studeras under förutsättningen att de har *samma fördelning i kontrollvariablerna*. Den för grupperna gemensamma fördelningen benämns standardpopulationen. Denna kan konstrueras på olika sätt. I detta fall används svenskarnas fördelning i kontrollvariablerna som standardpopulation. Resultaten av de standardiserade beräkningarna, då t.ex. invandrare jämförs med svenskar, svarar på frågan vad som hänt med participationen i brottslighet för invandrarna jämfört med svenskarna om invandrarna hade haft samma köns-, ålders- och regional fördelning som svenskarna.

Metoden beskrivs nedan med ett fiktivt exempel:

Grupperna A och B skall jämföras med avseende på registrerad brottslighet. I gruppen A, som består av 10 000 personer, hade 9 procent registrerats för brott under en tidsperiod (participation). Motsvarande siffra för gruppen B, som bestod av 1 000 personer, var att 10 procent, alltså en något större andel, registrerats för brottslighet.

Om grupperna delas upp på män och kvinnor erhålls följande tabell.

	Grupp A		Grupp B	
	Antal personer	Andel brottsregistrerade (procent)	Antal personer	Andel brottsregistrerade (procent)
Män	4 000	15	800	12
Kvinnor	6 000	5	200	2
Totalt	10 000	9	1 000	10

Av tabellen framgår att grupp B:s högre andel av brottsregistrerade enbart beror på en ogynnsam könsfördelning. Både männen och kvinnorna i grupp B hade en lägre andel brottsregistrerade än grupp A. Trots detta hade B, totalt sett, en högre andel brottsregistrerade än A. Motsägelsen beror alltså på att grupp B har en avsevärt ogynnsammare könsfördelning med 80 procent män mot A:s 40 procent.

För att kontrollera för att den ena gruppen har en ogynnsam könsfördelning kan standardpopulationsmetoden användas. Om man använder A:s könsfördelning som standardpopulation innebär det att man beräknar *hur stor andel brottsregistrerade grupp B hade haft om de hade haft samma könsfördelning som grupp A*, dvs 4 000 män och 6 000 kvinnor. I så fall hade 12 procent av 4 000 män registrerats, dvs. 480, och 2 procent av 6 000 kvinnor, dvs. 120. Totalt hade således 480+120=600 personer i grupp B registrerats, vilket innebär 6% (600/10 000). De 6 procenten brottsregistrerade i grupp B, om de hade haft samma könsfördelning som A, utgör en mer rättvisande jämförelse av gruppernas participation i brottslighet. Eftersom de standardiserade talen är beräknade under förutsättningen att könsfördelningarna är lika kan olikheterna inte bero på skillnader i könsfördelning. En begränsning i denna metod är att valet av standardpopulation i viss mån påverkar resultatet.

I denna undersökning kontrolleras för de tre variablerna kön, ålder och bostadsort samtidigt. Det innebär att motsvarande beräkning som i exemplet ovan görs cell för cell, dvs. för varje kombination av klasser i de tre variablerna. Den standardpopulation som används är svenskarnas fördelning avseende de tre kontrollvariablerna, vilken redovisas i tabell 1 nedan. Det är lätt att inse att antalet celler inte får vara för stort. I så fall finns risk att procentandelarna i vissa celler baseras på ett otillfredsställande litet antal individer, vilket innebär att slumpen kan få för stort spelrum.

Tabell 1. Standardpopulationen, dvs. svenskarnas fördelning avseende de klassindelade variablerna kön, ålder och bostadsort, vilken utgör standardpopulation vid jämförelse mellan olika grupper participation i registrerad brottslighet.

Ålder 1895	Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna		Övriga regioner	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
11-13 år	40 491	38 234	103 474	98 159
14-20 år	97 896	95 571	251 638	235 319
21-25 år	76 266	78 710	161 394	147 317
26-år	243 647	239 071	523 211	490 202

Bilaga 4

Felmarginaler

Den statistiska felmarginalen för den kumulativa incidensen (brottsparticipationen) kan beräknas (95 procentigt konfidensintervall) enligt:

$$\pm 1,96 \cdot (p(1-p)/n)^{1/2}$$

där n är antalet individer och p är andelen individer registrerade för brott.

Det innebär exempelvis att, då incidenstalen (brottsparticipationen) baseras på hela gruppen invandrare eller invandras barn (cirka 300 000 personer i respektive grupp), den statistiska felmarginalen vid olika värden för antalet per tusen som registrerats för brott blir:

Participation per tusen	Osäkerhetsintervall(+/-)
0,1	0,035
0,2	0,05
0,5	0,08
1	0,1
2	0,16
5	0,25
10	0,35
20	0,5
50	0,8
100	1,0

Vid redovisning av incidenstalen per ursprungsland är antalet individer generellt sett 2 000 i varje nationalitetsgrupp. Den statistiska osäkerheten vid olika promilleandelar blir ungefär:

Participation per tusen	Osäkerhetsintervall(+/-)
0,1	0,4
0,2	0,6
0,5	1
1	1,3
2	2
5	3
10	4
20	6
50	10
100	13
150	16
200	18

Bilaga 5

Konfidensintervall för relativa risken (över- eller underrepresentationen)

Intervallet ges av:

$$RR^{(1-p/X)} - RR^{(1+p/X)}$$

där

p=percentilen i den standardiserade normalfördelningen. Här används 95-procentigt intervall varför p=1,96.

$$X=(a_1-n_1a/n)/(n_1n_0a(n-a)/n^2(n-1))^{1/2}$$

n = antalet individer totalt

n₁ = antalet invandrare eller invandrares barn

n₀ = antalet svenskar

a = antalet individer som registrerats för brott

a₁ = antalet invandrare (barn till invandrare) som registrerats för brott

English Summary

Criminality amongst immigrants and children of immigrants

Author and issuing organisation
Jan Ahlberg
National Council for Crime Prevention
BRÅ
Box 6494
S-113 82 Stockholm, Sweden

Document ref. no.
BRÅ-rapport 1996:2, ISSN 1100-6676, ISBN 91-38-30588-7
Available in Swedish from
Fritzes Kundtjänst
S-106 47 Stockholm, Sweden

Most of the crime reported in Sweden is committed by Swedes. However, immigrant criminality is an object of special interest in the political criminality debate. The lack of relevant information has caused problems. This report is part of a co-operative project entered into by the National Council for Crime Prevention (BRÅ) and the Center for Immigrant Research (CEIFO), Stockholm University. The project is entitled International migration and criminality: perpetrators and victims seen against a background of ethnic relations, cultural differences and situations in life.

The report includes a statistical analysis of criminality amongst immigrants and the children of immigrants. It is the expectation of BRÅ and CEIFO that this report will provide better documentation than has previously been possible to produce for use in continued study and more indepth analyses of criminality and the reasons for the same amongst the said populations.

The proportion of immigrants in the Swedish population has increased successively since World War II. In the 1990s the immigrant proportion of the population amounted to some 10 percent. The type of immigrants has altered with time. Initially immigrants were imported mainly to strengthen the work force, immigrants now are mostly political refugees.

Just how large a part of the Swedish population is comprised of the children of immigrants, known as second generation immigrants, is considerably more uncertain. The latest estimate from the Central Bureau of Statistics (SCB) indicates that some 8 percent of the Swedish population are children of immigrants, which is most likely an underestimate.

The report defines the immigrant as a person born in another country and registered as living in Sweden, while children of immigrants are defined as people who are born in Sweden and registered as living in Sweden and have at least one parent born in another country. The remainder of the registered population is defined as Swedes, i.e. people who are not born in another country and who do not have either parent born in another country.

The survey was designed so that everyone registered in Sweden in 1985 and born between 1945 and 1974 has been followed up during a five year period from 1985 to 1989 in regard to registered crime. The survey covered 3,5 million individuals divided into three categories: immigrants, children of immigrants and Swedes.

The survey has three main objectives:

- 1) To analyse if immigrants and/or the children of immigrants are over- or underrepresented regarding different types of criminality.
- 2) To estimate the share of crime, divided into different categories, for which immigrants and/or the children of immigrants are responsible.
- 3) To study the over- and underrepresentation of different groups of nationalities regarding various forms of criminality.

The emphasis in this study is on the analysis of immigrant criminality.

Criminality amongst immigrants

During the period 1985–1989, 14 percent of the crimes registered in Sweden were committed by immigrants. Of these, Nordic immigrants accounted for 8

percent and non-Nordic immigrants for 6 percent. If we count forward up to the situation in 1993 we can calculate that during this particular year, 16 percent of registered crimes were committed by immigrants while 80 percent were committed by persons born in Sweden. We can conclude that, the problem of immigrant criminality is not perhaps as large as is often supposed. However, regarding serious crimes such as rape, homicide, manslaughter and robbery the proportion is often far higher than for criminality as a whole.

When we consider the immigrant percentage of the population we can see that this group is overrepresented in the criminality area. Based on crime participation figures (the proportion of a group of individuals registered for committing crimes) overrepresentation amongst immigrants compared to Swedes is 2.1. Which means that in proportion more than twice as many immigrants than Swedes were registered as having committed crimes during the 1985–1989 period. Although this is an overrepresentation, it is nevertheless so that 85 percent of the immigrants covered by the population study were *not* registered for any crimes during the five year period from 1985 to 1989.

Several hypotheses have been presented as a result of analyses of the reasons for immigrant overrepresentation in the area of criminality.

One of these is that immigrant overregistration in crime could depend on immigrants being discriminated within the legal system, i.e. that immigrants do not actually commit more crimes than Swedes but the likelihood of them being detected and registered is higher than for Swedes. From this hypothesis we can say that it is unlikely that immigrants are more likely to be registered for crimes than Swedes. This conclusion is based partly on results from abroad and partly on the fact that immigrant overrepresentation is general and applies to all types of crime, including those where there cannot be any difference in the likelihood of being registered for a crime committed, e.g. burglary, homicide and manslaughter.

However, exceptions are possible in other types of crime, e.g. shoplifting and some types of rape. Nor is there any indication that immigrants in Sweden are discriminated in the courts. *Immigrant overrepresentation in registered crime is almost certainly real.*

Another hypothesis is that immigrant overrepresentation in registered crime could be due to the division of the demographic factors affecting criminality being unfavourable. Discussions in recent years have brought out the fact that immigrant (actually foreign citizens) overrepresentation in registered crime could be due to the immigrant population featuring a greater number of young men – and it is young men who are responsible for the greater part of registered crime. In addition, it has been pointed out that immigrants often live in the major

cities, where the risk of people committing crimes is far larger than in other parts of the country.

That these hypotheses have no relevance is demonstrated empirically by this study. Immigrant overrepresentation in crime is caused neither by unfavourable division regarding sex, age nor by residential area. Nor is it caused by any generally lower social economic status (calculated as per SEI code) in Sweden.

Continuing from this we can pick out two main hypotheses. One says there are factors in the immigrant situation itself which can generate crime; difficulties in adjustment, financial problems, etc. The other says (the selection hypothesis) that immigration is to a certain extent selective, i.e. that a proportionally larger section of those who emigrate are criminals or are in the high risk zone for becoming criminals.

Both these hypotheses are supported by this study, although primarily concerning immigrants from the Nordic countries. Although the crime level in Finland, Norway and Denmark is probably generally lower than in Sweden - certainly not higher. The proportion of immigrant Norwegians and Danes registered for crimes is almost twice that of the equivalent proportion of Swedes. The proportion of Fins registered for crimes is more than twice as high. The overrepresentation of Scandinavians registered for crimes could confirm the hypothesis that the immigrant situation generates crime, even though in this case this is not as probable. Adjustment problems for Scandinavian immigrants should not be as large.

The weightiest argument against the hypothesis that the situation of immigrants generates crime is that there are large differences in crime participation between immigrants from different countries of origin. This primarily concerns immigrants from South East Asia who, compared with most other immigrants from far off countries, display three times less crime participation. It is improbable that the immigrant situation of people from South East Asia is sufficiently different from the situation of people from other distant countries.

If there is a greater selection of the criminally inclined amongst persons emigrating to other countries, then this should also apply to South East Asians. One explanation, if this selection hypothesis was to be found valid, is that there is much to indicate that criminality in South East Asia is comparatively low, and because there are originally fewer criminally inclined in these countries, this characteristic would be reflected by emigrants. However, actual proof that criminality in South East Asia is low is not particularly strong.

A comparative study has been made amongst 12 European countries and USA, Canada, Australia, New Zealand and Japan based on interviews concerning exposure to crime. The study found that Japan seems to have the lowest crime rate per capita of these countries (van Dijk, 1992).

Another fact in favour of the selection hypothesis over the immigrant situation hypothesis is the criminological information regarding criminal careers. Those who commit crimes as adults have usually begun to commit crimes when very young, generally between 10-14. It is becoming increasingly rare for people to make their crime debuts at ages older than this. Debuts over the age of 20 are very rare indeed. If the hypothesis claiming that the immigrant situation causes crime then immigrants would be behaving contrary to this pattern and making their debuts at much higher ages, despite coming to a strange environment, which could equally well have a preventive effect as regards making a debut in crime.

The selection hypothesis therefore seems most likely to explain the overrepresentation of immigrants in crime, although we should not reject the immigrant situation hypothesis. Criminal behaviour is usually caused by several interacting factors. If, for example, it is probable that immigration tends to involve a larger proportion of persons with a higher crime inclination than the norm, then factors prevalent within the immigrant situation will contribute to the likelihood of these persons actually committing crimes.

There is insufficient material contained within the framework of this statistical survey to warrant a more indepth test of different hypotheses on the reasons for the overrepresentation of immigrants in crime.

Criminality amongst the children of immigrants

During the 1985-1989 period children of immigrants committed 13 percent of the crime registered in Sweden, i.e. about the same proportion as immigrants. According to crime participation figures (the proportion registered for crimes) children of immigrants were overrepresented in comparison with Swedes (an overrepresentation of 1.5). This was partly due to unfavourable age division (large proportion of young people). When we allow for sex, age and residential area, overrepresentation drops to 1.4. Thus, compared with actual immigrants, the overrepresentation in crime of the children of immigrants is noticeably lower.

As regards overrepresentation of the children of immigrants in comparison to Swedes and underrepresentation in comparison to immigrants, it seems unlikely these differences are due to dissimilar risks of being detected. As it is difficult to pinpoint the differences in risk of detection between immigrants and Swedes, apart from certain special types of crime, so it is difficult to see such differences when comparing the children of immigrants and Swedes. Nor is it feasible there should arise differences in the risk of detection when comparing immigrants and the children of immigrants.

Because in the crime participation figures for the three groups sex, age and residential area have been allowed for and the general result remains the same,

this does not provide an explanation as to the overrepresentation of the children of immigrants in comparison to Swedes and underrepresentation in comparison to immigrants.

The feasible explanation of the crime rate amongst the children of immigrants would be that they, in comparison with their parents, have become more adjusted to Swedish society and the risk of criminal activity is thus reduced.

But because the proportion of immigrants who commit crimes is noticeably higher than the proportion of Swedes, the children of immigrants have received a "social inheritance" which causes crime participation to be somewhat higher than amongst Swedes.

Representatives of the police and the social authorities have expressed the opinion that at present the children of immigrants are the largest political criminality problem in Swedish society. The findings of this survey, to a certain extent, refute this; the children of immigrants commit less crime than immigrants. In principle this applies to all countries of origin surveyed. Since immigrants have not tended to increase their criminal activities since the survey period, we can say it is unlikely the children of immigrants will either. On the other hand, the number of children of immigrants in the country has increased quite considerably, which could be the reason why they are more visible in the crime statistics.

The problem with the above conclusions is the fact that the children of immigrants in the survey were for the most part children of immigrant labour. It is therefore, possible that the picture has altered because it is now the children of refugee immigrants who are approaching the age when criminal activity is most common. However, some children included in the survey have parents who come from countries that have always generated a flow of refugees. Mainly the East European countries but also Jordan, Palestine and Syria. Nothing indicates that these children display a clearly higher tendency towards crime participation than the generation of their parents. On the contrary. It would be correct to say that generally these children display a noticeably lower tendency to crime participation compared with their parental generation than is the case as found in the survey of other countries of origin.

Other factors which could have worsened the situation as regards the crime rate amongst children of immigrants include unemployment and increased residential segregation in the larger cities. Although in these cases the change has been so gradual it probably has no appreciable effect on crime during the 1990s. Unemployment in Sweden in the 1990s has risen to a higher level than ever before, a factor which has hit children of immigrants harder than other population groups. However, it is hard to believe this would have a noticeable effect on the situation since the end of the 1980s. It is only after an extended period of high unemployment we could expect this to make a difference to the crime rate.

In conclusion we can say that criminality amongst the children of immigrants is, to a certain extent, exaggerated. The supposition that the children of immigrants are very prone to commit crime is unfounded, with the exception of certain limited groups. These groups are highly visible and contribute to a distorted picture of the actual situation. However, it is important to follow-up the continued development of criminality amongst the children of immigrants. If residential segregation is allowed to continue at the same time as more and more children of immigrants are excluded from the labour market, there is a real risk that criminality will increase in the long-term within this population group.

Keywords:

Immigrant criminality and the second generation immigrants; Crime rates.

STOCKHOLMS
UNIVERSITETSBIBLIOTEK

1996 -11- 19